

Sayın Başkan

15 Temmuz Darbe Girişimi Araştırma Komisyonu'nun Değerli Üyeleri

Öncelikle 15 Temmuz darbe girişimine, “Gazi Meclis” unvanına yakışır vakur bir tavırla karşı koyan TBMM’ni ve böyle bir kritik dönemde kendileriyle birlikte ülkemizi, milletimizi ve demokrasimizi savunma onuru taşıdığım değerli milletvekillerimizi tebrik eder, darbe teşebbüsü sonrasında kurulan araştırma komisyonumuza, bu hain teşebbüsün bütün yönleri ve arkasındaki güçlerle birlikte ortaya çıkartılması ve bir daha benzer teşebbüslerin yaşanmaması için alınması gereken tedbirleri tespit etme çabasında başarılar dilerim.

Konu ile ilgili sorularınızı cevaplamaya geçmeden önce, metnin daha iyi anlaşılabilmesi açısından, takip ettiğim yöntem ile ilgili bazı hususlara açıklık getirmek istiyorum.

Her şeyden önce, konunun sistematik bir bütünlük içinde ele alınabilmesi bakımından tek bir metin çerçevesinde bütün soruları cevaplamaya gayret edeceğim. Böylesi bir yöntemi, soruların birbirleriyle irtibatları dolayısıyla ve spesifik olarak belli konulara odaklanan sorularla genel tahlil gerektiren soruların bir bütün içinde hakkıyla cevaplandırılabilmesi için tercih ettim. Bunu yaparken bana iletilmiş olan soruları yeri geldikçe cevaplandırmak suretiyle herhangi bir boşluk oluşmamasına özen gösterdim. Metin bütünüyle dikkatli bir şekilde okunduğunda bütün soruların cevaplandırılmış olduğu görülecektir.

Bu çerçevede, önce bu darbe girişimi bağlamında bu örgüt ve ülkemizin darbeler geçmişi konusundaki tespitlerimi yapacak, daha sonra tek tek sorularla gündeme getirilen bu örgütün dış bağlantıları ve dış politikamız açısından değerlendirecek, Dışişleri ve Başbakanlık dönemlerinde alınan tedbirler, 15 Temmuz gecesi yaşananlar gibi konuları ele alacak ve nihayet son bölümde bir daha böyle acı bir tecrübe yaşanmaması için gerekli gördüğüm önerileri saygıdeğer heyetinize arz edeceğim.

Bu metni kaleme alırken bu vesile ile üç amacı birden gerçekleştirmeye gayret ettim. Birinci ve öncelikli amacım, tarihi bir görev ifa etmekte olan değerli komisyonumuzun sorularına hakkıyla cevap verebilmektir. Bu amaç, esasen milli egemenliğimizin tecelligâhı, milli istiklalimizin ve onurumuzun simgesi, gerek İstiklal Harbimizdeki gerekse 15 Temmuz direnişimizdeki öncü rolü ile Gazi unvanını hakkıyla kazanan Yüce Meclisimize olan saygımın ve görev bilincimin bir gereğidir.

İkincisi, bu onurlu görevi ifa ederken bir ilim adamı ve devlet adamı olarak, devlet mahremiyetine halel getirmeksizin tarihe bir not düşmek ve bu notu gelecek nesillere bugünleri daha iyi anlayabilmelerine yardımcı olacak zihni bir miras olarak bırakmaktır. 15 Temmuz ile yaşadığımız bu süreç sadece onur duymak açısından değil aynı zamanda

ibret almak açısından da özel bir anlam taşıyor. Sorularınıza cevap verirken bu ibret nazarının da metne yansımasına çaba sarf ettim.

Üçüncüsü, ülkemizin, gönül coğrafyamızın ve insanlığın kritik eşiklerden geçtiği son ondört yıl içinde aziz milletime Başdanışman/Büyükelçi, Dışişleri Bakanı ve Başbakan olarak hizmet etme onuru yaşamış bir devlet adamı olarak, bütün bu tecrübelerin ışığında toplum ve devlet hayatımızda alınması gereken tedbirler ve benimsenmesi gereken tavır ve vizyon konusundaki kanaatlerimi komisyonunuz şahsında yüce Meclisimize ve aziz milletimize arz etmektir. Bu arzı, aziz ülkeme ve bağrından 15 Temmuz şehitlerini çıkarmış onurlu milletime karşı kaçınılmaz bir vatandaşlık görevi olarak gördüğümü de ifade etmek isterim.

İstiklal Şairimiz Mehmet Akif'e atıfla 'Allah Yüce Meclisimizi bir daha böyle bir konuda araştırma komisyonu kurmak, bizleri de böyle bir komisyona rapor yazmak zorunda bırakmasın' niyazında bulunuyorum.

Kadim kültürümüzdeki güzel deyişle, gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

FETÖ/PDY'YE YAKLAŞIM ÇERÇEVESİ

İlk olarak giriş mahiyetinde, 15 Temmuz darbe girişimiyle ülkemizin ve milletimizin huzur ve istikbaline kastederek ihanetini tescilleyen Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile ilgili kanaatlerimi ifade etmek isterim. Yarım asra yakın bir geçmişe sahip olan bu yapı, tarihsel süreç içerisinde dinamik bir şekilde farklı yönleriyle ön plana çıkmıştır. Değerlendirmelerimiz bugünden geriye doğru yaşanan tecrübelerle bakarak yapılan değerlendirmelerdir. Bugün yapılan değerlendirmelerin daha bu tecrübeler yaşanmadan yapılabilmesi mümkün değildir. Örgütle ilgili her bir değişim, dönüşüm ve eylem kendi tarihi bağlamı içinde değerlendirilmezse hem bilimsel olarak anakronistik bir tavır sergilenmiş olur hem de hukuki olarak yanlış sonuçlara götürecek önyargıların oluşmasına sebep olunur. Mesela hoşgörü mesajlarının verildiği, teknolojik donanımlı okulların açıldığı doksanlı yılların başlarında bu yapının gün gelip barbar bir darbe girişiminin örgütleyicisi olacağını öngörebilmek bu yapının muarızları tarafından bile mümkün değildi.

Şahsi tecrübe ve gözlemlerimden hareketle bu yapıyla ilgili kanaatlerimin dört aşamadan geçtiğini söyleyebilirim. Birinci aşama, 12 Eylül darbesi dönemine kadar giden istifhamlar/soru işaretleri aşamasıdır. O günlerde, üniversite gençliğinin bir mensubu olarak bizler için 12 Eylül darbesini 'hayırlı bir gelişme' olarak tanımlayan bir yapıya şüphe ile yaklaşmak doğal bir tavidir. Bugünden geriye baktığımızda bu yapının darbe aşkının o yıllara kadar gittiğini söylemek mümkündür. Bu örgütün darbeci mantığı ve yaklaşımı ile ilgili istifhamların yoğunlaştığı yıllar ise millet iradesi ile iş başına gelmiş hükümetin post-modern bir darbe ile devrildiği 28 Şubat dönemi olmuştur. Merhum Prof. Dr. Necmettin Erbakan Hocamıza ve onun Başbakanlığında Devlet Bakanı görevini yürüten 11. Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül'e başta D8 olmak üzere dış politika bağlamında fahri danışmanlık yaparak katkıda bulunmaya çalışmam dolayısıyla gelişmeleri yakından takip etme imkanı bulduğum bu dönemde, bu yapının istifhamları artıran takiyeci yüzünü daha yakından tanıma imkanı buldum. 12 Eylül darbesini hayırlı bir gelişme olarak tanımlayan Gülen, yıllar sonra milletimizin umudu olarak iktidara gelen Refah Partisi'ne karşı İslamofobik ve vesayetçi anlayışla gerçekleştirilen 28 Şubat darbesinin de yanında yer alarak, bizi hayal kırıklığına uğratmıştı. O dönem, başörtüsünü teferruat olarak görmesi de, hem bugün daha kolay anlamlandırabildiğimiz takiyeci yönünü, hem de kendisine alan açmak için, 28 Şubat bileşenleri tarafından baskı altında tutulan İslami oluşumları açığa düşürmeye yönelik fırsatçı ve hain karakterini ortaya koyarak hepimizin tepkisini çekmişti. 12 Eylül ve 28 Şubat darbelerine yönelik bu destekleyici tutumu dolayısıyla, başta Milli Görüş Hareketi olmak üzere, Türkiye'de faaliyet gösteren pek çok İslami oluşum ve cemaat, bu yapıya belli bir mesafe içindeydi.

Bu yapıyla ilgili kanaatlerimin istifham ve mesafeden siyasete müdahale niteliği taşıyan

somut bir şüpheye dönüşmesi, Dışişleri Bakanı olduğum dönemde 7 Şubat 2012’de MİT Müsteşarımızın ifadeye çağrılmasıyla gerçekleşti. Bu yapı, bürokratik uzantıları üzerinden teşebbüs ettiği bu cüretkar hamleyle, hükümetimizin varlığından ve yürüttüğü politikalarından rahatsız olan uluslararası aktörler adına, Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’a, AK Parti hükümetine ve demokratik sivil siyasete parmak sallamaktaydı. Sayın Başbakanımızın dirayetli tavrı olmasaydı daha o günlerde bu müdahale kısa sürede bir darbeye dönüşebilirdi.

Bu yapıyla ilgili kanaatlerimin kırılmaya uğradığı üçüncü aşama, 17-25 Aralık 2013 operasyonları oldu. 17-25 Aralık operasyonları ve sonrasındaki süreç, bu yapının devlete sızarak kendi çıkarları doğrultusunda siyasete müdahale eden kriminal bir örgüte dönüştüğünü gösterdi. Başta 11. Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül ve Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere bütün devlet kademeleri demokrasimize yönelik bu yeni tehdit konusunda yoğun ve sistematik bir çaba içine girdi. Bu dönemde içinde bulunduğum 61. AK Parti hükümeti Sayın Başbakanımızın liderliğinde paralel yapı niteliği açıkça ortaya çıkan bu yapıya karşı kapsamlı bir mücadele başlattı.

Başbakan olarak katıldığım 30 Ekim 2014 tarihindeki ilk MGK toplantısında bu yapının “Milli Güvenliğimizi tehdit eden, kamu düzenini bozan, iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanmalar ve illegal oluşumlar” başlığı altında ele alınması ile birlikte illegal mahiyette bir örgüt olarak tanımlanmış oldu. Başında bulunduğum 62., 63. ve 64. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri tarafından yürütülen mücadele bu tanım ve bağlamda yürütüldü.

Dördüncü aşama ise bu örgütün sadece devlet içinde yapılanan paralel bir kriminal örgüt değil bunun bile çok ötesinde kendi halkına bomba yağdırabilecek ölçüde barbar bir ihanet çetesi olduğunun ortaya çıkmasıdır ki, bu da 15 Temmuz darbe girişimi ile birlikte yaşandı. Başta canlarıyla tarih yazan aziz milletimiz olmak üzere, Sayın Cumhurbaşkanımız, Parlamentomuz, AK Parti kadroları ve 65. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti örgütün bu hain teşebbüsü karşısında ortak bir tavır sergileyerek destansı bir mücadele verdi.

Geçmişe dönük değerlendirmelerin ve siyasi ve hukuki mülahazaların bu dinamik seyir içinde yapılması, bu tehdit karşısında ortak bir yaklaşımın geliştirilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Aksi takdirde olayların bu seyri göz önüne alınmaksızın anakronistik bir yöntemle yapılacak ithamlar ve suçlamalar tam da örgütün istediği bir toplumsal atmosferin oluşmasına sebebiyet verir.

FETÖ/PDY'YE İLİŞKİN TESPİTLER

15 Temmuz hain darbe girişimini siyasi tarihimizde yer alan diğer darbe girişimlerinden farklı kılan unsurlar, bu girişimi yöneten örgütün beslendiği zihni, sosyal, ekonomik, bürokratik ve uluslararası dayanaklarla doğrudan ilgilidir.

Örgütün bünyesine katmaya çalıştığı insanları kademeli bir şekilde sempatizan, üye ve militan haline getirmesi hastalıklı bir zihniyetin sonucudur. Bu zihniyet İslam inancını son derece yanlış bir bilgi kaynağı anlayışı ile tahrif etmekte ve Mesihçi bir temelde insan aklını devre dışı bırakan yeni bir zihniyet inşa etmektedir. Bu zihniyet çözümlenmeden bu yapının davranış kodlarının tam anlamıyla anlaşılabilmesi mümkün değildir.

İslam inancına göre, insanoğlunu diğer varlıklardan ayıran ve onu yaratılmışların en şerefli (eşref-i mahlukat) kılan temel özellik akledebilme yeteneğidir: “De ki, hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu! Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür”.¹

Ayet-i Kerime açık bir şekilde, ancak akıl sahiplerinin bilmekle bilmemek arasındaki farkı anlayabileceğini söylüyor. Akıl sahibi olmak, Allah'ın lütfettiği akıl nimetini kendi zatının bir parçası olarak özgür ve özgün bir şekilde kullanabilmek demektir. Başkasının akıyla hareket edenler ya da kendi aklını kullanmaksızın başkasının aklına tabi olanlar gerçek anlamda akıl sahibi olamazlar. Gerçekten bilmek ya da bilgi sahibi olmak için, önce akıl sahibi olmak gerekir.

İslami bilgi anlayışının en temel özelliği, vahyin açık ve berrak bir şekilde tanımlanmış olmasıdır. Daha önce diğer dini geleneklerin dönüşüm süreçlerinde bu çerçevede yaşanan tartışmaların ve sapmaların farkında olan İslam alimleri, vahyi ve beşeri bilgi kaynaklarını açık bir şekilde tanımlamaya özen göstermişlerdir.

İslam inanç esasları (akaid) konusunda ortaya koyduğu eserlerle Türkiye'nin de içinde bulunduğu Müslüman coğrafyanın geniş bir kesiminde etkili olmuş Ebu Mansur Muhammed el-Maturidi bilgi kaynaklarını üçe ayırarak “nesne ve olayların gerçekliklerinin (hakaiku'l eşya) bilinmesine götüren yollar, idrak, haberler ve istidlal (akıl yürütme)den ibarettir”² der. Klasik İslam düşüncesinin en yaygın akaid metni olan Nesefi Akaid'i ve ona Taftazani'nin yazdığı şerhte ise bilgi kaynakları konusunda özlü bir ifade ile çerçeve çizilmiştir: “Hak ehli olanlara göre eşyanın hakikatleri sabit ve mevcuttur. Hakikatlerle ilgili insan bilgisi gerçektir.... Bilginin üç vasıtası selim hisler (beş duyu), sadık haber ve akıldır.”³

İslam inancında vahiy, yani Kelâmullah olan Kur'an-ı Kerim, somut ve aktarılabilir bir metin olarak Hz. Peygamber'in vefatı ile birlikte tamamlanmıştır. Dolayısıyla, mutlak

1 Zümer suresi, 39. ayet, Kuranı Kerim ve Açıklamalı Meali, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1993, s.458

2 Ebu Mansur el-Maturidi, *Kitabü't Tevhid*, ter.Bekir Topaloğlu, İstanbul:İSAM yay., 2002, s.9.

3 Taftazani, *Kelam İlmi ve İslam Akaidi: Şerhu'l Akaid*, haz. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah, 2016, s. 87-91

bilgi olarak vahiy ile ona yapılan insani yorumlar arasına açık bir çizgi çekilmiştir. Her tefsir ve yorum, vahyi anlamamızda yeni ufuklar açabilir, ancak hiçbir insanî yorum mutlak bilgi niteliği kazanamaz. Öte yandan şahsi tecrübe mahiyeti taşıyan ilham ve rüya da inanca temel teşkil edecek bilgi niteliği taşıyamaz. Dolayısıyla, kimse kendi rüyalarını ve ilhamını diğer insanları bağlayıcı hüküm haline getiremez.

Bir insanın Hz. Peygamber’i rüyasında görmesi ilahi bir nimettir; ancak bu sadece o rüyayı göreni bağlar. Diğer insanları ne inanç ne de hukuk umdesi olarak bağlar. İnsanoğlunun ruhen ve zihnen olgunlaşarak ulaştığı iddia olunan ilham ve sezgiler de rüyalar gibi sadece sahibini bağlar; bunların sonuçlarının doğruluğu ise saf akıl ve vahiy ile sınırlanır. Nitekim Kur’an ve Sünnet çerçevesinde manevi eğitim veren tasavvuf geleneğimizde de bu yaklaşım benimsenmiştir.

Özetle, hakikatin bilgisine açılan kutsal metinler, Hz. Peygamber’in vefatıyla birlikte tamamen ermiştir ve ilkesel anlamda herkesin eşit erişimine açıktır. Hiçbir kişi ya da kurum, Allah’a ya da hakikatin kaynağına diğer insanlardan kategorik olarak daha yakın olduğunu veya ilahî bir koruma ve yönlendirmeyle taltif edildiğini iddia edemez. Dolayısıyla, sadece seçilmiş bazı kişilerin ulaşabileceği Bâtınî bilgiye dayalı, aklen ve tecrübe ile nüfuz edilemez mutlak bir inanç alanı İslam geleneği içinde, en azından teorik olarak, söz konusu değildir. Halk arasında çokça tekrarlanan “İslam’da ruhban sınıfı yoktur” ifadesinin gerçek manası budur.

Ayrıca, hakikatin bilgisinin objektif olarak erişilebilen vahiy, akıl ve tecrübeye dayalı olması, her bir ferdin nihai mertede kendi aklını ve tecrübesini kullanmasını şart koşması suretiyle ferdi hürriyeti ve sorumluluğu da çok temelden garanti altına almaktadır. Böylelikle, akli selime hitap eden ve Müslüman toplumun maslahatını gözeten ana akım İslam inancı, İslam tarihi boyunca her türlü Bâtınî sapmaya karşı koymuş, her çalkalanmanın ardından İslam toplumunun yeniden sahîh bir varlık ve bilgi tasavvuru üzerinden dengeye ulaşabilmesi için gerekli itikadî çerçeveyi sunmuştur.

Bu çerçevede, hiç kimse doğrudan ya da dolaylı Hz. Peygamber’den özel olarak edindiği kutsal bir bilgiye sahip olduğu iddiasında bulunamaz ve bu bilgiyi inanç kaynağı gibi takdim edemez. Peygamberliği boyunca Hz. Muhammed (SAV)’in en yakınında yer almış Hz. Ebubekir’in dahi, Hz. Peygamber’in vefatından sonra yerini alacak kişinin belirlenmesi gibi hayati bir konuyu rüya veya benzeri sübjektif bir bilgi ile değil de akıl yürütme ve istişare ile çözmüş olması, İslam inancında bilgi kaynaklarının nasıl kullanılması gerektiğini açık bir şekilde ortaya koymuştur.

İşte bu yapının ana akım İslam inancından ayrıştığı temel nokta budur. Hz. Ebubekir’e dahi tanınmamış ve onun tarafından kullanılmamış bir ayrıcalık bu örgütün kurucusuna tanınmıştır. Hz. Peygamber ile sadece rüyada değil uyanık iken bile istişare ettiğini ve

Hız. Peygamber'den doğrudan talimat aldığını iddia eden bir liderin varlığına inanç, akledebilme kabiliyetini yok eden zihni bir teslimiyeti ve şartlanmışlığı beraberinde getirmiştir. Hız. Peygamber'in en yakın arkadaşları olan dört halifenin bile karar alırken hiçbir zaman iddia etmedikleri bir şekilde, Hız. Peygamber ile rüyada veya doğrudan görüşerek kararlar alındığı iddiası ile Gülen'in şahsına, sözlerine, kanaatlerine ve davranışlarına ilahi bir nitelik kazandırılmıştır. Gülen'in rüyaları, düşünceleri ve talimatlarının neredeyse vahyin bağlayıcılığına eşit bir şekilde değerlendirilmesi sorgulanamaz bir mutlak itaat alanının doğuşuna zemin hazırlamıştır. Hız. Peygamber'i kamyonet kassasına bindiren film sahnelerine kadar vardırılan bu sapık anlayış, İslam inancının bilgi anlayışına temelden aykırıdır.

Objektif bilginin, aklın ve tecrübenin devre dışı bırakılması, bu yapıya mensup kişilerin ferdi irade ve hürriyetlerini de yok etmiştir. Zira, ilahî yönlendirmelerle, metafizik yol ve usullerle idare edilen ve varacağı yer önceden "müjdelenmiş" bir harekette liderin talimatlarını reddetmek, eleştirmek ve hatta yorumlamak mümkün değildir.

Nitekim, dünyanın/tarihin sonunun yaklaştığı, ebcede dayalı hesapların ve diğer alametlerin de bu vakti teyit ettiği, Gülen'in İslam tarihi boyunca beklenen o "kurtarıcı" olduğu ve nihayet ilahî iradenin büyük bir zaferi müjdelediği, bu müjdenin metafizik bir ortamda Gülen'in kendisiyle sürekli görüştüğü Hız. Peygamber'in yönlendirmeleriyle de desteklendiği inancı, hem örgütün ilkelerinin İslam itikadına ve İslam tarihine dair bilgisi zayıf kitleler nezdinde yayılmasını hem de mevcut militanları nezdinde canlılığını muhafaza etmesini sağlamıştır.

Netice itibarıyla, 17-25 Aralık süreci sonrasında sarıh olarak anlamlandırdığımız, zihnini her türlü rasyonel ve tecrübî argümana kapatarak teslim olmuş, fanatikçe adanmış, hedefe ulaşmada gerekli olan araçsal bilgi ve teknik ile donanmış, bununla birlikte ferdi iradelerini, hürriyet ve sorumluluklarını örgütün liderlerine havale etmiş, belli bir merkezin yönlendirmesiyle toplu ve eş zamanlı hareket etme niteliğine sahip bir örgütsel yapı ortaya çıkmıştır.

Bugün daha iyi anlaşılmalıdır ki bu yapı, yıllarca, inançlı nesil yetiştirmeyi önceleyen bir dini cemaat ve hayır faaliyetleri yürüten bir sivil toplum hareketi olarak algılanmaya özel bir önem vererek, iktidarı hedefleyen gizli bir örgütsel yapılanma içerisinde olduğu gerçeğini gizlemiştir. Hizmet hareketi' tabiri iktidar odaklı hedef ve faaliyetleri en yakınlardan, toplumun genelinden ve hatta kendi mensuplarından bile saklamak için kullanılmıştır. İyiniyetli ve hayır aşığı Anadolu insanının kaynakları ilerde kullanılacak güç temerküzü için istismar edilmiştir. Böylece bir sonraki aşamada gerçekleştirilecek hamleler için toplumsal ve finansal zemin oluşturulmuştur.

17-25 Aralık sonrasında ortaya çıkan somut gerçeklerle fark edildiği üzere, kendisini

seçilmiş/adanmış bir topluluk olarak takdim eden örgüt, bu niteliği ile sosyal hayatın her alanına önce nüfuz etme, sonra kontrol etme ve nihayet hükmetme hakkını kendinde görmeye başlamıştır. Hatta sosyal alana tahakküm etmeyi, yapılması gereken bir vecibe gibi telakki etmiştir. İnsani yardım kuruluşlarından işadamları örgütlerine, spor kulüplerinden eğitim-öğretim kurumlarına kadar her alanın tümüyle kontrol edilmesi için de bu alanlarda bulunan diğer sivil toplum yapılanmaları tasfiye edilmesi gereken birer düşman gibi görülmeye başlanmıştır. Çeşitlilik barındırması gereken sivil toplum alanları zamanla güç tekelleşmesinin zemini işlevi görmüştür.

Bu anlamda en planlı ve stratejik adım eğitim alanında atılmıştır. Bir taraftan İslam geleneğinde eğitime verilen önem diğer taraftan örgütün altın nesil yetiştirme iddiası, on yıllarca yabancılaşmış elit tarafından dışlanmış Anadolu'daki geniş kitleler için önemli bir çekim alanı oluşturmuştur. 2013 yılının sonuna doğru dersanelerin kapatılmasına yönelik kararın arkasından örgütün gerçek yüzünün ortaya çıkmasıyla daha iyi anlaşıldığı üzere, eğitim alanındaki yoğunlaşma üç önemli fayda sağlamaya yöneliktir: Güçlü bir sosyal meşruiyet, bu meşruiyet ile birlikte sağlanan finansal kaynak artışı ve nihayet robotlaştırılarak mobilize edilen bir insan kaynağının oluşması.

Eğitim faaliyetleri bir hakikat arayışı, fikri bir çığır oluşturma, bilimsel bir atılım gerçekleştirme gibi eğitimden beklenen temel hedefler için değil, mümkün olan en geniş militan insan kaynağı havuzunu en kısa zamanda oluşturarak devlet bürokrasisini kontrol altına almak için bir araç olarak görülmüştür. Onun içindir ki, yarım asra yaklaşan eğitim çalışmaları ne ciddi bir düşünür ya da bilim adamı yetiştirmiştir ne de bu grup tarafından Türkiye'nin sorunlarına yönelik, toplumsal, siyasi, ekonomik ve kültürel bir çözüm programı önerilmiştir.

Öte yandan, adanmışlık iddiasıyla şartlanmış bireyler gerektiğinde tek bir hedef doğrultusunda harekete geçirilebilecek birer robot gibi bürokrasiye yerleştirilmeye başlanmıştır. 17-25 Aralık sonrasında yapılan soruşturmalar neticesinde ortaya çıkan somut gerçekler göstermektedir ki, bunun için giriş sınavlarının sorularının çalınması, gerekli görülen yerlerdeki mevcut kişilerin tasfiyesi için kumpas kurulması, dini yasakların askıya alınması dahil her türlü gayriahlaki yöntem başta çerçevesini çizdiğimiz seçilmişliğe/adanmışlığa dayalı Mesihçi zihniyet ile meşru kılınmıştır.

Bütün Müslümanlar için bağlayıcı olan kuralların bu grup için geçersiz kılınmış olması her türlü ahlaki duyarlılığı yok eden bir takiye kültürünün benimsenmesine yol açmıştır. Gündelik hayatlarında nafil ibadetlere abartılı bir vurgu yapan kişiler, bürokraside kendilerini gizlemek gerektiğinde farzları terk edip haramları işlemekte bir beis görmemişlerdir. Bu tavır gizemli ve istihbarî faaliyete hazır parçalanmış kimliklerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Darbecilerin Ortak Karakteri

Sözde altın neslin elinde bir gün geleceği düşünülen altın çağ fikri, bir yönüyle tarihteki dini nitelikli Bâtını hareketleri bir yönüyle de modern dönemde öncü sınıf tarafından gerçekleştirilecek sınıfsız altın çağ için harekete geçen Marksist hücre örgütlenmesini hatırlatmaktadır. Bütün bu hareketlerin ortak özelliği, seçilmişlik inancıyla kendilerini yegane kurtarıcı olarak görmeleri ve 'kurtarma' misyonu uğruna mensupları arasından seçtikleri fedailerine her şeyi mubah kılmalarıdır.

Bürokrasiye sızma çabasında sıra güvenlik birimlerine, özellikle de TSK'ya geldiğinde Türk siyasi tarihindeki darbe geleneğinin cunta ve komitacılık anlayışı ile bu grubun takiye kültürü arasında, bir taraftan davranışsal etkileşim alanı diğer taraftan ise yoğun bir rekabet hattı oluşmuştur. Esasen FETÖ/PDY mensuplarının kendilerini gizleyerek bürokrasiye sızma çabalarının gerçek mahiyeti, toplumun dini inançlarının sosyal hayattaki tezahürlerini bir tehdit olarak tanımlayarak dindar kişilerin bürokraside yer almasını çeşitli yöntemlerle engelleyen, bu yolda hukuk dışı uygulamalara da başvurmaktan çekinmeyen vesayetçi/darbeci anlayış temsilcilerinin hastalıklı davranışları sebebiyle başlangıçta tam olarak teşhis edilememiştir. Devletin kurumsal yapısına tehdit oluşturabilecek örgütsel yapılarla rasyonel temeller düzleminde mücadele etmek yerine, irtica söylemi üzerinden İslami yaşantıyı tehdit olarak gören vesayetçi anlayış, gerektiğinde İslami yaşantıdan vazgeçebilen bu yapıyı filtreleyemeyerek örgütsel bağlantıları olmayan mütedeyyin bürokratlarla uğraşmıştır. Bireysel İslami yaşantıya sahip bürokratlarla paralel yapı gibi örgütsel bir yapıya mensup bürokratlar arasında ayırım yapamayan İslamofobik vesayetçiler, devlete sızmak için İslami yaşantıdan vazgeçme icazeti alan FETÖ mensuplarını fark edemeyerek bürokraside yükselmelerine zemin hazırlamıştır.

Nitekim bürokrasiye sızma çabasını sürdürmeye çalışan örgüt, 28 Şubat post-modern darbesinde başörtüsü yasağı başta olmak üzere dini vecibelerin kamusal görünümünü yasaklamayı kendisine misyon edinen darbeci geleneğin yanında yer almakta ve başörtüsünü terkedilebilecek bir teferruat olarak ilan etmekte bir beis görmemiştir.

Bu yöntemin benimsenmiş olması, "inançlı insanların devlet yönetiminde yer almasını sağlamak" şeklinde yansıtılan amacın gerçekte bir saptırmadan ibaret olduğunu ve aslında dinin dahi iktidar için araçsal bir nitelikte görülmekte olduğunu ortaya koymuştur. Mantık basittir: "Gelenekle gelen yazılı kurallar Hz. Peygamber ile doğrudan görüşebilen seçilmiş bir lideri bağlamaz, nihai hakimiyeti kurabilmek için devleti ele geçirmek ve devleti ele geçirmek için de bürokrasiyi kontrol etmek gerekir; bu hedef için de yeni bir dini kurallar manzumesi ihdas edilebilir."

28 Şubat darbecileri ile bu yapılanmanın halk tarafından seçilmiş iktidara karşı sergiledikleri ortak tavır, farklı ideolojilere sahip olsalar da demokratik denetimden, şeffaflık

ve meşruiyet çizgisinden kopan hareketlerin bir noktada karşılıklı olarak birbirlerini kullanabilmek için ortak yöntemler benimseyebileceklerini göstermektedir. Her iki yaklaşım da toplumu bürokrasi üzerinden tepeden tabana doğru tanzim etme yöntemini benimsemiş ve demokrasiyi sadece gerektiğinde kullanılacak, gerekmediğinde ise tümüyle terk edilecek bir araç olarak görmüştür.

Bu bakımdan vesayetçi/darbeci çizgi, hem İslam dışına taşan uygulamalarına geniş halk kitleleri nezdinde meşruiyet sağlamak için bir gerekçe hem de kısa yolla tepeden iktidarı ele geçirmek bağlamında örnek aldığı bir model işlevi görmüştür. 28 Şubat döneminin baskısı yüzünden ABD'ye gittiği iddia edilen Gülen'in bu dönemin etkileri geçtikten sonra da orada kalmaya devam etmesi, meselenin hak, hukuk ve demokrasi arayışı ile değil, başta TSK olmak üzere bürokrasiyi kontrol etme mücadelesi ile ilgili olduğunu göstermektedir.

Nitekim, bu dönemde eğitim-yargı-güvenlik-finans ayaklarındaki bürokrasiyi tümüyle denetim altına alabilmek için yoğun çaba sarf edilmiş, bu denetim üzerinden iş dünyası, sivil toplum kuruluşları, medya, siyaset ve hatta tek tek vatandaşlar bütünüyle baskı altında tutulmaya çalışılmıştır.

Bu yeni konumlanma, etkisi yükselen örgütün geçmiş komitacı yapıları tasfiye etmeye girişmesini beraberinde getirmiştir. Başta demokratikleşme ve sivilleşme gibi gösterilen Ergenekon ve Balyoz davaları zamanla kapsamı genişletilmek suretiyle sulandırılarak amacından saptırılmış ve örgütün militanlarına yer açabilmek için TSK'yı zaafa sokacak bir tasfiye haline dönüştürülmüştür.

Burada dikkat çeken husus her iki komitacı akımın da birbirinin gücünü tehdit olarak göstermek suretiyle kendilerine meşruiyet alanı açmaya çalışmaları ve siyaseti bu tehdit psikolojisi altında dizayn etme çabası göstermeleridir. FETÖ/PDY; Danıştay saldırısı, 27 Nisan e-muhtırası, Anayasa Mahkemesinin hukuku ayaklar altına alan skandal 367 kararı, parti kapatma davası süreçleri gibi örneklerini yaşadığımız, demokratik olarak seçilmiş ve meşruiyetini halktan alan iktidarı sınırlama ve mümkünse tasfiye etme girişimlerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmıştır. Vesayetçi/Darbeci komitaların bu girişimleri FETÖ/PDY'nin kendinden menkul bir demokrasiyi kurtarma iddiasıyla kendisine meşruiyet alanı açmasını kolaylaştırmıştır.

Demokratik ve özgürlükçü bir yaklaşımla vesayetçi/darbeci teşebbüslere yargıda hakimiyet yolunu kapatmak üzere TBMM tarafından hazırlanan ve 12 Eylül 2010 referandumuyla milletçe kabul edilen anayasa değişikliğinin sağladığı zemin bile FETÖ/PDY'nin haince planları doğrultusunda kullanılmaya çalışılmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin müdahalesi ile anayasa değişikliği metni örgütün amacına uygun hale gelmiş, HSYK seçimlerinin tek liste ile gerçekleştirilmesini sağlayan değişiklik sayesinde yargının denetim-

siz olarak bu yapının eline geçmesi mümkün hale gelmiştir.

Vesayetçi gelenek ile FETÖ arasında, yargıyı seçilmiş meşru iktidar üzerinde bir baskı aracı kullanma konusunda paralellik söz konusudur. 27 Mayıs ihtilalinin hakimlerinin yargılanan siyasilere ‘sizi buraya tıkan güç böyle istiyor’ demesi, 28 Şubat döneminde yargıya brifingler üzerinden talimat verilmesi ve nihayet FETÖ yapılanmasının HSYK’yı ele geçirmesi sonrası demokratik yolla seçilmiş siyasi iktidara yönelik tavrını değiştirerek demokratik şeffaflık ve meşruiyet alanı ile sınırlanması mümkün olmayan bir güç elde etmesi, aynı tavrın farklı dönemlerde farklı kimliklerle sürdürülmüş yansımalarıdır.

‘Devleti ele geçirme ve devlet gücünü denetimsiz kullanma’ hevesine dayalı vesayetçi siyasi kültür kökten değişmedikçe, ülkemizin bu tür tehditlerle karşı karşıya kalmasını engellemek güçtür. Bunu engelleyecek yegane yaklaşım ise, devletin milletin ortak eseri olduğu ve bu gücü kullanmanın sadece millet onayı, yani halk meşruiyeti ile olabileceği, yine kamu tarafından denetlenerek kullanılabilmesi ve kamu otoritesinin sadece şeffaf seçimlerle el değiştirebileceği anlayışına dayalı bir siyasi kültür geliştirmektir.

Demokrasilerde herkes devlet ve siyasi yapı ile ilgili kanaat serdetme, bu kanaatlere dayalı parti kurma, halktan destek alarak öngördüğü programları hayata geçirme hakkına sahiptir. Böyle bir iddia dolayısıyla kimse kınanamaz, aksine böyle bir tavır ifade ve siyasi özgürlükler bağlamında teşvik edilir. Ancak bu çileli bir yoldur. Siyasi parti kurmayı, halktan destek alabilmek için yaz-kış demeden ülkenin her bir köşesine gitmeyi ve seçimler kazanılsa bile her an 27 Mayıs örneğinde olduğu gibi idam sehpasını, 12 Eylül döneminde olduğu gibi zindanları, 28 Şubat’ta olduğu gibi Anayasa Mahkemesi önünde hesaba çekilmeyi göze almayı gerektirir.

Halbuki darbeci zihniyet devleti ele geçirmek gibi daha kısa ve emin bir yol tercih etmiştir: askeri ve sivil bürokrasi içinde komitacı bir mantıkla örgütlenmek ve fiili güce dayanan bir gece yarısı bildirisi ile yönetime el koymak. 27 Mayıs 1960 sabahı okunan ‘Milli Birlik Komitesi’ bildirisi ile 15 Temmuz 2016 gecesini okunan ‘Yurtta Sulh Komitesi’ bildirisi bu çerçevede aynı özü ve yöntemi barındırmaktadır. 27 Mayıs’ın Milli Birlik Komitesi milli birliği ne kadar tahrip ettiyse, milletimizin büyük fedakarlığı ve güçlü iradesi, bu iradeyi yöneten Sayın Cumhurbaşkanımızın dirayetli tavrı ve içinde bulunmaktan onur duyduğum TBMM’nin kararlı direnci olmasaydı 15 Temmuz’un sahte ‘Yurtta Sulh’ komitesi de yurtta sulhu aynı ölçüde tahrip etmeyi amaçlamaktaydı.

Özgürlüklerin İstismarı

Devleti bürokrasi üzerinden ele geçirme yöntemi, FETÖ/PDY’yi yeterince güçlenene kadar siyasi güç merkezleri ile iyi ilişkiler kurmaya ve onları perde gerisinden yönetme çabasına sevk etmiştir. 12 Eylül darbesinde sütne gerisine çekilip güç biriktirmiş olan

örgüt, 1990'lı yıllarda iktidara gelen bütün hükümetlere yakın durmaya özen göstererek bürokrasiye sızma çabalarını sürdürmüştür. Bunun tek istisnası Refahiyol olarak anılan RP-DYP dönemidir. Bunun sebebi de örgüt tarafından gerçek gücün siyasi iktidarda değil 28 Şubat post-modern darbesini gerçekleştiren vesayetçi aktörlerde görülmüş olmasındandır.

Bu dönemlerde, Gülen ve takipçileri, kendilerini modern değerlerle uyumlu bir dini cemaat ve eğitim, yardımlaşma, dayanışma gibi başlıklarda yoğun faaliyet gösteren etkili bir sivil toplum hareketi olarak lanse etmişlerdir. Siyasi ve toplumsal desteğin sağlanması için Türkçe gibi ortak semboller, hoşgörü gibi sempatik mesajlar, yurt dışında okullar açma gibi herkesçe müspet görülen adımlar ön plana çıkarılmıştır.

AK Parti iktidarında, hayata geçirilen demokratikleşme ve vesayetle mücadele politikaları neticesinde toplum-siyaset-devlet arasındaki kanallar açılmış, toplumsal dinamiklerin siyaset aracılığıyla devlete nüfuz etme imkanı artmıştır. Fethullahçı yapılanma, AK Parti iktidarının bütün toplum kesimlerine sağlamış olduğu özgürlük alanlarını istismar ederek toplumun diğer kesimleri aleyhine etki alanını genişletmiştir. Son derece büyük bir gizlilik altında eğitim, yargı, güvenlik, istihbarat, iletişim gibi stratejik alanlardaki kurumların kritik birimleri birer birer etki altına alınmaya çalışılmıştır. HSYK üzerinden yargının kontrol altına alındığı ve emniyet teşkilatında ve TSK'da yeterli örgütlenmenin gerçekleştiğine inanıldığı andan itibaren ise artık daha fazla gizlenmeye gerek görülmemiş, hükümetin irade ve inisiyatifi ile ilgili olan alanlara doğrudan müdahale edilmeye başlanmıştır.

Siyasete Müdahale Çabaları

Bu çerçevede, 7 Şubat 2012'de yetki aşımında bulunulmuş ve MİT Müsteşarı Sayın Hakan Fidan, devam eden bir yargı sürecine dahil edilmek istenerek Sayın Başbakanımızın ve hükümetimizin millet adına meşru siyasal süreçler dahilinde yürüttüğü politikalar sorgulanmak istenmiştir. 7 Şubat 2012'te ifadeye çağrılan MİT Müsteşarı olsa da, yargılanmak ve mahkum edilmek istenen onun talimat aldığı Başbakan ve hükümetin bir bütün olarak uyguladığı istihbarat, güvenlik ve diplomasi politikaları olmuştur. Yıllarca vesayetle mücadele eden Sayın Başbakanımız ve hükümetimiz, bu cüretkar girişimi vesayetin yeni bir türü olarak değerlendirmiş ve kesin bir kararlılıkla karşı durmuştur.

MİT Müsteşarı Sayın Fidan, savcılık çağrısının ardından Sayın Başbakanımıza bilgi vermek için aradığında hasbelkader Sayın Başbakanımız ile birlikte aynı arabada İstanbul'da muhterem vaizlerimizden İbrahim Subaşı'nın cenazesinden Ankara'ya dönmek üzere havaalanına gidiyorduk. Sayın Başbakanımız, bu hamleyi yargı bürokrasisinin iktidara siyaset dayatması olarak değerlendirerek, son derece kararlı bir tutumla kesinlikle ifade vermeye gitmemesi talimatını verdi. Hemen ertesi gün sabah verdiğim

bir mülakat aracılığıyla ben de aynı kararlı tavrı kamuoyu ile paylaştım. MİT Müsteşarı Sayın Hakan Fidan'ın gerek dış istihbarat gerek MİT'in araç ve zihniyet açısından çağdaştırılması yönünde çok başarılı hizmetler yürüttüğünün, bu çalışmalar dolayısıyla hedef alındığının ve bu çalışmaların başarıya ulaşmasının devletimiz ve milletimiz için büyük önem taşıdığına altını çizdim.

Bu olay, o döneme kadar daha çok dini cemaat ve sivil toplum hareketi olma nitelikleriyle öne çıkan bu yapının gerçek niteliği ve hedefleri konusundaki soru işaretlerini pekiştirdi.

7 Şubat 2012 girişiminden sonraki kritik eşik dershanelerin kapatılması konusu olmuştur. 2012-2013 eğitim-öğretim yılının sona ermesiyle birlikte Sayın Başbakanımız öncülüğünde hükümetimiz, 7 Şubat girişimiyle ülke yönetimine müdahil olma ve seçilmiş meşru hükümeti baskı altına alma gibi vesayetçi eğilimler içine girdiğinden kuşkulanan bu yapının insan kaynağı devşirme merkezi olarak kullandığı dershaneleri kapatmaya yönelik idari bir tasarrufu gündemine almıştır. Dershaneler, nihayetinde eğitim politikasının bir parçasıdır ve siyasi iradenin yetki alanı içindedir. Demokrasilerde böyle bir kararın herkes tarafından onaylanması da beklenmez. Böyle bir karardan hoşlanmayanlar fikir özgürlüğü içinde bu kararı eleştirebilir, kararı değiştirebilmek amacıyla muhalif kampanyalar yapabilir ve nihayet yeni bir parti kurmak ve halktan destek almak suretiyle bu kararı meşruiyet içinde değiştirmeye de çalışabilir. Ancak bunların yapılması yerine 2013 yılı Kasım ayından itibaren, halkın oyuyla hükümet kurmuş olan Başbakanı ve AK Parti'yi yıpratmaya yönelik içerde hükümet muhalifi dışarda Türkiye muhalifi bütün güç odakları ile işbirliği yaparak ülkemizi istikrarsızlaştırmak pahasına yoğun bir karalama kampanyası başlatılmıştır.

Dershanelerin kapatılması tartışmaları, pandoranın kutusunun açılmasını sağlamıştır. Her alanda kendi tekeli kurma çabasındaki bu yapı, kendisine insan kaynağı havuzu ve stratejik ilişkiler kurma imkanı sağlayan dershaneler meselesini varoluşsal bir sorun haline getirmiştir. Daha önce örnekleri çok görülen tipik bir cunta refleksi ile yargı ve güvenlik birimlerinde yeterli güce ulaştığı anda gerçek yüzünü ortaya koymaya başlamış, seçilmiş meşru siyasi iktidarı açıktan hedef almıştır.

Kritik Eşik: Paralel Yapının Somutlaşması

Yarım asra yaklaşan bir süre boyunca, dini ve sivil faaliyetleriyle görünmez kıldığı devlete sızma faaliyetlerinin, harekete geçmesine yetecek bir güce ulaştığını düşünen bu yapı, Türkiye'nin iç ve dış politika hedeflerinden rahatsız olan yerel ve küresel odaklarla eklenerek AK Parti iktidarına yönelik topyekun bir taarruza geçmiş ve 17 Aralık 2013'te Sayın Başbakanımızı ve AK Parti hükümetini toplum nezdinde itibarsızlaştırmak maksadıyla haince bir operasyon gerçekleştirmiştir.

Sayın Başbakanımızın öncülüğünde hükümet ve parti olarak, bu operasyonu 7 Şubat operasyonuna benzer şekilde, Gülen'in hükümetimize yönelik vesayetçi ve hain bir girişimi olarak değerlendirdik. Hükümetimizin, devlet içerisinde örgütlenmiş bu hain şebekeyi etkisizleştirmek üzere aldığı adli, idari ve siyasi tedbirler, emniyet-yargı-TİB-TÜBİTAK işbirliğiyle muazzam bir şantaj ve tehdit şebekesinin oluşturulduğunu, birçok ilde bütün mülki idari amirlerin ve siyasi parti temsilcilerinin ve bir araya getirilemeyecek etkili birçok kişinin aynı örgüt iddiası altında yıllarca dinlendiğini açığa çıkardı.

17-25 Aralık operasyonları, Gülen ve takipçilerinin, bürokrasi içinde 'otonom' bir yapı kurarak bağımsız hareket ettiğini, mensup oldukları yapının öncelikleri ve hedefleri çerçevesinde bürokrasi, iş dünyası, medya ve siyaset üzerinde tahakküm kurmayı sağlayacak yerlere sızdığını, yasadışı dinlemeler gerçekleştirdiğini, şantaj dosyaları oluşturduğunu ve seçilmiş hükümete darbe teşebbüsünde bulunmaya cüret edebildiğini gösterdi.

Bu operasyonlardan sonra, Gülen ve takipçilerini tanımlamak için kullanılmaya başlanan 'paralel yapı' tabiri, sızdığı kurumlardaki imkânlarla önüne çıkan aktörleri sindirmeye yönelik mahrem bilgilere erişebilen, emniyet ve yargıdaki nüfuzu ile bu bilgileri operasyona çevirebilen, bu bilgiler üzerinden hem alternatif güç odaklarını sindirmeyi hem de hukuk dışı yollar kullanarak çıkar elde etmeyi başarabilen, kendi öncelikleri veya ittifak kurduğu ulusal ve küresel aktörlerin öncelikleri doğrultusunda seçilmiş siyasi iradeye operasyon gerçekleştiren bir örgütlenmeyi tarif etmektedir.

Paralel yapı, 17-25 Aralık 2013 tarihini takip eden süreçte Türkiye Cumhuriyeti'nin meşru hükümeti ile yöneticilerini iktidardan uzaklaştırmak ve halk nezdinde itibarsızlaştırmak temelinde bir strateji benimsemiştir. Bu stratejisinin gerekleri doğrultusunda, sahip olduğu insan kaynakları ile kontrolü altındaki tüzel kişiliklerin idari ve mali tüm imkânlarını söz konusu hedef doğrultusunda yönlendirmiştir. Bu yargı darbesi hükümetimizin başarılı hamleleri sayesinde akamete uğramıştır.

17-25 Aralık'tan 30 Mart 2014 Yerel Seçimlerine giden süreçte karşı karşıya kaldığımız operasyonlar artık her türlü ihanete hazır kriminal bir örgüt ile karşı karşıya bulunduğumuzu açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu suç örgütü Türkiye Cumhuriyeti'ni zaafa düşürmek ve hükümetimizi yıpratılabilmek için her türlü şer odağıyla işbirliğine yönelmiştir.

Başbakanlığı devraldığım ilk haftalarda 6-7 Ekim olayları esnasında açık bir şekilde PKK yanlısı bir tavır sergileyen örgüt, devlete sızmış elemanları üzerinden güvenliğimizi zaafa uğratmaya çalışmış, çatışma ortamının tekrar yaygınlaşması için yurt içinde ve dışında temaslar yürütmüş, 7 Haziran seçimlerinde siyasi istikrarsızlık ortamı oluşması için hükümetimiz karşısında geniş bir blok oluşturma çabasına girişmiştir. Nihayet 20 Temmuz Suruç terör saldırısı ve 22 Temmuz'da Ceylanpınar'da iki polisimizin uyurken şehit edilmesi sonrasında, başında bulunduğum 62'nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

tarafından PKK, DEAŞ ve DHKP-C'ye karşı kapsamlı bir terörle mücadele dönemi başlatılmıştır. Tam da bu esnada FETÖ'nün özellikle PKK ile Kuzey Irak'ta temas kurarak ülkemizi zaafa uğratmaya çalıştığı istihbarat raporlarına yansımış bir husustur. Terör örgütleri arasındaki bu iletişim yakından takip edilmiş ve uygun yöntemlerle uygun zamanlama içinde gerekli cevaplar verilmiştir.

Hedeflerine bu yolla ulaşamayacağını anlayan örgüt bu sefer TSK bünyesine sızdırılan örgüt mensuplarını kullanarak 15 Temmuz 2016'da kanlı ve hain bir askeri darbe teşebbüsünde bulunmuştur.

FETÖ/PDY'NİN DIŞ POLİTİKAMIZA YÖNELİK TAVRI VE ULUSLARARASI İRTİBATLARI

15 Temmuz darbe girişimini geçmişteki darbelerden ayıran en önemli farklardan biri bu darbedeki dış faktörlerin mahiyet ve yöntem farkıdır. Geçmiş darbelerde de darbe öncesinde veya sonrasında dış destek söz konusu olmuştur. 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül ve 28 Şubat müdahalelerinin öncesi ve sonrasında yapılan açıklamalara ve oluşturulan kamuoyuna bakıldığında, bulunduğu stratejik konum ile dengeleri değiştirebilecek güce sahip olan Türkiye'nin hiçbir zaman rahat bırakılmadığı açıkça görülür.

Bu aşamada müsaade ederseniz, son 14 yılın dış politikasında Başdanışman, Dışişleri Bakanı ve Başbakan olarak katkıda bulunmaya gayret etmiş bir vatan evladı olarak şahsi bir mülahazamı da sizlerle paylaşmak isterim. Yakın dönem tarihimize baktığımızda, Türkiye'nin dış desteğe bağımlı ve kendi başına strateji geliştirmeyecek kadar zayıf, büyük aktörlerin stratejilerinde kullanılabilir kadar da güçlü olması istenmiştir. Bunu bir komplo yaklaşımı geliştirmek için ya da kınamak için zikretmiyorum. Realist olarak yaklaşıldığında, uluslararası ilişkilerde her aktörün diğer bütün aktörlere kendi çıkarları zaviyesinden bakması doğaldır.

Seksenli yıllardan beri iktidara gelen bütün hükümetlerin iyiniyetli desteği ve örgütün asıl niyetini gizlemedeki becerisi ile yurt dışında geniş bir eğitim ve sosyal iletişim ağı kuran bu yapı Türkiye'nin dış politikadaki bağımsız ve etkili tavrından rahatsız olan Türkiye karşıtı çevreler için de kullanışlı bir araç olarak görülmeye başlanmıştır. Aslında, bu yapının seçilmiş meşru iktidara karşı bir güç mücadelesine girme kararı alınmasında, AK Parti iktidarı döneminde hayata geçirdiğimiz çok yönlü ve etkin dış politika faaliyetlerimizin birçok bölgesel ve küresel aktörü rahatsız etmesinin yadsınamaz bir etkisi mevcuttur. Muhtemeldir ki FETÖ/PDY bu çevreleri kullanarak güç devşirme hesabı yaparken, bu çevreler de bu yapıyı gerektiğinde kullanabilmek için yedeklerine almaya çalışmışlardır. Böylece kurulduğu ve büyümeye başladığı andan itibaren meşhuk ilişkiler içine giren örgüt bu aşamada daha operasyonel angajmanlara yönelmiştir.

15 Temmuz darbe girişimine kalkışan FETÖ/PDY'nin uluslararası irtibatlarını ve arkasındaki muhtemel odakları anlayabilmek için son 14 yıl içinde uygulayageldiğimiz dış politikaya dönük tavrını tahlil etmek ve bu tavrın yansıması olan manipülasyonları ve operasyonları doğru bir çerçeveye oturtmak gerekmektedir.

Örgüt üç açıdan dış politikamıza yönelik açık, net ve yıpratıcı bir tavır içine girmiştir. Birinci olarak, kendisini âhir zamanın hakimi ve kainatın kurtarıcısı gören sapkın bir yaklaşım, Türk dış politikasını etkileme hakkını da kendisinde görmüştür. İkincisi, bu dış bağlantılı suç örgütü uluslararası alanda girmiş bulunduğu ilişki ve angajmanlar nedeniyle uluslararası aktörlerin Türkiye konusundaki emellerini göz önüne alan bir

tavir sergilemek durumunda kalmıştır. Üçüncüsü ise, uluslararası aktörler ve istihbarat yapılanmaları bu derece yaygın bir alanda uluslararasılaşan bir yapıyı kendi amaçları doğrultusunda kullanılabilecek bir araç olarak görmeye başlamışlardır.

Bu üç faktör nedeniyle FETÖ/PDY, Türkiye'nin AK Parti iktidarında yürüttüğü dış politikaya hem genel çerçevede ve esastan hem de uygulamada ve tek tek birçok olayda muhalefet eden bir tavir içerisine girmiştir. Başlarda iyi niyet göstererek, görüş veya yaklaşım farklılıklarından kaynaklanan eleştiriler olarak gördüğümüz bu tavir alış, zamanla sistematik ve yıpratıcı bir propagandaya dönüşmüştür. Bugünden geriye doğru bakıldığında bu konuda çarpıcı örnekler yaşandığı görülecektir.

Yükselen Türk Dış Politikası ve Temel İlkeler

Bu konuya açıklık getirmek için öncelikle esastan konuyu ele alıp daha sonra noktasal bazı konularda FETÖ'nün hangi uluslararası aktörlerle eşgüdümlü bir yaklaşım sergilediğini göstermek istiyorum.

Son 14 yıllık dış politikamız temelde beş ilkeye dayanıyordu:

1. Komşu ülkelerle, önce yaşanan sorunların çözülmesi ve süregelen ilişkilerin iyileştirilmesi, daha sonra da ekonomi, kültür, ulaştırma ve enerji alanlarında kademeli bir şekilde entegrasyona gidilmesi: Komşu ülkelerle ortak kabine toplantıları şeklinde gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği (YDSK) mekanizmaları, serbest ticaret anlaşmaları, vize serbestiyeti politikaları bu hedefe yönelikti.
2. Komşu bölge ve havzalarda barış tesis edici, aktif bir yaklaşım sergilenmesi: Irak müdahalesi öncesi Irak'ın Komşuları sürecinin başlatılması (2003), Kıbrıs Sorunu'nun Annan Planı çerçevesinde çözümü süreci (2004), Irak'ta Sünni grupların siyasi sürece katılmaları (2006), İsrail-Suriye barış görüşmelerine arabuluculuk yapılması (2008), Lübnan Cumhurbaşkanlığı krizi (2008), Suriye-Irak gerilimini düşürme girişimi (2009), Ermenistan ile normalleşme protokollerinin Azerbaycan ile istişare içinde imzalanması (2009), Filistin'de gruplar arası uzlaşma ve İran nükleer programı ile ilgili sorunun çözümü (2010) gibi kriz noktalarında yürütülen aktif diplomasi; Türkiye-Suriye-Ürdün-Lübnan vizesiz serbest ticaret bölgesi projesi (2010), Türkiye-Sırbistan-Bosna Hersek üçlü mekanizması (2010), Türkiye-Afganistan-Pakistan üçlü mekanizması (2009), Türkiye-İran-Azerbaycan üçlü mekanizması (2011), Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan üçlü mekanizması (2011) benzeri mekanizmalar ve çevre havzaları birleştiren enerji ve ulaştırma projeleri bu hedefe yönelikti.
3. Bir yandan ABD, AB ve Rusya başta olmak üzere küresel güçler ile diğer yandan da İslam dünyası ile dengeli ve çok boyutlu bir politika yürütülmesi: AB üyelik sürecinin hızlandırılması (2004), Gümrük Birliği'nin revize edilmesi ve vize

muafiyetinin sağlanması çalışmaları (2015/2016), ABD ile model ortaklık kavramı içinde ilişkilerin çeşitlendirilmesi (2009) ve Rusya ile Yüksek Düzeyli İşbirliği Mekanizması'nın kurulması, vize muafiyeti ve serbest ticaret anlaşması imzalanması (2010), İİT içinde Genel Sekreterliğin (2004) ve İslam Zirvesi dönem başkanlığının alınması (2016) bu çerçevede değerlendirilebilir.

4. Küresel ve bölgesel örgütlerde aktif katılıma dayalı bir politika izlenmesi: G20 dönem başkanlığının (2015) ve BMGK üyeliğinin alınması (2009-2010), Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanlığı'nın alınması (2010-2012), üyelik, gözlemcilik ve diyalog ortaklığı gibi farklı ilişki modelleri ile Şanghay İşbirliği Örgütü'nden (2013) ASEAN'a (2010), Pasifik Adaları Forumu'ndan Karaip Ülkeleri Topluluğu'na kadar farklı bölgesel ve küresel platformların hemen hemen tümü ile kurulan ilişkiler bu çerçevede değerlendirilebilir.
5. AK Parti iktidarına kadar gerekli önemin verilmediği Afrika, Doğu Asya, Pasifik ve Latin Amerika ülkeleriyle ilişki ve işbirliğinin artırılması amacıyla Dışişleri'nin kurumsal varlığının artırılması ve 2002'de 163 olan dış temsilcilik sayısının 235'e çıkarılması.

Türkiye'nin bu ilkeler çerçevesinde yürüttüğü etkili dış politika, bu platformlarda belirleyici olan pek çok uluslararası aktörü rahatsız etti. Bu aktörler, Türkiye'nin yükselen gücünü kendi çıkarlarına uygun gördüklerinde desteklerken, kendi başına bir çekim alanı oluşturmaya başladığında itibarsızlaştırma, şüphe uyandırma ve istikrarsızlaştırma yöntemlerine başvurdular. Devletin o zamana kadar imkanları sebebiyle yeteri kadar ilgi gösteremediği bir çok ülke ve platformda Türkiye'yi tek başına temsil etme iddiasında olan ve "Türkiye" adını münhasıran kendi çıkarları için hesap vermeksizin kullanan FETÖ/PDY de kendi tekeli ortadan kaldıran bu açılımlardan rahatsız olmuştur.

Türkiye'nin etkinliğinden rahatsız olan aktör ve kurumlar irademizi sarsmak, etkinlik alanlarımızı daraltmak ve iktidarımıza sınır çizmek için bu yapıyı maşa olarak kullanırken, bu yapı da bu aktörler üzerinden uluslararası güç devşirme ve bu gücü gerektiğinde son hamle için konsolide etme çabası içine girmiştir. Nüfuz ettiği bürokrasi, iş dünyası, sivil toplum ve medya imkanlarıyla FETÖ'nün bu aktörler tarafından son derece kullanışlı bir araç olarak görüldüğü bugün daha iyi anlaşılmaktadır.

Suriye ile geliştirdiğimiz yoğun ilişki, Brezilya ile birlikte imzaladığımız Tahran anlaşması, Türkiye-Suriye-Ürdün-Lübnan arasında gerçekleştirdiğimiz bölgesel işbirliği, Türkiye-Sırbistan-Bosna Hersek üçlü işbirliği mekanizması farklı gerekçelerle ABD, AB ve İsrail'deki bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Hemen hemen bütün bu konularda bu yapının dış politikamızdan rahatsız olan çevrelerle eşgüdüm içinde eleştiriler getirmiş olması dikkat çekicidir. Önceleri Suriye ile girdiğimiz yoğun ilişkilerden rahatsız olan bu çevrelerin, Suriye rejiminin halkına zulmetmesi sonrasında bu kez de Suriye halkına sahip

çıkan politikalarımızdan rahatsız olması ilginç bir örnek teşkil etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızı, şahsımı ve MİT Müsteşarımızı İran'ın çıkarları adına politika izlemekle, hatta İran ajanlığı gibi gerçek dışı olduğu apaçık ve ancak gülünç olarak vasıflandırılabilir iddialarla suçlayan bu yapının Suriye politikası söz konusu olduğunda, Esad rejimini destekleyen İran ile aynı hatta buluşması dikkat çekicidir.

Bu bağlamda Afrika açılımımız da ilginç bir örnek teşkil etmektedir. Bu açılımı başta destekler görünen bu örgüt 2009-2013 arasında dört yıl gibi kısa bir sürede büyükelçilik sayımızın 12'den 39'a çıkması ile birlikte tutum değiştirmeye başlamıştır. Büyükelçilik sayısının artışı ile birlikte diğer iş adamları örgütlerinin ve STK'ların da büyükelçilik açılan ülkelerde varlık göstermeye başlaması, FETÖ/PDY'yi tekel olma niteliğini kaybetme kaygısına düşürmüştür. Özellikle Dışişleri Bakanlığı görevini üstlendiğim dönemde Türkiye'nin dünyada en çok temsilciliği bulunan 6. ülke konumuna gelmesi FETÖ/PDY'nin yurt dışı ayağını ciddi anlamda sınırlayan bir gelişme olmuştur. Bu kaygı, örgütü önce rakip bir tutuma, daha sonra da özellikle 17-25 Aralık süreci ile birlikte devletimize ve hükümetimize karşı her türlü kara propagandanın yürütüldüğü hasım bir yapıya dönüştürmüştür.

Bu örgütün son derece kritik dış politika süreç ve eşiklerinde takındığı tavır ve manipülatif eylemleri, 15 Temmuz darbe teşebbüsü ile birlikte yeni bir anlam kazanmaktadır. Bu kritik eşiklere bugün geldiğimiz noktadan tekrar bakmakta fayda mülahaza ediyorum.

Bir Milat olarak “One Minute”

Sayın Cumhurbaşkanımızın ve ülkemizin Ortadoğu halkları nezdindeki itibarını olağanüstü artıran, uluslararası bazı çevrelerde ise büyük kaygı uyandıran Davos'taki “one minute” çıkışının ve sonraki gelişmelerin bu anlamda bir milat rolü oynadığı açıktır. Bu gelişme, sağladığı güç temerküzü ile bölgesinde tartışmasız merkez ülke haline gelen Türkiye'nin güç ve itibarını tescil edecek sembolik bir bayrak gösterme hamlesi şeklinde algılanmıştır. Bu bayrak gösterme bölge halkları nezdinde büyük heyecan uyandırırken bazı bölgesel ve küresel aktörler nezdinde Türkiye'nin durdurulması gereken bir tehdit olarak algılanmasına yol açmıştır.

Bahsi geçen uluslararası çevrelerdeki kaygıyı fark eden örgüt, bu kaygıların kimi zaman sözcüsü, kimi zaman takipçisi rolüne soyunmuş, kimi zaman da bu kaygılara cevap oluşturabilecek bir alternatif kimliği kazanmaya çalışmıştır. 15 Temmuz darbe girişiminin bu süreçte nihai aşamayı oluşturduğu açıktır. İlk illegal telefon dinlemelerinin ve iç siyasete müdahale hazırlığı kapsamındaki çalışmaların ‘one minute’ çıkışından kısa bir süre sonra başlamış olması bu açıdan dikkat çekicidir.

FETÖ, Sayın Başbakanımızın Davos'taki “one minute” çıkışını müteakip, yakın danışmanlarımın da içinde yer aldığı geniş yelpazede illegal telefon dinlemelerine başlamış

ve Selam-Tevhid soruşturmasına dayanak oluşturmaya çalışmıştır. Bu dinlemelerle bir çok devlet görevlisine suç atfetmek için deliller oluşturmaya çalışmıştır. Beni dinleyebilmek için de en sık görüştüğüm yakınımıdaki danışmanlarımın telefonları dinlenmiş, bu görüşmelerden suç üretmeye çalışılmıştır. Nitekim bu dava süreçleri halen devam etmektedir. 17-25 Aralık sürecinde, hükümetimizin bu yapının bürokrasi içindeki illegal faaliyetlerini deşifre etmeye başlamasıyla ortaya çıkarılan bu soruşturma ve dinlemeler, o dönemden beri örgütün içeride ve dışarıda yürüttüğümüz başarılı politikalarından rahatsız olan odaklar adına taşeronluğa soyunduğunu göstermektedir.

Bu süreçte örgütün Türkiye'nin özgün ve etkin dış politikasından rahatsız olan çevrelerin kaygılarını tatmin etmeye yönelik en önemli çıkışı Mavi Marmara olayı sonrasında yaşanmıştır. Mavi Marmara hadisesini bu çevrelere verilecek mesaj için uygun bir fırsat olarak gören örgütün lideri, Filistin'e insani yardım amacıyla yola çıkan ve birçok ülkenin vatandaşlarını taşıyan sivil gemilere uluslararası sularda hukuka aykırı biçimde müdahale eden İsrail'i "meşru otorite" ilan etmek suretiyle Filistin'de süregiden işgali meşrulaştırmıştır. Ayrıca Filistin politikası ile onur ve itibar kazanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine ve onun Başbakanı'na açık bir mesafe ve karşı duruş ortaya koyarak bir anlamda Türkiye'nin Filistin üzerinden kazandığı itibardan rahatsız olan çevrelere yönelik 'alternatif arıyorsanız ben buradayım' mesajı vermiştir.

Gazze filosu saldırısı ve Mavi Marmara katliamından altı ay sonra Tunus'ta bir gencin kendisini yakmasıyla başlayan demokratik talepler ve halk hareketleri yeni bir bölgesel ve uluslararası konjonktür oluşturmuştur. Doğu Avrupa'da doksanlı yıllarda yaşanan sürecin bir benzerinin Ortadoğu'da yaşanarak Soğuk Savaş kalıntısı otoriter yapıların yerlerine halkıyla barışık demokratik yönetimlerin geçme ihtimali ve bu hareketlenmenin her kanattan öncülerinin Türkiye'den etkilendiklerini açıkça ilan etmeleri, ülkemizi bir taraftan çekim alanı haline getirmiş, diğer taraftan da bu değişimden rahatsız olan çevrelerce hedef olarak görülmesine yol açmıştır.

Bu kritik evrede Mısır'daki dönüşüm sonrasında Sayın Başbakanımızın büyük ilgi ve heyecan uyandıran 12-14 Eylül 2011 tarihlerindeki Kahire ziyareti esnasında Oslo görüşmelerinin bu yapı ve arkasındaki uluslararası odaklar tarafından PKK'nın yayın organlarına sızdırılması, zamanlama açısından bir tesadüf olarak görülemez. Böylece bir taraftan Türkiye'de terörü sona erdirmek için yürütülen mahrem bir süreç ifşa edilerek Sayın Başbakanımızın ve liderliğindeki AK Parti hükümetinin iç kamuoyunda zora girmesi hedeflenirken, diğer taraftan da Ortadoğu'daki itibarımıza kritik bir ziyaret esnasında gölge düşürülmek istenmekteydi.

Davos ve Arap Baharı sonrası Ortadoğu'da yeni bir dönemin simge ismi haline gelen Sayın Başbakanımızın, Dışişleri Bakanı olmam hasebiyle bu politikaların uygulayıcısı

olarak görülen şahsımın ve bölgede etkin ve bağımsız bir istihbarat ağı oluşturmaya çalışan MİT Müsteşarımızın, hem Türkiye'nin tavırlarından rahatsız olan uluslararası çevreler hem de FETÖ/PDY tarafından hedef haline getirilmesi bu çerçevede özel bir anlam kazanmaktadır.

Ortadoğu'da insan onuru ve insan hakları temelinde başlayan bu büyük toplumsal hareketlenmenin Sykes-Pycot'nun bölüp parçaladığı bir coğrafyanın tekrar bütünleşmesine zemin oluşturması engellenmek isteniyordu. Bu çevrelere göre, ya Sykes-Pycot düzeni olduğu gibi devam etmeli ya da bölgenin daha küçük ve istikrarsız parçalara ayrılacağı yeni bir Sykes-Picot düzeni kurulmalıydı.

Yukarda bahsettiğimiz dış politika ilkeleri ve uygulamaları çerçevesinde yakın bölgelerde ekonomik ve kültürel ilişkiler üzerinden yeni bir barış düzeninin mimarı olma yolunda ilerleyen Türkiye'nin durdurulması gerekiyordu. Bunun için de Türkiye ya kendi hatlarına çekilmeye zorlanmalı ya da kendi iç çelişkileri ile boğuşacağı bir konjonktür yaratılmalıydı. Mümkünse Türkiye devreden çıkarılmalı, değilse mezhep ve etnik kimlikleri aşan bu bütünleştirici politikanın uygulayıcıları Türkiye içinde devre dışına çıkarılmalıydı. Dışişleri Bakanlığım ve Başbakanlığım süresince bu örgütün ve arkasındaki odakların şahsıma ve içinde bulunduğum AK Parti hükümetlerine karşı yürüttükleri kara propagandanın arkasındaki temel saik de budur.

2013 yazı Ortadoğu'daki gelişmeler ve Türkiye'ye etkileri konusunda dramatik bir değişime sahne oldu. Temmuz başında Mısır'da gerçekleşen darbe ile Ortadoğu'daki demokratik değişim rüzgarının otoriter rejimlerin konsolide edilmesine yol açacak şekilde yön değiştirmesi, demokratik değişimi teşvik eden vatandaşlık kimliğinin yerini mezhep ve etnik temelli kırılmaların alması ve bu haklı talepleri terörize ederek otoriter rejimleri meşrulaştırma misyonu üstlenen DEAŞ terör örgütünün ortaya çıkışı 2013 yazından itibaren ilerleyen yıllarda tırmandırılacak kaos ortamının hazırlayıcı faktörleri oldu.

Yaşanan demokratik dalgadan rahatsız olan bazı bölgesel ve küresel aktörler, kardeş halkların demokratik taleplerinin önünü kesmek üzere bu taleplere ilham kaynağı olan Türkiye'nin başarı hikayesini durdurmak istiyordu. AK Parti iktidarı, Temmuz 2013'te Mısır'da gerçekleştirilen askeri darbeyle durdurulmaya çalışılan demokratik dalgaya ümit aşılama devam ettikçe, hedef tahtasına konuluyordu.

FETÖ/PDY'ye Yapılan Uyarılar

FETÖ, 2009 Davos zirvesi ve 2010 Mavi Marmara olayı sonrasında hükümetimizin yürüttüğü dış politikaya dönük açık bir karşı tavır sergilemeye başlamış ve MİT Müsteşarımızın 7 Şubat 2012'de ifadeye çağrılması ile hükümetimize ve devletimize yönelik dolaylı bir müdahaleye yönelmişti. FETÖ, Türkiye'nin yürüttüğü aktif ve etkin dış politikadan

ve kardeş halkların demokrasi arayışları sürecinde iktidara gelen siyasi hareketlerin Türkiye'ye muzahir olmasından rahatsız olan uluslararası aktörlerle işbirliği içinde hükümetlerimize karşı yürütülen kampanyalara dahil olmaya başlamıştı. Bu yapının, içeride istikrarsızlık unsuru olma işaretleri verirken, dışarıda da Türkiye aleyhine yürütülen kampanyalara dahil olması, en üst düzeyde bir tedbir düşünülmesini gerekli kılmıştı.

Bu çerçevede, 2013 BM Genel Kurulu toplantısına seyahatim öncesinde Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile yaptığımız değerlendirmede, bu yapının gittikçe artan bir şekilde Türkiye karşıtı çevrelerce kullanılmaya müsait hale gelmesi hasebiyle, Gülen'in daha önce yapılan çağrılar çerçevesinde Türkiye'ye getirilerek kontrol altına alınmasının gerekli olduğu kanaatine vardık.

Sayın Başbakanımızla yaptığımız bu değerlendirme neticesinde ve talimatı doğrultusunda, BM Genel Kurulu'na katılmak üzere ABD'de bulunduğum sırada, Gülen'le bir görüşme gerçekleştirdim. Gülen ile Eylül 2013'te gerçekleştirdiğim görüşme kişisel bir tercih sonucunda veya bir yakınlık gösterisi mahiyetinde şahsi bir ziyaret olmayıp Başbakanımız Sayın Erdoğan'ın bilgisi ve izni doğrultusunda, 7 Şubat sonrasında, söz konusu yapı mensuplarının o döneme kadar düşündüğümüz bir sivil toplum örgütü olmanın ötesinde, devlet iradesinden bağımsız ve devlet hiyerarşisi dışında bir yapılanma içerisinde olduğu kanaatimizin oluşması üzerine, muhatabına somut mesajları doğrudan iletmek amacına matuftu. Bu görüşmede Sayın Başbakanımızla gerçekleştirdiğimiz istişare çerçevesinde açık bir şekilde gerekli uyarılarda bulundum.

Ülkemize dönüşümde bu görüşmeyi ve edindiğim intibayı Sayın Başbakanımıza aktardım. Bu çerçevede, kendisini samimi görmediğimi, zaman kazanmaya çalışır bir intiba verdiğini ve bu kritik süreçte dikkatli olmamız gerektiğini ifade ettim. Bu görüşme sonrasında, Gülen'in hükümetimize ve ülkemize yönelik operasyonların içinde olduğuna ve bu tutumundan vazgeçme niyetinde olmadığına yönelik kanaatimiz pekişti.

Bu görüşme dışında, kendisiyle başka hiçbir görüşmem olmamıştır.

Bu görüşme ile, bu yapının, ülkemize ve milletimize karşı kullanılmasına engel olmak üzere gösterdiğimiz samimi çaba, maalesef, karşılık bulmamıştır. Nitekim bu görüşme sonrasında, bu yapının şahsıma, yürüttüğümüz dış politikaya, Sayın Başbakanımızın şahsına ve liderliğini yürüttüğü AK Parti iktidarına, ülkemize ve milletimize yönelik saldırıları artarak devam etmiştir. Nitekim bu görüşmeden 3 ay sonra 17-27 Aralık, dört ay sonra da MİT Tırları operasyonu düzenlenmiştir.

MİT Tırları Operasyonu

Suriye'de Bayırbucak Türkmenlerine yardım götüren MİT tırlarına yapılan operasyon örgütün uluslararası amaçları ve irtibatları açısından önemli ipuçları vermektedir. Önce bu operasyonun

zamanlamasına ve o günlerin diplomasi takvimine dikkatlerinizi çekmek isterim.

- 15 Ocak 2014 Kuveyt'te yapılan Suriye Donörler Toplantısı
- 17 Ocak 2014 Urfa/Harran Mülteci kampında gerçekleştirilen Suriye'ye Komşu Ülkeler Dışişleri Bakanları Toplantısı
- 18 Ocak 2014 Adana'da gerçekleştirilen yıllık Büyükelçiler Konferansı
- 20-21 Ocak 2014 Başbakanımızın AB liderleri ile görüştüğü Brüksel ziyareti
- 22-23 Ocak 2014 Suriye'de çözüm amacıyla gerçekleştirilen II. Cenevre Toplantısı

Bu yoğun diplomasi takvimi içinde 19 Ocak'ta MİT tırlarına yönelik gerçekleştirilen operasyonun gerçek amacı aslında hükümet ve devlet kurumlarının itibarının zayıflatılması, mümkünse ülkemizin uluslararası alanda yıpratılması ve yöneticilerinin uluslararası hukuk nezdinde suçlu konuma düşürülmesiydi. İki gün önce Harran'da Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı olarak BM Mülteciler Yüksek Komiseri ve komşu ülkeler Dışişleri Bakanlarına ev sahipliği yaptıktan ve ülkemizi uluslararası alanda insani diplomasi açısından öncü bir ülke olarak takdim ettikten sonra geldiğim Adana'da yüzü aşkın büyükelçimizle yıllık büyükelçiler konferansını gerçekleştirdiğimiz günün hemen ertesinde bu operasyon düzenlendi.

19 Ocak'taki bu operasyon bir çok amaca aynı anda ulaşmaya çalışıyordu. Birincisi, Harran'da düzenlenen Komşu Ülkeler Toplantısı vesilesi ile Türkiye'nin mültecilere yönelik insani diplomasi çabasının olumlu etkileri gölgede bırakılmak istenmiştir. İkincisi, yüzü aşkın büyükelçimizin katılımıyla düzenlenen Büyükelçiler Konferansı'na ev sahipliği yapan şehir seçilerek devlet kurumları arasında kaos görüntüsü ortaya çıkarılmıştır. Üçüncüsü, Başbakanımızın gerçekleştireceği ve Türkiye-AB ilişkilerine ivme katması planlanan ziyaretten bir gün önce Türkiye'nin AB nezdinde teröre yardım eden bir ülke olduğu görüntüsü verilmek istenmiştir. Başbakanımızın ve bizlerin AB başkentinde uluslararası platforma suçlu gibi çıkmamız sağlanmaya çalışılmıştır. Nihayet dördüncü olarak da, bütün uluslararası toplumun dikkatinin yöneldiği Cenevre konferansına katılan ülkemizin eli zayıflatılarak, barbar Suriye rejiminin bile Türkiye'yi eleştirebilmesi için bahane üretmek amaçlanmıştır.

Bu plan kendilerince işe de yaramıştır. Nitekim Suriye rejiminin Dışişleri Bakanı toplantıda dikkatleri dağıtmak için bu operasyonu gündeme getirerek buradan aldığı cesaretle ülkemizi suçlama cüretine girişmiştir. Kendisine o toplantıda "Türkiye'deki bazı işbirlikçilerle birlikte ülkemizin teröristlere yardım ettiği iddiasında bulunuyorsunuz. Biz sadece Türkiye'de doğmuş onbinlerce Suriyeli çocuğa, yüzbinlerce sahipsiz kadın ve yaşlıya yardım ediyoruz. 'Teröristler' olarak nitelendirdiğiniz, bu masum ve mazlum siviller olmasın?" diyerek cevaplamıştım. Daha önce dediğim gibi Türkiye'ye ve aziz milletimize kim düşmansa onun gündemine hizmet etmek bu örgütün temel düsturu olmuştur.

Ülkemizin güvenliğine, dış politikasına ve itibarına yönelik dış mihraklarla ortak yürütülen bu operasyonlar daha sonra da devam etmiştir. Dışişleri Bakanlığı'nda makam odamda Bakanlık Müsteşarım, Genelkurmay II. Başkanı ve MİT Müsteşarıyla birlikte 13 Mart 2014 tarihli güvenliğimizi ilgilendiren son derece gizli toplantı, 30 Mart seçimlerinden üç gün önce 27 Mart 2014'te sosyal medyaya servis edilerek hem uluslararası itibarımızın sarsılması hem de seçim atmosferinin etkilenmesi amaçlanmıştır. O gün yaptığım açıklama benim için bugün de geçerlidir: "Sayın Başbakanımız başta olmak üzere bakanlarımızın kritik yetkililerinin ortam dinlemesi yapılması açık şekilde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne savaş ilanıdır. Söz konusu aziz devletimizin bekası ise bu konuda tedbir almak devletin görevidir." Bu dinlemenin TSK'nın içine sızmış hain odakların Genelkurmay İkinci Başkanımızın çantasına yerleştirdikleri bir cihaz ile gerçekleştirildiği, 15 Temmuz sonrası yapılan itiraflarla ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Türkiye Karşıtı Lobi Çalışmaları

Örgütün Türkiye karşıtı çevrelerle eşgüdüm içinde yurt dışında gerçekleştirdiği faaliyetlerin ana amacı ülkemizin uluslararası alanda yalnızlaştırılması olmuştur. Bu amaç doğrultusunda uluslararası basın yayın organları, lobi firmaları, düşünce kuruluşları ve STK'lar üzerinden kapsamlı bir iletişim ve propaganda ağı oluşturulmuştur. Bu faaliyetlerin en görünür olduğu alanlardan birisi 2015 ve 2016'nın ilk yarısında AB ile yürüttüğümüz diplomasi ve zirveler olmuştur. Türkiye'nin uçak krizi sonrası Rusya ile yaşadığı gerilim ve PYD konusu başta olmak üzere ABD yönetimi ile yaşadığı anlaşmazlıkları fırsat bilen FETÖ/PDY, Brüksel'e özel bir yığınak yaparak Türkiye-AB ilişkilerinde de kriz çıkarmaya ve bunun üzerinden Türkiye'yi tümüyle izole etmeye dönük bir strateji takip etmiştir. 29 Kasım 2015, 17 Aralık 2015, 18 Şubat 2016 ve 18 Mart 2016'da Türkiye-AB zirveleri ve toplantıları için Brüksel'de yaptığımız zirveler öncesinde, esnasında ve sonrasında PKK ile eşgüdüm halinde yürütülen faaliyetlerle toplantılar sabote edilmeye, basın toplantıları üzerinden sansasyon yaratılmaya ve yaygın bir kampanya ile bu süreç tümüyle durdurulmaya çalışılmıştır.

Biz ise bir taraftan bu zirvelerle AB ile ilişkilerimizi rayına oturtmaya çalışırken, diğer taraftan da özel diplomasi kanalları üzerinden Rusya ile ilişkilerimizde yeniden normalleşme çabalarını sürdürmeye özel bir gayret sarf ettik. Bugünden geriye baktığımızda bu örgütün ve onun irtibatla olduğu odakların yürüttüğü Türkiye'yi uluslararası alanda yalnızlaştırma çabasının daha o günlerde planlamış oldukları anlaşılabilir darbe girişiminin önünü açacak yolun kilometre taşları mahiyetinde olduğu ve darbeye uluslararası meşruiyet kazandırmaya yönelik hazırlık amacı taşıdığı daha açık görülmektedir.

15 Temmuz gecesi ve sonrasında yaşananlar bu örgütün uluslararası bağlantılarının bir kez daha açıkça ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu çevreler darbe girişiminin ilk saatlerinde

memnuniyet ifade eden bir tutum sergilemişler, ilerleyen saatlerde Sayın Cumhurbaşkanımızın ülkeyi terk ettiği gibi haberler üzerinden darbeye katkıda bulunmaya çalışmışlar ve nihayet darbe girişiminin akamete uğradığı saatlerde ise darbenin bir kurgu olduğu yönünde manipülatif yorumlar yapmak suretiyle darbe teşebbüsünü gerçekleştiren örgütü kurtarmaya çalışmışlardır. O gece ve ertesi günü uluslararası kanallara verdiğim mülakatlarda bana yöneltilen sorularda bu arka planı görmemek mümkün değildi.

15 Temmuz gecesi uluslararası toplumun ve medyanın bir kısmının sergilediği tavır insanlığın benimsediği ortak değerler açısından utanç verici olmuştur. Üstelik bu sessizlik darbe girişimi sonrasında da sürmüş, darbeci FETÖ'nün elebaşı ve üyelerinin iade ve kontrol süreçlerinde asgari hukuki işbirliği gösterilmemiş ve bu örgüte mensup darbecilerin iltica talepleri teşvik edilmiştir. Bu çerçevede, hem darbe gecesi hem de darbe sonrası tutumlarda demokratik bir yaklaşım ve dayanışma gösterilmemiştir. Bir ülkenin sivil halkı en gelişmiş silahlarla saldırıya maruz kalırken insanlık değerlerini, bir ülkenin parlamentosu bombardımana tabi tutulurken demokrasiyi, bir ülkenin medya kuruluşlarına silahlı baskınlar yapılırken düşünce ve basın özgürlüğünü savunamayanların, bu karanlık geceyi aydınlık bir sabahla buluşturmak için canını ve kanını ortaya koyan aziz milletimize samimi bir özür, tarih karşısında da ciddi bir özeleştiri borçları olduğu açıktır.

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI VE BAŞBAKANLIK DÖNEMLERİMDE FETÖ/PDY İLE YÜRÜTÜLEN MÜCADELE

AK Parti hükümetleri, 7 Şubat 2012 tarihinde oluşmaya başlayan ilk şüphelerin 17-25 Aralık operasyonlarıyla kesinlik kazanmasından itibaren, ulusal güvenliğimiz için büyük bir tehlike arz eden bu örgütün her yönüyle deşifre edilmesi, bürokrasi içindeki nüfuzlarının kırılması ve tamamen çökertilmesi için yoğun ve kapsamlı bir çaba içine girmiştir.

7 Şubat 2012'den 27 Ağustos 2014'e kadar Dışışleri Bakanı olarak, 27 Ağustos 2014'ten 22 Mayıs 2016'ya kadar da Başbakan olarak bu mücadelenin içinde yer aldım. 7 Şubat, örgütün kışkırtıcı bir rol oynamış olduğunu sonradan öğrendiğimiz Gezi eylemleri, 17-25 Aralık operasyonları ve nihayetinde 15 Temmuz'daki hain darbe girişiminde tereddütsüz olarak Sayın Cumhurbaşkanımızın yanında ve yakınında bulundum.

Dışışleri Bakanı olduğum dönemde, 7 Şubat (2012) ve 17 Aralık (2013) süreçleriyle eş zamanlı olarak dış temsilciliklerimiz bu yapının izlenmesi ile görevlendirilmiş, yurtdışındaki yapılanmaları ve faaliyetleri güncel olarak raporlanmış, temsilciliklerimiz buldukları ülkenin yönetimlerini bu yapının oluşturduğu tehditler hakkında bilgilendirmiştir. Ayrıca, bu yapıyla iltisaklı oldukları fark edilen kişiler merkeze veya pasif görevlere kaydırılarak bakanlığın politikaları üzerine etkide bulunma imkanlarından uzaklaştırılmıştır.

FETÖ/PDY ile mücadele bağlamında yurtdışındaki STK'larla iletişim bağlamında 'söz konusu grupla da temas kurulmasını telkin eden genelge, 18 Nisan 2014 tarihinde yayınladığımız genelge ile iptal edilmiştir.

17-25 Aralık sonrasında, ülkemizdeki Fahri Konsoloslar dikkatlice incelenmiş, aralarında FETÖ/PDY'ye yakınlığı tespit edilenlerin görevlerine son verilmiş ve ilgili ülke makamları konuyla ilgili bilgilendirilmiştir. Daha sonra verilecek Fahri Konsolosluk unvanlarında da bu yapı ile iltisaklı olanların adaylık süreçleri sonlandırılmıştır. Ülkemizi yurt dışında Fahri Konsolos olarak temsil edenlerin güvenlik soruşturmaları yenilenmiş, burada da bağlantısı tespit edilenlerin görevlerine son verilerek ülkemizi Fahri Konsolos sıfatı ile temsil etmelerinin önüne geçilmiştir.

Dışışleri Bakanlığının insan kaynakları ve iletişim dairelerinde yapı ile bağlantılı olma ihtimali bulunanlar söz konusu görevlerden uzaklaştırılmış ve bunlara bir daha bakanlık politikaları üzerinde etkin olabilecekleri görevler verilmemiştir. Diğer tüm tayin süreçlerinde bu yapı ile bağlantılı kişilere aktif görev verilmemesine özel önem verilmiştir. Nitekim 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında da Dışışleri Bakanlığı üst yönetiminde FETÖ bağlantılı kişilerin çıkmaması milletimiz için bir kazanım olmuştur.

1 Eylül 2014'te açıkladığımız 62'nci Hükümet programı başta olmak üzere hazırladığımız

63'üncü ve 64'üncü Hükümet programlarında bu yapıyla mücadele kararlılığımızı net bir şekilde ifade ettik.

8 Eylül 2014 tarihinde yaptığımız 62'nci Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk bakanlar kurulu toplantısında özel gündemin ilk acil maddesi olarak bu yapının yaklaşan HSYK seçimlerinde daha önce yaşandığı gibi yargıyı tekeline alacak manipülasyonlara karşı alınabilecek tedbirler gözden geçirilmiştir. Nitekim 12 Ekim 2014'te kurallara uygun şekilde gerçekleştirilen HSYK seçimleri neticesinde bu yapının yargıda tahakküm kurmak suretiyle sistem üzerinde vesayet oluşturma çabası akamete uğramıştır. Tüm kamuoyunun takdir edeceği üzere; söz konusu HSYK seçimlerindeki başarı bu hastalıklı yapı üyelerinin yargı erkinden uzaklaştırılmasında en önemli etkenlerden biri olmuştur.

Yakın çalışma arkadaşlarımla müşahade etmiş olduğum üzere; Başbakan sıfatı ile başkanlığını yaptığım bütün Bakanlar Kurulu toplantılarında bu yapıyla mücadele özel görüşme formatında büyük bir kararlılık ve özenle ele alınmış, gelişmeler değerlendirilmiş, alınmakta olan ve alınması gereken tedbirler titizlikle gözden geçirilmiştir.

Şüphesiz ki FETÖ/PDY ile etkin mücadele döneminin en önemli köşe taşlarından bir diğeri de, 30 Ekim 2014 tarihinde MGK'nın almış olduğu 495 Sayılı karardır. Başbakan olarak katıldığım bu ilk MGK toplantısında konu özel gündem maddesi olarak ele alınmış ve hükümetimizin değerlendirmeleri ve planlanan tedbirler, ilgili bakanlarımız ve kurumlarımız tarafından detaylı şekilde aktarılmış ve toplantı neticesinde "Milli Güvenliğimizi tehdit eden, kamu düzenini bozan, iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanmalar ve illegal oluşumlar ile yürütülen mücadelenin kararlı bir şekilde sürdürülmesi" yönünde tavsiye kararı alınmıştır. (495 sayılı MGK tavsiye kararı) Söz konusu 495 sayılı MGK tavsiye kararı 10/11/2014 tarihli ve 2014/7001 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kabul edilmiş, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bu çerçevede hareket edilmesi için talimat verilmiştir.

495 sayılı MGK tavsiye kararı ve 2014/7001 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden Dışişleri Bakanlığına "milli güvenliğimizi tehdit eden, kamu düzenini bozan legal görünümlü illegal yapılar ve oluşumların yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yürüttüğü faaliyetlerin yakından takip edilmesi ve bu faaliyetlerin etkisizleştirilmesi için gerekli karşı tedbirlerin alınması" yönünde (10/04/2015 tarihli) yazılı talimat verilmiştir.

30 Ekim 2014 tarihli MGK kararı ile FETÖ/PDY'nin 'Paralel Devlet Yapılanması' olarak tanımlanmasının ardından ilgili karar çerçevesinde büyükelçiliklerimiz bu kararı yabancı muhataplarına iletmış ve buna uygun tavır beklediğimiz iletilmiştir.

Bu gelişmenin ardından yurtdışı temsilciliklerimiz FETÖ/PDY'nin dışardaki yapılanmaları hakkında bilgi toplamaya, raporlar hazırlamaya başlamış, merkeze iletilen raporlar

değerlendirilerek mücadele stratejileri geliştirilmiştir. Bu raporlamalara örgütün eğitim kurumlarının yanı sıra, dernek, vakıf ve ticari girişimleri de dahil edilmiştir.

Söz konusu raporlar başta Cumhurbaşkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği olmak üzere devletin ilgili kurumlarına düzenli olarak iletilmiştir.

29 Nisan 2015 tarihli MGK toplantısında “Milli Güvenlik Siyaset Belgesi-2015”in Bakanlar Kuruluna tavsiye edilmesi kararı alınmıştır. Milli Güvenlik Siyaset Belgesi-2015, Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı ve Milli Güvenlik Siyaset Belgesi-2015’in Bakanlıklara dağıtımı da yapılmıştır. Milli Güvenlik Siyaset Belgesi-2015’te legal görünümlü illegal yapılarla mücadele amacıyla yürütülecek strateji belirlenmiştir.

Adı geçen MGK kararları, Milli Güvenlik Siyaset Belgesi ve ilgili Bakanlar Kurulu Kararları çerçevesinde;

- FETÖ/PDY mensuplarının, TSK ve EGM başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarına personel alımı ile ÖSYM sınavlarında usulsüzlük yaptıkları, yükselme sınavlarında kopya çektikleri, devletin gizli bilgi ve belgelerini yayınladıkları, devletin imkânlarını kullanmak suretiyle FETÖ/PDY hedefleri doğrultusunda bilgi, belge ve görüntü temin etmeye çalıştıkları, devletin gizli arşivlerinde bulunması gereken bilgi ve belgeleri ilgili kurum dışına çıkarttıkları, casusluk faaliyeti yürüttükleri, illegal dinlemeler ile hukuk dışı uygulamalar yaptıkları, FETÖ/PDY mensubu olmayan kamu çalışanlarına haksız yere birtakım idari cezalar verdikleri, davalar açmak suretiyle önemli görevlere gelmelerini engelledikleri, sicillerini bozarak yükselmelerinin önüne geçtikleri, şahıslar hakkındaki soruşturma dosyalarını ve ses kayıtlarını dava sonuçlanmadan algı operasyonları yaratmak amacıyla kamuoyuna sızdırdıkları ortaya çıkarılmış, kamuoyuna anlatılmış ve bu uygulamalarla ilgili adli ve idari süreçler başlatılmıştır.
- Güvenlik ve istihbarat birimlerimiz başta olmak üzere tüm kurumlarımıza, milli güvenliğimizi tehdit eden FETÖ/PDY ile kanunlarla çizilen çerçevede mücadele talimatı verilmiştir.
- Milli güvenliğimizi tehdit eden FETÖ/PDY’ye karşı yürütülen mücadelede bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının müteyakkız olmaları ve koordinasyon içinde bulunmaları sağlanmıştır.
- FETÖ/PDY yapılanmasının deşifre edilmesine yönelik haber toplama faaliyetlerinin istihbarat birimlerince yoğunlaştırılması süreci başlatılmıştır.
- FETÖ/PDY ile iltisaklı gerçek ve tüzel kişilerin kamu imkanlarından faydalandırılmaması için tedbirler alınmıştır.

- FETÖ/PDY'nin finans kaynaklarının kurutulması için tedbirler belirlenmiştir.
- FETÖ/PDY'nin insan ve finans kaynaklarının kesilmesi için özel eğitim kurumlarının (dershane, okul, yurt ve benzeri) kontrol altında bulundurulması amaçlanmış, FETÖ/PDY'nin farklı görünümlemlerle yaptığı başvurular engellenmiştir.
- Dış temsilciliklerimizce FETÖ/PDY'nin yürüttüğü faaliyetlerin önlenmesi için gerekli girişimlerde bulunulması ve tedbirlerin alınması sağlanmıştır.
- FETÖ/PDY'nin yurtiçinde uğradığı kayıpların telafisi için yöneldiği Afrika ve Asya ülkelerinde kazanımlar elde etmesini engellemek üzere girişimlerde bulunulmuştur.

İdari Tedbirler

- İç Güvenlik Paketi ile getirilen düzenleme ile FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu değerlendirilen tamamı rütbeli 2.207 Emniyet Genel Müdürlüğü personeli emekli edilmiş, 931 (365 rütbeli, 566 rütbesiz) EGM personeli meslekten ihraç edilmiştir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında üst düzey görevlerde ve kritik pozisyonlarda çalıştığı tespit edilebilen çok sayıda personelin görev yeri değiştirilerek pasif görevlere atanmıştır.
- Kritik kamu kurumlarında çalışan 250'nin üzerinde personel Başbakanlık Sektörel İzleme ve Değerlendirme raportörlüğünde görevlendirilmek suretiyle pasif hale getirilmiştir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında personel alım, yurt dışı eğitimine gönderme, açıkta ve müşterek kararname ile atama sürecinde ilgililerin FETÖ/PDY ile iltisaklı olup olmadıkları araştırılmış ve sonucuna göre işlem yapılması sağlanmıştır.

Kamu Sektörüne Yönelik Tedbirler

- Bürokrasideki PDY mensuplarının, kritik alt kadrolarda bulununlar da dahil tüm üst düzey personelin etkisizleştirilmesi, pasif görevlere atanması ve tasfiyesine yönelik çalışmalar etkinleştirilmiştir.
- Başta Genelkurmay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, EGM TİB, ve yargı olmak üzere kamu kurumları içerisindeki gizli FETÖ/PDY uzantılarının büyük oranda tasfiye edilmesi için istihbarî faaliyetlere ağırlık verilmiştir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarındaki FETÖ/PDY mensuplarının hukuk dışı faaliyetlerinin üzerine gidilmesi, kurumlarda yürütülen inceleme ve soruşturmaların yoğunlaştırılması, inceleme ve soruşturma sonuçlarına göre gerekli yaptırımların uygulanması talimatları yinelenerek ısrarla takip edilmiştir.

- Kamu kurum ve kuruluşlarındaki, özel kalem, bilgi işlem, insan kaynakları, hukuk ve dış ilişkiler gibi hassas birimlerde çalışan personelden başlayarak kritik pozisyonlarda görev yapan personelin detaylı bir şekilde tetkik edilmesi, FETÖ/PDY bağlantısı olanların pasif görevlere atanması ve görev yerlerinin değiştirilmesi süreçleri başlatılmıştır.
- FETÖ/PDY ile iltisaklı gerçek ve tüzel kişilerin kamu kaynaklarından faydalanması engellenmiştir.

Eğitim Sektörüne Yönelik Tedbirler

- Eğitim alanında FETÖ/PDY'ye boşluk bırakılmaması amacıyla, FETÖ/PDY'ye iltisaklı kreş, okul ve üniversitelere anlık denetimler gerçekleştirilmiştir.
- FETÖ/PDY'nin üniversitelerdeki organize faaliyetlerinin sonlandırılması için kısa ve uzun vadeli tedbirler alınmış ve uygulamaya sokulmuştur.
- Dershanelerin yanı sıra yurt, pansiyon, okul ve örgütün "ışık evleri" olarak adlandırıldığı meskenlere karşı tedbir geliştirilmesi sağlanmıştır.
- Mart 2014'te çıkarılan 6528 sayılı Kanun ile 3.530 dershanenin özel okullara dönüştürülmesi, dönüşmeyenlerin kapatılması sağlanmış, bu kapsamda ülke genelinde FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu değerlendirilen 675 dershanenin dönüşümüne izin verilmemiştir.
- FETÖ/PDY ile iltisaklı özel okulların öğrenci sayılarının azaltılması için çalışmalar yürütülmüş, bu okullar özel okul eğitim öğretim desteği kapsamı dışında tutulmuş, 2013-2014 öğretim yılında FETÖ/PDY ile iltisaklı özel okullarda kayıtlı öğrenci sayısının diğer özel okullarda kayıtlı öğrenci sayısına oranı %35 iken 2015-2016 öğretim yılında bu oran %11,65'e düşürülmüştür.
- Yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ile kamu kurum ve kuruluşlarının yetişmiş insan kaynağı ihtiyacının karşılanması amacıyla yurt dışına gönderilecek elemanların seçiminde mülakat uygulaması başlatılmıştır.
- FETÖ/PDY'nin haksız bir şekilde yurtdışında yaygın olarak kullandığı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu olduğu veya devlet tarafından desteklediği algısına yol açan "Türk Okulu", "Türk Kültür Merkezi" vb. isimler altında tüzel kişilikler kurması ve işletmesinin önüne geçmek üzere ilgili ülkeler nezdinde girişimlerde bulunulmuştur.
- FETÖ/PDY okullarının/kültür merkezlerinin faaliyetlerine son verilmesine veya FETÖ/PDY'nin kontrolünden çıkartılarak devletin kontrolüne geçirilmesine yönelik planlamalar yapılmıştır.

- Yurtdışında bu örgüte ait ve/ya ülkemiz aleyhine faaliyetlerin odağı haline gelen okullar karşısında alternatif eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve ilgili ülkelerle temas edilerek örgüte ait okulların ülkemize geri kazandırılması amacıyla Maarif Vakfı'nın kuruluş işlemleri tamamlanmıştır.

Mali Sektöre Yönelik Tedbirler

- FETÖ/PDY'nin kontrolündeki kurum/kuruluşlara yönelik mali ve idari denetlemlerin artırılması, bu maksatla özellikle Maliye Bakanlığı'nın daha etkin çalışma yürütmesi ve FETÖ/PDY'nin kontrolünde olduğu bilinen tüm ticari kurum ve kuruluşların sıkı mali denetimden geçirilmesi sağlanmıştır.
- FETÖ/PDY'nin himmet, aidat ve benzeri adlar altında topladığı kaynaklara ve para toplama mekanizmalarına karşı etkin denetim mekanizmalarının geliştirilmesi ve bu süreçte yer alan kişilere yönelik gerekli tedbirlerin alınması sağlanmıştır.
- FETÖ/PDY ile ilintili dernek ve vakıflara yönelik denetimler sıklaştırılmış, gerekli idari ve adli tedbirler alınmıştır.

Koordinasyon ve Takip Mekanizmaları

Bu çalışmaların koordinasyonu ve takibi için kademeli bir mekanizma oluşturulmuştur. İlk aşamada Başbakanlık Müsteşarım koordinasyon ve takip ile görevlendirilmiş, her bir bakanlık ilgili bir müsteşar yardımcısını bu konu ile görevlendirmek üzere talimatlandırılmış ve Başbakanlık Müsteşarım başkanlığında ilgili birimlerin sorumlularıyla düzenli toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Bu toplantılarda yapılan değerlendirmeler ve alınan kararlar düzenli bir şekilde Bakanlar Kurulu toplantılarında özel görüşme formatında ele alınmıştır. Ayrıca Cumhurbaşkanımız başkanlığında yapılan MGK toplantılarında da hükümetimizin yaptığı değerlendirmeler ve aldığı tedbirler heyete arz edilmiş ve Cumhurbaşkanımızın tavsiye ve talimatları doğrultusunda atılması planlanan adımlar geciktirilmeksizin uygulamaya konmuştur.

Ayrıca kritik kamu kurumlarında stratejik birimlerde çalışan ve yargı kararları nedeniyle görevden alınamayan riskli personelin bürokrasi içindeki ağına dışına çıkarılarak kontrol altında tutulması amacıyla Başbakanlık bünyesinde Sektörel İzleme ve Değerlendirme birimi oluşturulmuştur. Hassas birimlerde görevli 250'nin üzerinde personel bu birimde görevlendirilerek, yapının bürokratik ayağının kritik isimleri aralarındaki kurum-İçi iletişim bağları da koparılarak hukuk normlarından ayrılmaksızın kontrol altına alınmıştır. Bunun sebebi ise kamu görevinden çıkarmak istediğimiz kişilerin yargı yoluyla geri dönüyor olmalarıdır. Bu yeni birim ile her kurumdaki örgüt üyelerini içinde buldukları kurumlarda zararlı faaliyetlerde bulunamayacakları, yargı kararları ile

de geri dönemeyecekleri ayrı bir birimde toplayarak pasifize etme yoluna gidilmiştir. 15 Temmuz sonrası yapılan ve FETÖ üyesi olmak suçlaması ile hakkında soruşturma açılan ve Başbakanlık görevlisi olarak görülen kişilerin hemen hemen tamamı bu birimdedir. Bunlar gerçek Başbakanlık görevlileri değil Başbakanlık'ta denetim altında tutulmak üzere geçici olarak görevlendirilen kişilerdir.

Bütün bu takip mekanizmaları yanında artan istihbarat nedeniyle daha üst düzey bir koordinasyona ihtiyaç hissedilmiştir. 30 Mart 2016 tarihinde şahsım başkanlığında ilgili bütün kamu kuruluşlarının ve bakanlık temsilcilerinin katılımı ile yapılan ve gün boyu süren toplantıda, yürütülen mücadele bütün yönleriyle masaya yatırılmış ve ilgililer bizzat tarafımdan talimatlandırılmıştır. Sadece kamuda yürütülen mücadele süreçleri değil yargıda devam etmekte olan 17- 25 Aralık, Selam Tevhid, Telekulak ve MİT Tırları soruşturmaları gibi o günkü tarihte önem arz eden tüm hukuki süreçlere ilişkin hukuki değerlendirmeler yapılmış, burada FETÖ/PDY mensuplarının takip ettiği strateji detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Yapılan idari ve hukuki değerlendirmeler sonrasında FETÖ/PDY mensuplarının takip ettiği stratejiler de dikkate alınarak koordinasyon ve takip mekanizmasının daha da etkinleştirilmesini, ivedi karşı stratejilerin oluşturulmasını ve uygulanmasını temin etmek amacı ile çalışmaların takibi Başbakan Yardımcısı düzeyine çıkartılmış ve bir Başbakan Yardımcımız bu göreve getirilmiştir. Bu görevlendirme Bakanlar Kurulu toplantısında diğer kurul üyelerine de bildirilmiş ve bütün bakanlıkların ve kurumların Başbakan Yardımcımızın koordinasyonunda gerekli çalışmaları yapmaları talimatı verilmiştir.

TSK ve Yüksek Askeri Şura Süreçleri

Örgüt faaliyetlerinin ülkemizin güvenliğinin ana omurgasını teşkil eden Türk Silahlı Kuvvetlerine yönelik zararlı faaliyetleri konusunda birlikte çalıştığımız Genelkurmay Başkanlarımız Sayın Necdet Özel ve Sayın Hulusi Akar ile yakın bir mesai yürütülmüştür. Bu konuda haftalık düzenli raporlar alınmış, istihbarat birimlerinden gelen bilgi ve uyarılar kendilerine aktarılmış ve gerekli talimatlar verilmiştir. Gerek görüldüğünde ise MİT Müsteşarımızın da katılımıyla değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu örgütün TSK bünyesinden tasfiyesi için en önemli mekanizma niteliğindeki atamalı YAŞ toplantıları benim Başbakanlık dönemimde bir kez, 3 Ağustos 2015'te gerçekleştirilmiştir. Bilindiği gibi Aralık YAŞ toplantılarında atama işlemi yapılmamaktadır. 2015 YAŞ toplantısında bana ve Sayın Cumhurbaşkanımıza intikal eden bilgiler, birlikte yaptığımız istişarî görüşmelerde değerlendirilmiş ve TSK'nin teamül ve kuralları da göz önünde bulundurularak bu güzide ve stratejik kurumumuzun bu tür yıkıcı unsurlardan arındırılması için kapsamlı adımlar atılmıştır. Haklarında yeterli istihbarî veri olmayan ancak şüphe izhar edilen unsurların, karşı karşıya kalınan tehlikenin bertaraf edilmesi

amacı ile bu toplantı sonrasında tarafımca devletimizin idari ve istihbari birimlerine vermiş olduğum talimat çerçevesinde, TSK içindeki FETÖ mensuplarına yönelik daha derin bir çalışma başlatılmıştır. Nihayetinde, bu çalışmalar sonrası hazırlanan liste, darbe girişiminde ortaya çıkan gerçeklerin de ışığında 2016 YAŞ toplantısında karara bağlanarak çok ciddi sayıda FETÖ mensubu, TSK'dan uzaklaştırılmıştır.

Kanaatimce ve 15 Temmuz sonrasında darbe hazırlıklarına ilişkin ulusal medyamıza da yansıyan, darbeye katılmış askeri ve sivil unsurların yargı makamlarımız önünde vermiş oldukları ifadelerin de teyit ettiği üzere, örgütü telaşlı bir şekilde 15 Temmuz darbe girişimine yönelten ana saiklerden biri de, 2015 YAŞ toplantısında yapılan tasfiyeden yara almış olan örgütün 2016 YAŞ toplantısı çerçevesinde yapılması planlanan ve hazırlıkları benim başbakanlığım döneminde başlatılmış, devletimizin idari ve istihbarî birimlerinin bu bağlamda yaptığı çalışmalardan duyduğu kaygıdır. Bahar aylarına girdiğimizde Genelkurmay Başkanımıza 2016 YAŞ'ı için yürütülen çalışmaların hızlandırılması talimatını vermiştim. Genelkurmay Başkanımız da MİT Müsteşarımız ve bu konuda ilgi ve bilgi sahibi bütün kaynaklarla yoğun bir çalışma içinde olduklarını tarafıma ifade etmiştir.

Başbakanlık görevinden ayrılmadan önceki son görüşmemizde de Genelkurmay Başkanımızla devletimizin bekası ve ülkemizin güvenliği konusundaki kanaatlerimi ve etrafımızdaki ateş çemberi ile ilgili kaygılarımı paylaşmıştım. Bu ateş çemberi içinde TSK'nın etkin ve milli kurum niteliği ile mevcudiyetinin en önemli teminatlarımızdan biri olduğunu, ordumuzun içinde paralel yapı ya da başka niteliklerle ortaya çıkacak her türlü cuntalaşma faaliyetinin doğurabileceği riskleri, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan İttihat Terakki ve Halaskaran-ı Zabitan kutuplaşmasının Balkanları kaybetmemizdeki etkisine de atıfta bulunarak paylaştım. Suriye ve Irak sınırının DEAŞ ve PKK terör unsurlarından arındırılması için yurt dışı operasyon hazırlıklarının sürdürüldüğü, içeride ise kapsamlı bir terörle mücadele sürecinin yaşandığı bir dönemde, ordumuzun tam bir disiplin içinde caydırıcı yeteneğini artırması gerektiği konusunda detaylı bir görüşme gerçekleştirdik. Genelkurmay Başkanımız da bu konularda azami özen göstermeye devam edeceklerini vurguladı. Nitekim bu darbe girişiminin atlatılmasında TSK'nın üst kademesinin takındığı direniş tavrının ve hiyerarşik düzeni koruma çabasının büyük etkisi olmuştur.

FETÖ/PDY ile Yürütülen Mücadeleye İlişkin Genel Değerlendirme

FETÖ/PDY'ye dönük alınan önlemlere ilişkin bölümü nihayete erdirmeden önce bu mücadele sürecinin geneline ilişkin birkaç değerlendirmemi komisyonunuz vesilesiyle aziz milletimle paylaşmak istiyorum.

Her şeyden önce FETÖ/PDY mücadelesinde en önemli desteğimiz, bizi cesaretlendiren,

yönlendiren ve bu konuda hassasiyeti sürekli yüksek tutan Sayın Cumhurbaşkanımız olmuştur. 15 Temmuz darbe girişimindeki liderliği ise hem tarih nezdinde hem de aziz milletimizin nazarında çoktan hak ettiği takdiri görmüştür.

15 Temmuz hain darbe girişiminin akamete uğramasında, o gece milletçe gösterdiğimiz destansı direnişin payı kadar, 17-25 Aralık operasyonlarıyla devlet içine sızmış hain ve işbirlikçi bir yapılanmayla karşı karşıya olduğumuzu fark ettiğimiz andan itibaren sürdürdüğümüz kararlı politikalar belirleyici olmuştur. 17-25 Aralık süreci sonrasında, başta yargı ve emniyet olmak üzere, bürokraside topyekûn ve kararlı bir tasfiye süreci gerçekleştirilmemiş olması durumunda, 15 Temmuz gecesi girişilen hain darbenin çok daha yıkıcı sonuçlar üretmiş olabileceği yadsınamaz.

15 TEMMUZ GECESİ

15 Temmuz gecesi eşim Sare Hanım ile birlikte Ankara’da idim. O gece çok önceden kararlaştırılmış iki düğüne davetli idik. Önce Başbakanlığım döneminde her ikisi de bizimle çalışan iki basın müşavirimizin Ankara Gölbaşı ilçesinde o gece saldırıların hedefi olan Polis Özel Harekat Merkezi’ne de çok yakın Vilayetler Evi’ndeki düğünlerine katıldık. Daha sonra yine Başbakanlık dönemimdeki aşçılarımızdan birinin düğünü için Eryaman’a giderek oradaki düğüne iştirak ettik.

Saat 22.00 civarında, İstanbul’da köprülerde yaşanan ve gerek sosyal medyaya gerekse ulusal basına yansıyan olağan dışı durumdan haberdar oldum. Bunun üzerine koruma müdürüme İstanbul Emniyet Müdürü’nü aramasını söyledim. Oradan ilk aldığımız bilgi durumun ciddi ve gergin olduğu yönündeydi. Hemen Başbakanlığın ve Emniyet Genel Müdürlüğü’nün aranmasını istedim. Sonunda Ankara Emniyet İstihbarat’a ulaştık onlar da durumun sıkıntılı olduğunu ifade ettiler.

Yaşananın bir darbe teşebbüsü olduğu kanaatine vardığımda, önce sosyal medya üzerinden halkımıza *“Aziz milletim, 1 Kasım seçimlerinde tecelli eden milli iradenize sahip çıkacağımızdan şüphemiz olmasın. Bu ülkede seçilmiş Cumhurbaşkanı ve seçilmiş parlamentoya sahip çıkmak hangi partiye oy vermiş olursa olsun herkesin ortak görevidir. Milli iradeye sonuna kadar sahip çıkacağız. Çağdaş hukuk devleti darbelerle değil demokrasi ve milli irade ile korunur.”* mesajını yayınladım.

Hemen ardından peş peşe pek çok ulusal TV kanalına bağlanarak özetle şu çağrılar yaptım. *“Bugün hepimiz için bir onur günü, onur gecesidir. Bu gece karanlık bir gece gibi görülebilir ama kimsenin şüphesi olmasın ki yarın sabah demokrasimiz için aydınlık bir zafer sabahı olacaktır. Bu gece karanlık olsa da aydınlık bir sabaha çıkacağız. Aziz milletim seçim meydanlarını nasıl doldurdu ise bu gece de demokrasiyi korumak için meydanları dolduracak ve bu hain girişime gerekli cevabı verecektir. Millet iradesi sadece seçimle belirlenir. 10 Ağustos 2014’te Cumhurbaşkanı’nu 1 Kasım 2015’te Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni seçen bu milli iradeye sonuna kadar sahip çıkacağız. Bundan kimsenin şüphesi olmasın. Türkiye Ankara’dan yönetilir. Bu ülke, Pensilvaya’dan veya başka bir yerden yönetilemez. Kahraman ordumuza da çağrıda bulunuyorum. İnaniyorum ki bu gece sizin için de bir onur gecesi olacak ve bu hain kalkışmaya yeltenen gruba gereken cevabı vereceksiniz. Milletle karşı karşıya gelmeyin, millete silah çekmeyin, millet iradesini sarsacak hiçbir girişime izin vermeyin.”*

Ulusal TV kanallarının yanı sıra Türkiye’de yaşananların yurtdışında da doğru anlaşılması için yabancı televizyon kanallarına bağlanmayı gerekli gördüm. Peş peşe katıldığım pek çok uluslararası kanalda *“Türkiye’de yaşananın seçilmiş, meşru Cumhurbaşkanı, meclise ve hükümete dönük bir darbe girişimi olduğunu, saldırının milletimizin*

barışını, ülkemizin istikrarını ve demokrasimizin geleceğini hedeflediği” ifade ettim. Aynı şekilde, bu darbe girişiminin asla başarılı olamayacağına olan inancımı paylaştım.

Bir taraftan ulusal ve uluslararası kanallara bağlanarak, milletimizin bu hain darbe girişimine direnmesine yönelik çağrılarda bulunurken, bir taraftan da, Sayın Cumhurbaşkanımızla, Hükümetteki ve bürokrasideki arkadaşlarımızla irtibata geçerek darbe girişimine yönelik mücadeleyi an be an takip etmeye çalıştım.

Sabah 10:00’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde tüm gece büyük bir kahramanlık örneği ile yüce Meclis’i açık tutan Meclis Başkanımız Sayın İsmail Kahraman’ı eşimle birlikte ziyaret ettim. Kurtuluş Savaşı’nda kazandığı Gazi ünvanını bir kez daha sonuna kadar hak eden Meclisimizde yaptığım açıklamada da darbe girişiminin ilk saatlerinde söylediğim gibi aydınlık bir sabaha ulaşarak kazandığımız demokrasi zaferinin milletimize hayırlı olmasını diledim.

Bu vesile ile o gece Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde büyük bir vakarla millet iradesine sahip çıkan tüm milletvekillerine bir kez daha tebriklerimi iletiyor, adlarını yazdırdıkları tarihte hak ettikleri yeri aldıklarına inanıyorum. Milli iradenin tecelligahı olan bu çatı o gece olduğu gibi bundan sonra da aziz milletimizin iradesini temsil etmeye devam edecektir.

Hain 15 Temmuz darbe girişiminin ardından yurtiçinde verilen mücadele, milli birlik ve dayanışma süreçlerinin yanında, bu alçak saldırının dünyaya en iyi ve doğru şekilde anlatılması gerekiyordu. Bu çerçevede darbe gecesini katıldığım yabancı yayınların dışında da mülakatlar vermeye devam ettim. Özellikle Dışişleri Bakanlığı ve Başbakanlık dönemlerimde birlikte çalıştığım muhataplarımı arayıp Türkiye’de yaşananlara sessiz kalmamaları gerektiğini belirterek demokrasiye sahip çıkma çağrısı yaptım ve darbe girişimine tepkisiz kalınmasını da eleştirdim. Bu görüşmelerle ilgili Sayın Cumhurbaşkanımızla istişare sürecinde Türkiye’nin haklı tezlerinin anlatılması için bir mektup kaleme alınması hususunu görüştük. Kimlere gönderileceği de dahil olmak üzere kendileriyle istişare ederek daha önce bir şekilde diyalog kurduğum, birlikte çalıştığım 54 önemli isme dönük bir mektup hazırladım.

Bu mektupta özetle, Türkiye’nin tarihte eşi benzeri görülmemiş hain bir saldırı ile karşı karşıya kaldığını, seçilmiş Cumhurbaşkanının, parlamentonun ve hükümetin hedef alındığını, darbe sonrası bulgular ve sanıkların ifadelerinden darbe girişiminin 1999’dan beri ABD’de bulunan terörist Fethullah Gülen tarafından planlandığını ve hayata geçirildiğini gösterdiğini, aziz milletimizin canı ve kanı pahasına darbeyi engellediğini, bu süreçte Cumhurbaşkanımızın liderliğinin ve şehitlerimizin fedakarlığının bunda büyük rol oynadığını, darbe sonrası mecliste bulunan iki muhalefet partisinin de katılımı ile toplumumuzda tarihi bir ortak kader anlayışı ve beraberlik ruhu doğduğunu, bunlara

karşılık dünyadan gördüğümüz desteğin bu kadar zayıf kalmasının büyük hayal kırıklığı oluşturduğunu belirterek, muhataplarımdan bu süreçte ülkemize ve halkımıza destek vermelerini istedim. Mektup Dışışleri Bakanlığımız tarafından büyükelçiliklerimiz aracılığı ile muhataplarına teslim edildi.

RUS UÇAĞININ DÜŞÜRÜLMESİ

FETÖ/PDY ve 15 Temmuz darbe girişimine ilişkin yukarıdaki tespit ve gözlemlerimden sonra, milletimizin bir daha böyle bir yapılanmanın hain girişimlerine maruz kalmaması için alınacak tedbirlere ilişkin değerlendirmelerime geçmeden önce, kamuoyunda pek çok spekülasyona yol açan ve komisyonunuz tarafından da sorulan Rus uçağının düşürülmesi ile ilgili görüşlerimi aktarmak istiyorum.

24 Kasım 2015 tarihinde hava sahamızı müteaddit uyarılara rağmen ihlal eden bir Rus uçağının düşürülmesi konusunda, algı operasyonlarına varan spekülasyonlarla gerçekler saptırılmaya çalışılmıştır. Öncelikle üç husus ile ilkesel tutumumun bilinmesinde ve Rus uçağının düşürülmesi konusundaki gelişmelerin ve açıklamaların bu ilkeler doğrultusunda değerlendirilmesinde fayda mülahaza ediyorum.

İlk olarak, hem akademik hayatta hem de devlet hayatında Türk dış politikası ile ilgili vurgulaya geldiğim en temel ilkelerin başında çok boyutluluk gelmektedir. Bu çerçevede her zaman ABD ile NATO çerçevesindeki müttefiklik ilişkisi ve AB'ye üyelik sürecinin mutlaka Rusya ile yakın ve dostane komşuluk ilişkisi ile tamamlayıcı bir şekilde dengelenmesi gerektiğini hem teoride vurguladım hem de devlet hayatında pratik diplomaside uygulamaya büyük özen gösterdim. Başdanışmanlık, Bakanlık ve Başbakanlık dönemlerinde bu ilkeyi özenle korumaya gayret ettim.

Nitekim yürüttüğümüz bu çok yönlü dış politika, özellikle de Rusya ve batı dışı aktörlerle ilişkileri geliştirmemiz sonrasında yöneltilen eksen kayması suçlamalarına o günlerde verdiğimiz cevap bugün için de geçerlidir: *“Türkiye-Rusya ilişkilerini, AB'ye alternatif olarak görmek doğru değildir. Türkiye ölçeğinde bir ülkenin küresel güçlerle dengeli, birbirini tamamlayan ilişkiler kurması bir zarurettir; o halde Türkiye'nin küresel güçlerle yürüttüğü ilişkileri birbirine alternatif ya da birinin diğerinin yerine ikame edildiği ilişkiler gibi görmemek gerekir. Türkiye-Rusya ilişkileri bir çok küresel güçle kıyas edildiğinde çok daha eski, çok daha derin tarihi irtibatları olan, olumlu ve olumsuz yönleriyle bir çok arka planı barındıran çok yönlü bir ilişkidir. (...) Bu durumda Türkiye'nin yapması gereken şey, bütün taraflarla son derece dengeli ve rakip algılanmayacak ilişkiler geliştirmektir. (...) Eğer Türkiye her iki tarafla ilişkilerini güçlü şekilde tutarsa, mesela AB ile müzakereleri yürütürken Rusya'yı bir alternatif değil, tamamlayıcı bir aktör şeklinde konumlandırarak ilişkilerini sürdürürse, AB ile Rusya'nın karşı karşıya geldiği her pozisyonda, Türkiye problemi çözen, her iki tarafı da anlayan ve her iki tarafa da katkı sağlayan bir ilişki geliştirebilir.”*⁴ Nitekim bu yaklaşımın olumlu neticeleri 2008 Gürcistan krizi esnasında uygulanan diplomaside de açıkça görüldü.

4 TRT 1'de Haluk Koç ile yapılan röportaj, 13 Ocak 2005, metni Ahmet Davutoğlu, Teoriden Pratiğe: Türk Dış Politikası Üzerine Konuşmalar, Küre: İstanbul, 2013, s. 182, 188.

Başdanışmanlık dönemindeki bu yaklaşımı Dışişleri Bakanı olarak da sürdürdüm. Türkiye-Rusya ilişkilerindeki üç dev adımın Dışişleri Bakanlığım döneminde gerçekleşmiş olmasından hep büyük gurur duymuşumdur: Türkiye ile Rusya arasında Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin kurulması, vizelerin kaldırılması ve Serbest Ticaret Anlaşmasının imzalanması.

Aslında komşu ülkelerle maksimum entegrasyon hedefi doğrultusunda Azerbaycan, Gürcistan, Bulgaristan, Yunanistan, İran, Mısır, Ürdün ve halkına zulmetmediği dönemlerde Suriye ile de kurulan bu mekanizmalar Dışişleri Bakanlığı dönemimin öncelikli hedefi olmuştur. Bu mekanizmalar üzerinden Rusya yönetimi ile güven ihdas edilmiş, halklar arasında ise başta turizm olmak üzere geniş bir etkileşim alanı ortaya çıkmış ve enerji, ticaret, ulaştırma başta olmak üzere ilişkiler derinleştirilmiştir.

Başbakanlık döneminde ise bu ilişkiler Rusya'nın 2015 Eylül'ünde Suriye'ye müdahalesine rağmen aynı kararlılıkla sürdürülmüştür. Rusya ile yaşanan uçak krizinin hemen öncesinde Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde Antalya'da düzenlenen G-20 zirvesinde bir taraftan AB liderleri ile 29 Kasım'da yapılacak Türkiye-AB zirvesi için görüşmeler gerçekleşirken diğer taraftan da Sayın Cumhurbaşkanımız ile Sayın Putin arasında Aralık ayında düzenlenecek olan Türkiye-Rusya YDİK zirvesi için planlamalar sürdürülmüştür.

İkinci olarak, her Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı gibi benim ve başında bulunduğum Bakanlar Kurulu'nun en asli görevi ülkemizin güvenliğinin, kara sınırlarının ve deniz ve hava sahalarının korunması ile ilgili gerekli tedbirleri eksiksiz almaktır. Özellikle de dört yılı aşkın bir süre boyunca kendi topraklarını hiçbir şekilde kontrol edemeyen bir komşu ülke ile sınırimızda muhtemel tehlikelere karşı gerekli tedbirlerin alınması konusunda yapılacak bir ihmal ağır bedellerle ödenecek sonuçlar doğurur. Kara sınırlarımızda terör örgütlerinin, hava sahamızda kendi halkına karşı varil bombaları ve kimyasal silah kullanabilecek kadar gaddarlaştıran bir rejimin savaş uçakları ölüm saçarken sınırlarımızda caydırıcı gücümüzü en üst düzeyde tutmak, devlet yönetiminde tedbir ve sorumluluk anlayışının bir gereğidir.

Üçüncü olarak, TSK mensubu herhangi bir subayın ya da erin hangi kademedede olursa olsun ve hangi görevi yürütüyor olursa olsun başka bir aidiyetin parçası olması ya da meşru TSK hiyerarşisi dışında başka herhangi bir merciden emir alması, ihanet ölçeğinde bir suçtur ve demokratik hukuk devleti kuralları içinde en ağır ceza ile cezalandırılmayı hak eder. Bugün bu pilot hakkında da yargı süreci işlemektedir. TSK hiyerarşisi dışında bir aidiyet taşıdığı ve yetkilendirildiği angajman kurallarının dışında başka bir merciden emir alarak hareket ettiği ortaya çıkarsa mutlaka cezayı alacaktır.

Suriye Krizi ve Angajman Kuralları

Suriye’de yaşanan iç çatışmalar sınırlarımızda ciddi bir güvenlik riski oluşturmuştur. Nitekim 22 Haziran 2012’de F-4 savaş uçağımızın Suriye tarafından düşürülmesi üzerine Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakanlığı döneminde benim de içinde bulunduğum Türkiye Cumhuriyeti hükümeti gerekli tedbirleri alma kararlılığı göstermiş ve sayın Başbakanımızın talimatıyla angajman kuralları ilan edilerek Suriye hava sahasından sınırimıza yaklaşan Suriye uçaklarının uyarıları dinlemeyerek yoluna devam etmesi halinde düşürülecekleri ilan edilmiş ve TSK bu yönde talimatlandırılmıştır.

Başbakanlığım döneminde de bu talimatın gereği yapılmıştır. Rusya’nın Suriye’ye müdahalesi sonrasında hava sahamıza yönelik ihlallerin artması ile birlikte Cumhurbaşkanımız, ilgili bakanlar ve güvenlik birimleri ile yapılan istişareler sonrasında bu talimat hava sahamıza bildirimsiz yaklaşan ve uyarılarımızı dinlemeyerek sınır ihlali yapan bütün hava araçları için teşmil edilmiştir. Yeni angajman kuralları, bu istişareler neticesinde Başbakanlık talimatı olarak, 10 Ekim 2015’te Genelkurmay Başkanlığına oradan da kademeli bir şekilde Hava Kuvvetleri komutanlığına ve ilgili birim komutanlıklarına iletilmiştir.

Bu husus Sayın Cumhurbaşkanımız başkanlığında 21 Ekim 2015’te gerçekleşen MGK toplantısında teyid edilmiş ve MGK sonrası yapılan açıklamada bu konuda *“Suriye’de yaşanan ve uluslararası niteliği gün geçtikçe artan gelişmeler etraflıca değerlendirilmiş, güney sınırlarımıza yakın bölgelerde yaşanan hareketlilik, yapılan hava sahası ihlalleri de dahil olmak üzere ele alınmış ve sınır güvenlik tedbirleri gözden geçirilmiştir. Rusya ve İran’ın rejimle ve bölgedeki gelişmelerle ilgili tutum ve politikaları değerlendirilmiştir”* denmiştir.

Bu husus ilgili bütün taraflara ve uluslararası topluma da duyurulmuştur. Bu çerçevede, Rusya ile hem diplomatik hem de askeri kanallardan gerekli görüşmeler yapılmış ve Ankara’yı ziyaret eden Rusya Hava Kuvvetleri Komutan Yardımcısı ile bir mekanizma kurulması konusunda mutabık kalınmıştır. Bu hava ihlallerinin bir kazaya yol açmaması için konu son olarak G20 zirvesinde 16 Kasım 2015’te Sayın Cumhurbaşkanımız ile Rusya Devlet Başkanı Sayın Putin arasında gerçekleşen görüşmede de ele alınmış ve makamlarımızın temas halinde olmasına karar verilmiştir.

Hava Sahası İhlali ve Uçağın Düşürülmesi/Kriz Yönetimi

Olayın gerçekleştiği 24 Kasım 2015 günü, 64. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’ni kurmak üzere Sayın Cumhurbaşkanımız ile saat 11.00’de randevumun olduğu gündür. Bakanlar Kurulu listesini tekmil edip görüşme için yol hazırlığı yapmakta olduğum bir sırada takriben 09.45 sularında Genelkurmay Başkanımız telefonla arayarak, Yayladağı sınırına yakın bir bölgede Bayırbucak Türkmenlerine dönük hava saldırısı yapan bir uçağın, yapılan bütün uyarılara rağmen hava sahamızı tehlikeli bir şekilde ihlal ettiğini ve devriye

görevi yürüten uçaklarımızın angajman kuralları gereği uçağı düşürmek zorunda kaldığını bildirmiştir. Kendisine uçağın kimliğinden emin olup olmadıklarını sorduğumda ise uçağın kimlik bildirmeksizin sınır ihlali yaptığını, ancak Rus uçağı olma ihtimalinin bulunduğunu söyledi. Kendisine Dışişleri Bakanımız ve MİT Müsteşarımız ile derhal bir araya gelerek durum hakkında kesin bir rapor hazırlamaları, başta Rusya olmak üzere yapılacak diplomatik ve askeri temasları planlamaları ve Sayın Cumhurbaşkanımıza bilgi arz etmeleri talimatlarını verdim. Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımız ile görüşeceğimi ve konuyu kendisiyle istişare edeceğimizi, o vakte kadar uçağın aidiyeti ile ilgili açıklama yapılmamasını, eğer Rus uçağı olduğu kesinleşirse Rusya Federasyonu yönetiminin bunu ilk olarak Hükümetimizden duyması gerektiğini söyledim.

Bu talimatım sebebiyle, zarurete mebni yapılan ilk resmî açıklamada uçağın aidiyetiyle ilgili bir bilgiye yer verilmemiş, TSK'dan *“24 Kasım 2015 tarihinde saat 09.20 civarında Hatay Yayladağı bölgesinde Türk Hava Sahasını ihlal eden milliyeti bilinmeyen bir uçak defalarca (beş dakika içerisinde 10 kez) ikaz edilmesine rağmen Türk Hava Sahasını ihlal etmiştir. Söz konusu uçağı angajman kuralları çerçevesinde 24 Kasım 2015 saat 09.24'te bölgede hava devriye görevinde bulunan iki adet F-16 uçağımız tarafından müdahalede bulunulmuştur.”* şeklinde bir açıklama yapılmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız ile Bakanlar Kurulu arzı için saat 11.00'de bir araya geldiğimizde bu hususu da detaylı bir şekilde değerlendirdikten sonra atılacak acil adımları gözden geçirdik ve başta Rusya olmak üzere ilgili ülkelerin muhatap Devlet Başkanlarının Sayın Cumhurbaşkanımızca, Başbakanlarının da şahsım tarafından aranması ve saat 17.00'de Cumhurbaşkanımız başkanlığında konunun askeri ve diplomatik açıdan değerlendirileceği bir Güvenlik Zirvesi yapılmasını karara bağladık.

Güvenlik Zirvesi'nde hava sahamıza yönelik açık bir ihlalin söz konusu olduğu, önceden Rusya başta olmak üzere bütün taraflara bildirilen angajman kurallarının gereğinin yapıldığı değerlendirilmiş ve sınır boylarında alınacak askeri tedbirler ve diplomatik temaslar planlanmıştır.

Konuyla ilgili ilk açıklamamı ertesi gün (25 Kasım) AK Parti Grup toplantısında yaptım:

“Bu hiçbir şekilde meydana gelmesini arzu etmediğimiz bir olaydır. Bütün uyarılarımıza rağmen kara ya da hava sahamızda bir ihlal gerçekleşiyorsa, ona karşı her türlü tedbiri almak bizim hakkımız, aynı zamanda da milletimize karşı görevimizdir. Pazar günü yemin törenimizden hemen önce yaptığımız güvenlik zirvesinde de bu husus bir kez daha vurgulanmış, ... eğer Türk hava sahası ihlaline yol açacak bir sonuç doğarsa her türlü tedbiri alacağımız dile getirilmiş ve o toplantıda da Silahlı Kuvvetlerimize gerekli talimatlar bizzat tarafımda verilmiştir. Rusya Federasyonu ile ilişkilerimizde bu tür olaylara ve kazalara fırsat verilmemesi konusu, her temasımızda gündeme getirdiğimiz

ve hassasiyet gösterdiğimiz bir husustur. Bu olayda Rusya Federasyonu ile ipleri geremek, gerilim yaşamak gibi bir niyetimiz yoktur, olamaz da. Rusya bizim dostumuzdur, komşumuzdur. Büyük devletler arasındaki ilişkiler iletişim kazalarına feda edilemez.”

Özetle bu görüşleri dile getirdiğim konuşmamda Bayırbucak Türkmenlerini koruma konusundaki kararlılığımızın da altını çizdim.

Aynı gün içinde TBMM’de 64. Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin programının okunması vesilesi ile de benzer hususları bir kere daha tekrar ettim.

Görüldüğü gibi bu açıklamaların tümünde, başta belirttiğimiz ilkeler göz önünde bulundurulmuştur.

Ayrıca krizin ilk anından itibaren iki ülke arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi için yoğun çaba sarf edilmiş ve diplomatik temaslar Başbakanlığım döneminde kesintisiz şekilde sürdürülmüştür. Esasen Başbakanlık görevinden ayrıldığım günlerde de devam eden bu çalışmaların başarıyla noktalanması AK Parti hükümetlerinin sürekliliği içinde gerçekleşmiştir.

Hal böyle iken devlet usulünü bilenler grup toplantısında ifade ettiğim talimatın, angajman kuralları ile ilgili talimat olduğunu bilirler. Ayrıca, ihlalin yapıldığı ilk an ile bir çok uyarının yapıldığı ve müdahalenin gerçekleştiği 5 dakikalık süre içinde, bu spesifik olay için ek bir talimat almanın ya da vermenin imkansızlığı da açıktır. Angajman kuralları genel bir talimattır; uygulama anında yeterli zaman olmaması sebebiyle bu talimatı alan komutan, pilot ya da asker bu genel talimatın gereğini yapma hususunda hem görevlendirilmiş hem de yetkilendirilmiş kabul edilir; saniyelerle sınırlı ihlal süreçlerinde ayrıca bir talimata ihtiyaç duyulmaz. Angajman kurallarının belirlenmesi zaten bu kısa zaman aralığında yeni bir talimat almanın imkansızlığı sebebiyledir.

Bugün de geçerli olan angajman kuralları, dikkatli ve kararlı bir şekilde uygulanması gereken bir zarurettir. Suriye sınırimızda her an tehdit üreten bir durum söz konusudur ve TSK’nın gerekli angajman kuralları ile yetkilendirilerek teyakkuzda tutulması vatan savunmasının olmazsa olmaz şartıdır.

Talimatını verdiğim angajman kuralları Rusya dahil hiçbir ülkeyi hedef almamıştır, ancak aynı angajman kuralları hangi ülkeden olursa olsun savaş şartlarındaki bir ülkeden hava sahamızı ihlal eden bütün hava araçlarını kapsamıştır.

Bu olayda uçağı düşüren pilotun FETÖ/PDY ile irtibatlı olup olmadığı hususuna gelince, angajman kuralları konusunda talimat veren bir Başbakanın, Genelkurmay Başkanı ya da Hava Kuvvetleri komutanının, bu angajman kurallarının hangi askerimiz tarafından nerede ve ne zaman uygulanacağı konusunu öngörmesi mümkün değildir, çünkü ihlalin

nasıl ve ne zaman gerçekleşeceği bilinemez.

Esasen angajman kurallarına ilişkin talimatın tarafımdan verildiğine ilişkin açıklama-yı yapma nedenlerinden birisi de Sayın Genelkurmay Başkanımızın haklı bir gerekçe ve kaygı ile uçağın düşürülmesine ilişkin spekülasyonların görev yapmakta olan TSK mensuplarının angajman kurallarını yerine getirirken tereddüt göstermeleri sonucunu doğurabileceğini iletmesidir. Kendisine angajman kurallarını siyasi iradenin belirlediğini, bu kuralları uygulayan hiçbir TSK mensubunun tereddüt duymaması gerektiğini, gereken açıklamanın tarafımdan yapılacağını, ancak bu pilotun ya da süreç içinde görev yapmış diğer TSK mensuplarından herhangi birinin herhangi bir örgüt bağlantısı varsa bunun da hemen tetkik edilmesi gerektiğini söyledim. Nitekim Sayın Genelkurmay Başkanımız daha sonraki görüşmemizde pilotun geçmişini ve ilişkilerini araştırdıklarını ve somut bir irtibat tespit edilemediğini bildirmiştir.

Eğer 15 Temmuz öncesi tespit edilemeyen birçok irtibat gibi o gün tespit edilemeyen irtibatlar, 15 Temmuz sonrasında hukuki süreç içinde açığa çıkarılarak ispat edilirse, hukukun öngördüğü ceza ne ise bunun gereğinin yargı tarafından yapılacağından hiçbir şüphemiz olamaz. Ayrıca iç ve dış başka irtibatlar söz konusu ise bu da en ince detayına kadar araştırılmalı ve hukuki süreç işletilmelidir.

Burada özen gösterilmesi gereken husus, bu soruşturma ve hukuki süreç işlerken şu anda dahi eli tetikte kara, deniz ve hava sahamızı korumakta olan TSK mensuplarının vatan savunmasının gereği olan angajman kurallarını uygulamakta tereddüde sevk edecek tavır, tutum ve açıklamalardan kaçınılması zaruretidir.

Özetle en başta ilkesel olarak vurguladığım üç hususu teyit ederek bu konuyu kapatmak istiyorum: Türkiye-Rusya ilişkilerindeki iyileşme her hâlükârda teşvik edilerek sürdürülmeli, savaş şartlarının sürmekte olduğu güney sınırlarımızın güvenliği için son dört yıldır uygulanmakta olan angajman kuralları titizlikle ve TSK mensuplarının motivasyonunu etkilemeyecek şekilde uygulanmalı ve hangi gerekçe ile hangi süreçle ilgili olursa olsun FETÖ ya da başka herhangi bir terör örgütü ya da darbe yapılanması ile irtibatlı hiç kimse TSK içinde barındırılmamalı ve gereken yargı süreçleri işletilmelidir.

ÖNERİLER

Bu son bölümde örgütün zihniyeti, yapısı, gelişimi ve darbe girişimine giden süreç hakkında çizdiğimiz çerçeveyi esas alarak, benzer girişimlerin bundan sonra yaşanmaması için atılması gerektiğini düşündüğüm adımlar ile ilgili kanaatlerimi sunmak istiyorum.

Darbeci Zihniyetle Mücadele

Bu hain darbe girişimi ve benzeri girişimlerin ülkemizde bir daha yaşanmaması için her şeyden önce zihniyet düzeyinde kapsamlı bir mücadelenin gerçekleştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çerçevede biri darbe kültürü diğeri çarpık dini anlayış olmak üzere iki zihniyetle aynı ölçüde kararlılıkla mücadele etmenin bir zaruret olduğunu düşünüyorum.

Bu çerçevede mücadele edilmesi gereken ilk zihniyet türü, hiç kuşkusuz, darbeci zihniyettir. Nasıl iyi terörist kötü terörist ayrımı yapılamazsa iyi darbeci kötü darbeci ayrımı da yapılamaz. Toplumun bütün kesimleri darbeye karşı ortak bir tavırda birleşmelidir. Bunun gerçekleşebilmesi için de, eğitim sistemimiz başta olmak üzere ortak zihniyet oluşturulmasını sağlayacak bütün kurumlarda ve süreçlerde nereden gelirse gelsin ve hangi gerekçeyle yapılmak istenirse istensin darbelere kategorik olarak karşı çıkacak bir ortak zihniyet oluşumu sağlanmalıdır. Bazı siyasi çevrelerin, demokratik bir ilke doğrultusunda darbelere kategorik olarak karşı çıkmak yerine, darbecilerin siyasi eğilimleri ve hiyerarşik pozisyonları üzerinden tutum belirlemeleri darbeci zihniyetin kökten mahkum edilmesini engellemiştir. Benzer şekilde, son günlerde FETÖ darbe girişimine karşı çıktığını iddia eden bazı kesimlerin başka bir darbe ihtimalinden olumlu bir şekilde ve neredeyse bir zorunluluk gibi bahsetmeleri karşı karşıya olduğumuz darbe tehdidinin tek boyutlu olmadığını ortaya koymaktadır.

Bunun gerçekleşebilmesi için de, eğitim sistemimiz başta olmak bütün kurumlarda ve süreçlerde nereden gelirse gelsin ve hangi gerekçeyle yapılmak istenirse istensin darbelere kategorik olarak karşı çıkacak bir ortak zihniyet oluşumu sağlanmalıdır.

Son günlerde FETÖ darbe girişimine karşı çıktığını iddia eden bazı kesimlerin başka bir darbe ihtimalinden olumlu bir yaklaşımla ve neredeyse bir zorunluluk gibi bahsetmeleri karşı karşıya olduğumuz darbe tehdidinin tek boyutlu olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, devleti kurtaracak bilgiye ve donanıma sadece kendilerinin sahip olduğunu iddia eden Halaskaran-ı Zabitan zihniyeti de, sadece devleti değil kainatı da kurtaracak bilgiye ve ilahi kaynaklı seçilmişlik imtiyazına sahip olduğunu iddia eden FETÖ zihniyeti de, halka rağmen halk için' sloganı ile halkın kendisinin kendisi ile ilgili sahip olmadığı bilgi ve irade tekeline sahip olduğunu iddia eden jakobenci elitist anlayış da aynı darbeci zihniyetin farklı tezahürleridir. Bu tezahürlerin hepsine karşı hiç bir ayırım gözetmeden istisnasız, ama'sız, fakat'sız bir ortak tavır geliştirilmelidir. FETÖ darbe girişimine karşı

çıktıktan sonra 27 Mayıs ve 28 Şubat'ı sahiplenmek, 27 Mayıs ve 12 Eylül cuntalarına karşı çıkıp FETÖ yapılanmasını dini bir yapılanma gibi takdim ederek masum göstermeye çalışmak ve 12 Mart muhtırasına karşı çıkıp 27 Nisan muhtırasını mazur görmek, darbeci zihniyetin yaşamasını ve yeni formlarda tekrar tekrar üretilmesini sağlar.

Darbeci zihniyetle mücadelenin vasatı ancak ve ancak toplum kesimlerinin tümünün benimsediği ortak akıl, ortak vicdan ve ortak kader bilincinin yayılması ile sağlanabilir. Bir kişinin, bir kesimin, bir grubun, bir kliğin, bir cuntanın aklını yegane akıl olarak görmek ortak aklın; sadece bir kesimin anlayışına ve değerlerine dayalı yaklaşım ortak vicdanın; sadece belli bir zümrenin kaygılarını ve tehdit algılarını öne çıkararak alınacak tedbirler ortak kader bilincinin oluşmasını imkansız kılar. Nitekim 15 Temmuz gecesi sokağa çıkan hiç kimse yanındakine partisini, etnik, mezhebi kökenini ya da nerele olduğunu sormadı. 15 Temmuz'un bize kazandırdığı en büyük değer bu ortak akıl, vicdan ve kader bilincidir. Unutmamalıyız ki, son dönemde turmandırılmaya çalışılan toplumsal ve siyasal kutuplaşma sadece ve sadece darbeci zihniyetin işine yarar. Araştırma komisyonunuzun raporunun bu bilinci ayakta tutacak şekilde kaleme alınacağına dair inancım tamdır.

Kendisinden menkul ilahi bilgi iddiasında bulunarak devlet gücünü eline geçirme gayreti içinde olanlara karşı verilecek zihniyet mücadelesinde ise yegane araç, sahih kaynaklara dayalı doğru dini bilginin ehil ellerce yeni nesillere öğretilmesidir. Başta da vurguladığımız gibi, insanı eşref-i mahlukat kılan ana özelliğin akıl sahibi olmak olduğu, insan onurunu koruyan bu özelliğin devredilemez ve yok edilmez dini bir vecibe olduğu, vahyin tamamlanmış olması dolayısıyla kimsenin Hz. Peygamber ile doğrudan temas üzerinden özel bir bilgi iddiasında bulunamayacağı gibi İslam inancının bilgi doktrinini ve temel değerlerini hakkıyla öğrenen bir neslin bu tür tuzaklara düşmesi mümkün değildir. Nitekim, FETÖ/PDY'nin, İslami ilimlerin usullerinin öğretildiği İmam Hatip Liselerinde ve İlahiyat fakültelerinde elverişli bir zemin bulamaması ve bu liseleri ve fakülteleri hasım gibi görmesi de bunun açık bir işaretidir. Unutulmamalıdır ki, bu örgütü ortaya çıkaran saik, İslam inancı ve onun usulü değil, aksine sahih İslam inancının baskı altına alınması, sıradan Anadolu insanının kendi dinini açıktan yaşayamaması, özellikle kamuda bu baskının katlanılmaz boyutlara ulaşması sonucu, İslam inancının bilgi telakkisinden ayrışan yanlış bir zihniyetin ortaya çıkmasıdır. Burada yapılması gereken, tek parti döneminin zihniyetini bugüne taşıyarak yaşanan gelişmelerden din eğitimi sorumlu kılan bazı kesimlerin iddia ettiği gibi din eğitimi kısıtlamak değil, bilakis sahih ve şeffaf bir din eğitimi ile sapmaların önüne geçmektir.

Bu örgütün işlediği cürümlerin İslam inancına ve geniş Müslüman kitlelere mal edilmesinden özenle kaçınılmalıdır. Nasıl DEAŞ, el-Kaide gibi terör örgütleri İslam ile özdeşleştirilemezse ve buna dayanan İslamofobi hepimizin karşı çıktığı bir olgu ise, bu örgüt

de kesinlikle İslam ile özdeşleştirilemez. Böyle bir özdeşleştirmeden hareketle ortaya çıkacak yerli İslamofobik tepkiler toplumumuzu din temelli olarak böler ve tam da darbecilerin istediği tarzda bir sosyo-politik ortamın oluşmasına zemin hazırlar.

Siyasal Sistemi Yeniden İnşa

15 Temmuz darbe girişiminin, acısını hala derinden hissettiğimiz şehitlerimizin fedakarlıkları ile durdurulması, bize toplumsal psikolojimizin, sosyal dokumuzun, siyasi kültürümüzün ve devlet yapımızın bir daha böyle acılar yaşanmamasını sağlayacak şekilde yeniden tanzim edilebilmesi için büyük imkanlar da sunmuştur. Bu imkanlarımızın değerlendirilerek özgür, vakur, emin vatandaşların yaşadığı güçlü ve müreffeh bir Türkiye inşa edilmesi, hepimizin şehitlerimize olan en büyük borcudur.

Bu yeniden inşa gayretinin sekiz alanda sekiz temel ilkenin/değerin hayata geçirilmesi ile gerçekleşeceği kanaatindeyim:

- Bireysel alanda hürriyet;
- Sivil toplum ve ekonomide aleniyet (şeffaflık)
- Eğitim alanında keyfiyet (kalite)
- Hukuk alanında adalet,
- Devlette daimiyet
- Yönetimde meşruiyet.
- Bürokraside ehliyet
- Toplumsal alanda aidiyet

Bireysel alanda Hürriyet

İnsan onuru, Şeyh Edebalı'nın 'insanı yaşat ki devlet yaşasın' şiarının simgeleştirdiği kadim ilkenin herkesin eşit haklara sahip olduğu modern vatandaşlık ilkesi ile birlikte hayata geçirildiği takdirde korunabilir. İnsan onurunun hayata geçirilmesini sağlayacak temel ilke ise hürriyettir, çünkü insanı diğer varlıklardan ayıran en önemli vasıf, kendi hür iradesine malik olmasıdır. Düşünce ve inanç hürriyetini kısıtlayarak bu hür iradeyi yok etmeye çalışan dini veya seküler her akım ve rejim insanın zihnen köleleştirilmesine ve 15 Temmuz darbe girişiminde olduğu gibi her türlü cürmü işleyebilecek bir robot şeklinde kullanılmasına yol açar.

Bu çerçevede, bireysel hürriyetler alanının daraltılmasına değil genişletilmesine ihtiyaç vardır. Dünyada otoriter ve popülist eğilimlere yönelik bizi yanıltmamalıdır. Aslında tam da böylesi bir dönemde kendi hür iradesine malik, onurlu ve başı dik insanların yaşadığı bir ülke inşa etmek başlı başına bir farklılık ve çekim alanı oluşturur.

Toplumsal psikolojimizin doğru bir şekilde yeniden inşası bu tür darbe teşebbüslerine karşı vereceğimiz mücadelenin olmazsa olmaz şartıdır. Unutmayalım ki, darbe virüsü, karamsarlık psikolojisinin bir ur gibi yayıldığı toplumsal bedenlerde hayat alanı bulur. Bugün Türkiye’de karamsarlık psikolojisinin yayılmasından medet uman çevreler, hepimizin psikolojik bir kriz sarmalına girmesini beklemektedir. Bugün yapılması gereken, gerçekçi bir yaklaşımla tehdit ve risklerin farkında olmak ve her alternatif için tedbir anlamında hazırlıklı olmak, ama asla bu tehdit ve risk psikolojisinin toplum katmanlarına sirayet etmesine izin vermemektir. Tehdit ve risk psikolojisi kendi kendini üreten ve konuşuldukça toplumsal bünyeyi dirençsiz kılan bir atmosfer oluşturur.

Bu nedenle, bir an önce toplumsal, ekonomik ve siyasal akışı normalleştiren bir psikolojik ortam oluşturmamızdır. Çevremizde benzer büyük travmaların yaşandığı bu kritik dönemde bekamızı teminat altına alacak temel unsur, vatandaşlarımıza sunacağımız onurlu ve umutlu bir gelecek beklentisidir. 15 Temmuz’un oluşturduğu travmayı süratle aşarak insanlarımızın zihninde tehdit ve riskleri öne çıkaran beka kaygısından daha çok, bekamızı teminat altına alacak vizyoner bir gelecek beklentisi oluşturmamızdır.

Sivil Toplum ve Ekonomide Aleniyet (Şeffaflık)

Hangi saikle olursa olsun, her türlü darbe girişimini engelleyecek en önemli unsur sivil toplumdan devlet kurumlarına, şirket yapılarından hayır kuruluşlarına, konvansiyonel medyadan sosyal medyaya kadar hayatın her alanında şeffaflığı egemen kılmaktır. 15 Temmuz hain darbe girişimi, şeffaflığı yok eden takiye kültürünün hizmet, hoşgörü gibi melek yüzlü kavramlardan kendi insanını bombalayabilecek ölçekte şeytani bir yapı çıkarabildiğini ortaya koymuştur. Gençecik beyinlerin darbe doktrini ile şartlandırıldığı ışıkvevleri eğitimde; iyiniyetli hayırsever vatandaşların aldatıldığı himmet toplantıları ve kara para akışlarının yönetildiği şirket yapılanmaları ekonomide; toplumsal psikolojiyi ajitasyon taktikleri ile yıpratmayı amaç edinen kimliği belirsiz hesaplar sosyal medyada yaşanan şeffaflık eksikliğinin sonuçlarıdır.

Bu şeffaflık eksikliği sadece 15 Temmuz darbe girişimi ile sınırlı değildir. Önceki darbe teşebbüsleri de aynı gizemli yollarla kamufle edilmişlerdir. 27 Mayıs öncesi Milli Birlik Komitesinin oluşum süreci, 12 Eylül öncesi tırmandırılan terörün arkasındaki yapılanmalar, 28 Şubat döneminde oluşturulan paralel kontrol mekanizmaları ve Danıştay saldırısı ile başlayan süreçte İttihad Terakki dönemini hatırlatacak şekilde bayrak ve silah üzerine yapılan yemin törenleri hep şeffaflıktan uzak gizemli atmosferlerin ürünüdür.

Darbe ortamını oluşturmaya dönük gizemli yapıları deşifre edecek tek araç şeffaflıktır. Bunun sağlanabilmesi için de, sivil toplum kuruluşları her yönüyle şeffaf olmalı, kayıt dışı ekonomi tümüyle tasfiye edilerek finansal kaynak akışlarına tam anlamıyla şeffaflık getirilmeli, hukuki süreçlerdeki görevlendirmeler tam bir şeffaflık içinde yapılmalı,

devlet kurumlarında hiyerarşik şeffaflığı yok eden paralel yapılara asla izin verilmemeli, sosyal medyada şahsiyet katliamı yaparak insan onurunu yok eden ve provokasyon üreten kimliksiz hesaplarla hukuk nezdinde mücadele edilmelidir.

Bu çerçevede, şeffaflık ilkesinin ekonomik büyüme ve istikrar üzerinden olası darbe girişimlerini ortadan kaldıracak en önemli faktör olduğu unutulmamalıdır. Darbe zemini ortadan kaldıracak güçlü bir ekonomi sürdürülebilir büyüme sayesinde mümkün olur. Sürdürülebilir büyüme amacına ulaşabilmek ise istikrarın ve öngörülebilirliğin sağlandığı rekabetçi ve kurallı bir piyasa ekonomisi ortamının oluşturulmasını gerektirir.

Böyle bir yapıyı kurmak ve muhafaza edebilmek için;

- özel mülkiyet hakkının ve girişim hürriyetinin teminat altına alındığı,
- ekonomi politikası kararlarının hayata geçirilmesinden sorumlu kurumların siyasi otoritenin kendilerine kanunlar, kalkınma planları ve orta vadeli programlarda çizdiği çerçevede etkin biçimde hareket edebilmelerini sağlayacak kurumsal yetkinliklerle donatıldığı,
- devlet yönetiminde karar alma ve uygulama süreçlerinde kurumsal yönetişimin adalet, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk bilinciyle davranma ilkelerine azami dikkatin gösterildiği

bir siyasi çerçeve vazgeçilmez bir zorunluluktur. Hukukun üstünlüğüne ve evrensel özgürlükçü demokrasiye dayanan bir anayasal düzen bu bağlamda güçlü ekonominin ön şartı olarak görülmelidir.

Eğitimde Keyfiyet (Kalite)

Zihniyet planındaki bu mücadelenin başarılı olabilmesi için eğitimde niteliksel bir devrime ihtiyaç olduğu aşikardır. Eğitim insan devşirme alanı olarak değil, insan yetiştirme alanı olarak görülmeli ve günlük siyasi tartışmaların dışında tutulmalıdır. Bu hain yapının eğitimi melun amaçları için insan devşirme alanı olarak görmesinin darbe girişimine giden süreçte nasıl yıkıcı bir etki yaptığı unutulmamalıdır. Son on dört yıl içinde AK Parti iktidarları süresince eğitimde gerçekleştirilen niceliksel devrim mutlaka niteliksel bir devrim ile tamamlanmalı ve milli kaynaklarımız öncelikle eğitim alanına tahsis edilmelidir.

Bu niteliksel devrim esastan bir sorgulamaya dayanmalı, eğitim mekanik bir bilgi aktarımı olarak değil, organik bir zihniyet oluşum süreci olarak görülmelidir. Bu çerçevede, öğrencilerin tek tek şahsiyetlerini güçlendiren özgür düşünce yönteminin öğretildiği, güçlü bir müktesebatla desteklenmiş zihinsel altyapının inşa edildiği ve özgün bir yaklaşımla yeni fikirlere ve ufuklara açık araştırmacı bir ruhun süreçlere hakim kılındığı bir eğitim anlayışı geliştirilmelidir.

Hukuk alanında Adalet

Yaşadığımız acı tecrübe, kadim kültürümüzde var olan 'Adalet Mülkün Temelidir' ilkesinin mana ve mefhumunun önemini bir kez daha sarıh bir şekilde ortaya çıkarmıştır. Her türlü toplumsal düzenin ilk erdemi ve esası adalettir. Sağlam bir adalet felsefesine dayanmayan hukuk yapısı ile insan hayatının, aklının, inancının, neslinin ve mülkünün teminat altına alınmadığı sosyal ve siyasal düzenler iç ve dış her türlü darbe girişimine, kaosa ve saldırıya açık hale gelir. Son dönemde toplum ve devlet hayatımızdaki en büyük güven erozyonu hukuk sistemimizde yaşanmıştır. Siyasi partilere, kişilere ve hatta kurum ve kuruluşlara güvenin değişik yüzdelerde seyretmesi doğal karşılanabilir. Doğal karşılanmaması gereken tek alan hukuk ve yargı alanıdır, çünkü yargı sistemine güvensizlik tuzun kokması anlamına gelir.

Toplumsal ve siyasal hayattaki en büyük meselemiz, yargı alanının adalet dağıtılan değer-yüklü bir alan olmaktan çıkıp güç devşirilen bir çıkar alanı haline dönüşmüş olmasıdır. Darbeler doğrudan ve dolaylı olarak hem böyle bir anlayıştan beslenmişler, hem de böyle bir anlayışın yayılmasına zemin oluşturmuşlardır. Kişilerin önce idam edilip sonra hukuki gerekçe yazıldığı İstiklal Mahkemelerinden "sizi buraya tıkan irade böyle istiyor" diyen Yassıada hakimlerine, 12 Eylül cuntasının önünde hizaya giren yüksek yargı üyelerinden 28 Şubat cuntasının brifinglerine koşan yargı mensuplarına, vicdani olarak vermesi gerek hükmü Pensilvanya'ya soran hakimlerden meşru Başbakan'dan dönemin başbakanı' diye bahseden iddianameler hazırlayarak darbenin kilometre taşlarını döşeyen savcılara kadar gelen süreçte kutsal bir kavram olan adaleti siyasi güç mücadelesinin aracı haline getiren anlayış tümüyle yıkılmadan darbeci zihniyetin beli de kırılmaz.

Adalet fikrini sarsan en önemli sapma, tek tek vicdanlarıyla hükmetmesi gereken hakim ve savcılarının kolektif kimliklerle anılması ve hazırladıkları iddianamelerde, yaptıkları soruşturmalarda ve verdikleri hükümlerde bu kolektif kimliğin ve mahalle baskısının tesirinde kalmalarıdır.

Bugün her şeyi açık ve net konuşma vaktidir. Doksanlı yıllarda görevdeki Adalet Bakanı'nın mezhebi kimliği dolayısıyla mezhebi bir odak haline gelen yargı sistemi daha sonra bu kez cemaat iddiasındaki bir çetenin kontrolü altına geçmiştir. Bu tür odaklaşmaları engelleyebilmek adına ve hakim ve savcılarının tek tek şahsi iradelerine güvenerek 2010 referandumu ile hayata geçirilen "HSYK'nın göreve seçimle gelmesi" ise ters bir etki yapmış ve yargı yönetimini kolektif kimliklerin güç mücadelesi alanına dönüştürmüştür. HSYK üyelerinin seçimle gelmesi düzenlemesi de kolektif kimliklerin listelerle ifade edilmesine ve meşrulaşmasına yol açmıştır.

Bugün bu hain darbe girişimine karşı alınan ve alınacak olan tedbirlerde en hassas alanın yargı sistemimiz olduğu kanaatindeyim. Öncelikle hukuk eğitimimizin tek tek vic-

danlarıyla karar verecek ahlaki ve mesleki donanıma sahip hakimler ve savcılar yetiştirecek şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Hukuk eğitimini ve mesleğini ideolojik tarafsızlık ve bağımsızlıktan arındırmadığımız sürece, parti kapatma yarışına giren, meclisin iradesini kendinden menkul teorilerle bypass etmeye çalışan veya ülkenin en önemli darbe ve çeteleşme davalarını kendi grup menfaatleri doğrultusunda tahrif eden Vural Savaş, Sabih Kanadoğlu veya Zekeriya Öz gibi savcı ve hakimler kolaylıkla sistem içinde etkili olmaya devam edeceklerdir.

Hakim, adalet dağıtırken muhataplarının kimliklerine, kökenlerine ve özelliklerine karşı kör ve sağır olmalıdır. Yargının her türlü vesayet odağına karşı güçlü kılınabilmesi için bütün toplumsal ve siyasal güç merkezleri nezdinde tam anlamıyla bağımsız ve tarafsız olması sağlanmalıdır. Yargının kontrol altına alınması çabası hangi gerekçeyle ve kim tarafından yapılırsa yapılsın en büyük suç olarak görülmelidir.

Bu hain yapıya karşı yürütülen mücadelede, devam etmekte olan yargı süreçlerinin hayati önem taşıdığı kanaatindeyim. Sayın Cumhurbaşkanımızın 'kurunun yanında yaşların da yanmaması' şeklinde tasvir ettiği suçun şahsiliği yaklaşımı titizlikle sürdürülmelidir. Bu darbe girişimini örgütleyenler, buna iradi olarak katılanlar ve bu darbe girişimine lojistik destek sağlayanlar en şiddetli şekilde cezalandırılmalı, ancak bu puslu havadan istifade ederek kendi bireysel ve siyasal hesaplarını görmek amacıyla başka tasfiye hareketlerine yönelebilecek art niyetli kişilere ve odaklara karşı da azami hassasiyet gösterilmelidir.

Burada hataya düşülmesini engelleyecek en temel ilke 'suçların şahsiliği' ilkesidir. Hiç kimsenin birbirine yardımcı olamayacağı ve herkesin tek başına hesaba çekileceği ilahi adalet gününde olduğu gibi yargı süreçlerinde de her bir birey kendi yaptıklarından sorumlu görülmeli ve kolektif cezalandırmanın görüntüsünden bile özenle kaçınılmalıdır.

Unutmayalım, devlet öfke ile değil, hakkaniyet temelini üzerine oturtulmuş adalet terazisi ile hareket ettiği zaman ayakta kalabilir. 'Suçların şahsiliği ilkesi', bu yargılamaları rotasından saptırarak mağduriyet psikolojisi oluşturmak isteyebilecek kripto darbecilerin oyunlarını bozacak yegane panzehirdir. Hataya düşülmesini engelleyebilecek ikinci ilke de yurt çapındaki adli kurumlarımızın aynı kriterlerle yargıda bulunmalarını sağlayacak bir açıklıkta suç ve suçlunun tanımının berraklaştırılmasıdır. Bu noktadaki muğlaklık, yargı objektifliğini zedeleyerek başka özne hesapların etkili olmasına ve birçok mağduriyetin yaşanmasına yol açabilir.

Bizzat içinde yaşadığım süreçlerle gerçekliğine ve asıl niyetlerinin seçilmiş meşru hükümetleri devirmek olduğuna inandığım darbecilerin yargılandığı Ergenekon ve Balyoz davalarının sulandırılarak nasıl rotadan çıkarıldığı, masum birçok insanın bu yolla hayatının nasıl karartıldığı ve nihayetinde yargı süreçlerinin güven erozyonuna uğraması

dolayısıyla asıl sorumluların hesap vermektan kurtuldukları unutulmamalıdır. Bu hastalıklı yapının yargı süreçlerini tahrif etmesi nedeniyle milletimiz 28 Şubat, Ergenekon ve Balyoz davalarındaki darbeciler ile maalesef yüzleşmemiştir. 15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştiren hainlerin mutlak surette hakkettikleri cezayı almalarının garantisi, bu sürecin mağduriyetlerle sulandırılmaması olacaktır.

Bütün bu tasniflerde hukuki açıdan tanımlanabilir, değerlendirilebilir ve ölçülebilir kriterler konmalıdır. Mensubiyet şartları, bunun için kabul edilen kriterler ve bunların geçerli addedildiği tarih aralıkları net olarak ve kamu tarafından bilinir şekilde tanımlanmalıdır. Örgütün hukuki açıdan kriminal bir yapı olarak tanımlandığı süreç öncesinde ilgili okula çocuğunu verme, şirketlere katılım ya da para yatırma gibi işlemlere yapılacak cezalandırmalar devlete olan güveni sarsar ve bireyleri bugün meşru olarak faaliyet gösteren şirket, banka, sendika ve özel okulların da ilerde böyle tanımlanabileceği tereddüdüyle sosyal ve ekonomik hayatın işleyişini zayıflatır. Ayrıca bu konuda farklı kişilere farklı kriterler uygulanması da yapılmakta olan mücadeleye zarar verir. Unutmayalım ki, darbeyi engelleyen unsur 15 Temmuz gecesi milletçe gösterdiğimiz onurlu direniştir; bu direnişi nihai zafere taşıyacak olan ise adalet terazisinin bu yargı sürecinde doğru işletilmesidir.

15 Temmuz darbe girişimi sonrasında olağanüstü hal bir zaruret halini almıştır ve hukuki açıdan gerekli görüldüğü sürece uzatılması da anayasal bir tedbir olarak doğrudur. Ancak bu uygulama toplumda bir olağanüstü psikolojiye de dönüşmemelidir. Toplumda hayatın normal akışını etkileyen tedirginliğe ve belirsizliğe yol açan her olağanüstü hal psikolojisi yeni bir darbe kalkışması planlamak için uygun zaman kollayan darbecilerin iştahını kabartır. Olağanüstü hal uygulamaları kaosu engelleyecek seri karar alma yeteneğini artırmalı, ama kendisi hayatın normal akışını etkileyecek sonuçlar doğurmamalıdır. Bu açıdan biz halka değil devlete olağanüstü hal ilan ettik' söylemi doğrudur ve özenle uygulanmalıdır. Olağanüstü halin gerektirdiği tedbirler süratle alınmalı, sürdürülen soruşturmalar en kısa sürede tamamlanmalı ve toplumda öngörülebilir normalleşmeyi sağlayacak bir psikolojik ortam hazırlanmalıdır.

Olağanüstü hal beraberinde olağanüstü bir psikoloji getirdiğinde ticaretin, turizmin, yatırımların artmasına dayalı ekonomik canlanmanın sağlanması güçleşir. İktidarımızın ilk yıllarındaki yatırımlarda, iç ve dış ticarete, turizmde görülen artışın doksanlı yıllardan bize intikal eden olağanüstü halin ve onun getirdiği psikolojinin etkisini kaybetmesiyle gerçekleştiği unutulmamalıdır.

Özetle, olağanüstü hal gerektiği ölçüde ve zamanda karalılıkla uygulanmalı, ancak ekonomik, toplumsal ve siyasi öngörülebilirliği yok eden bir olağanüstü psikolojiye yol açmamalıdır. Muhtemel darbe teşebbüslerine karşı en etkili panzehir süratle normalleşmektir.

Devlette Daimiyet

15 Temmuz darbe girişimi devletin ve bürokrasinin yeniden tanzimini gerekli kılmıştır. Devleti yeniden tanzim ederken temel ilkemizin daimiyet olması gerekir. Daimiyet kelimesini tercih ediş sebebim kalıcılık ve süreklilikten daha güçlü bir beka ifadesini mündemiç olmasıdır. Her daim vatandaşının yanında olamayan ve her daim hayatıyet gösteremeyen bir siyasi yapı devlet niteliğini koruyamaz. 15 Temmuz darbe girişimi doğrudan devletin bu niteliğini zaafa uğratmaya çalışmıştır.

Devlet, daimiyetini sürdürdüğü teamüller ve kurumlar üzerinden tarih sahnesine yansıtır. Bu teamüllerin ve kurumların değişen şartlara göre yeniden tanzim edilmesi tarihin doğal akışının getirdiği bir zorunluluktur. Bu tanzimde süreklilik-değişim dengesinin özenle korunması gerekir. Bu dengenin süreklilik lehine bozularak ihtiyaç duyulan değişimin geciktirilmesi statükoculuğa ve donukluğa yol açarken, dengenin değişim lehine bozulması devlet yapısının yaz-boz tahtasına dönmesi üzerinden devletin daimiyetini zaafa uğratır. Bunun için süreklilik ve değişimi birlikte ihtiva eden daimiyet kavramını kullanmayı tercih ettim.

Devlet yeniden tanzim edilirken statükoculuğa dayalı kurumsal asabiyet terk edilmeli, ancak kurumsal kültür ve hafıza özenle korunmalıdır. Bu tanzim, konjonktürel ve ani kararlarla değil, devlet tecrübe birikimini ve zamanın gerekliliklerini göz önünde bulunduran ve ortak akılı harekete geçiren bir basiret içinde gerçekleştirilmelidir. Devlet yapısını ve meşruiyetini tümüyle tahrip etmeye yönelik darbe girişimlerini engellemenin en etkili yolu devletimizin böyle bir basiret temelinde yeniden inşa ve günün şartlarına uygun şekilde tahkim edilmesidir. Aksi takdirde, devlet kurumlarının süreklilik-değişim dengesi içinde hayatıyeti ve bu temelde devletin daimiyeti sağlanmazsa, şu veya bu vesayet odağı ya da cuntası kurumları ele geçirmek üzerinden devleti ele geçirme çabası içine yeniden girebilir. Bu çabalara karşı devletin direncini artıracak bağışıklık mekanizması devletin kendi içindeki daimiyet idrakinde mündemiç olduğu zaman milletin sokağa çıkmasına gerek kalmadan da darbe girişimleri tasfiye edilebilir.

Devletin daimiyeti ise, devletin kamunun ortak mülkü olduğu ilkesine dayalı ortak bilinç ile teminat altına alınabilir. Devletin ele geçirilerek güç sahibi olunan bir nesne gibi görülmesi, hangi ideolojiye dayanırsa dayansın darbeci zihniyetin ortak yaklaşımıdır. Devlet aygıtı olan kurumların ve bürokrasinin kontrol altına alınması ve nihai hamlenin askeri bürokrasinin bir kanadı veya bütünü tarafından gerçekleştirilmesine dayalı darbeci zihniyet, devleti kamunun ortak mülkiyeti olarak değil, kendilerinin müstakbel mülkiyeti olarak görür ve eğer başarılı olursa devleti bir araç gibi kullanarak toplumu kendi ideolojisi çerçevesinde şekillendirmeye çalışır. Mütekebbir ve zorba devlet anlayışı devletin kamunun ortak mülkü olduğu anlayışından sapılmasıyla ortaya çıkar ve bir

kesimin toplumun geri kalanına hükmetmesiyle kendini gösterir. 15 Temmuz'da millet kaderine sahip çıkarak, devletin kimsenin elinde kullanılacak bir güç değil, kamunun ortak mülkü olduğunu göstermiştir. Şimdi yapılması gereken milletin gösterdiği bu istikamette yürüyerek devletin her inançtan, etnik ve mezhebi kökenden ve toplumsal kesimden oluşan kamunun ortak mülkü olduğunu gösterecek şekilde sabırla, basiretle, tecrübeyle ve en önemlisi ortak akılla yeniden tanzim edilmesidir.

Devletin kamunun ortak mülkü olarak yeniden tanziminin önemli ayaklarından birisi bürokrasinin felsefesi, mantığı, yöntemi, kültürü ve dokusu ile yeniden tanımlanması ve yapılandırılmasıdır. Her şeyden önce bilinmelidir ki, bürokrasi devletin malik ya da sahibi değil hizmetlisidir. İngilizce'de bürokrasi için kullanılan public servant (kamu hizmetlisi) bu anlamda çok doğru bir tabirdir. Devletin sahibi kamudur, hizmetlisi bürokrasidir. Hatta bu kamu mülkiyeti geçmişe doğru o devlete can ve ruh katmış bütün geçmiş nesilleri, geleceğe doğru da bu mülkün mirasını üstlenecek bütün müstakbel kuşakları kapsar. Bu kadar geniş bir mülkiyet hakkını hiç kimse bir kişi, bir grup, bir sınıf ya da zümre adına kullanamaz. Bu mülk üzerinde sadece geçici tasarruf hakkı olur; o tasarruf hakkı da millettten belli sürelerle seçimler vasıtası ile alınan vekaleti temsil eden siyasi irade tarafından yürütülür. Özetle, devlet kamunun mülkü, bürokrasi devlet üzerinden kamunun hizmetlisi, siyasi irade kamu adına devletin mutasarrıfı (geçici tasarruf hakkına sahip yetkili)dır.

Yönetimde Meşruiyet

Siyasi iradenin bu tasarruf yetkisini yönetimde kullanmasını sağlayan ilke meşruiyettir. Meşruiyetin kaynağı ise 23 Nisan 1920'den bu yana doğrudan millet ve onun bağrından çıkmış olan TBMM'dir. Hiçbir kişi, grup, zümre ya da parti millettten ve onu bir bütün olarak temsil eden TBMM'den meşruiyet onayı almaksızın kamu otoritesi kullanamaz, bu otoritenin mahiyetini değiştirecek girişimlerde bulunamaz. Maalesef, darbeci anlayışın tipik bir tezahürü olarak ara rejimlerde ve darbe sonrası kurulan vesayet rejimlerinde bu tür girişimlerde bulunulmuştur. Bu çerçevede, meşruiyetini millettten ve onun seçtiği TBMM'den almayan hiçbir kişi, grup ve kurum kamu otoritesi kullanamaz, paralel kamu otoritesi oluşturamaz ve meşru kamu otoritesini zaafa uğratamaz' ilkesinde mutabık kalmadıkça ve bu ilkeyi istisnasız her alanda hayata geçirmediğçe paralel devlet oluşumlarından güç alan darbe girişimlerini engellemek mümkün değildir.

Meşruiyet şeffaflığın hukuk ve devlet düzenindeki yansımasıdır. Meşruiyet, kamunun kendi yetkisini açık ve şeffaf seçimler üzerinden kendi içinden çıkan vekillerine devretmesiyle oluşur. Bu yetki devri millet egemenliğinin yönetsel bir niteliğe ve kapasiteye kavuşmasını sağlar. Bu yetkiyi doğrudan kamudan almayan hiç kimse devleti kendi mülkü ittihaz edemez ya da ara rejimlerde görüldüğü şekliyle kısmi ve geçici bir şekilde

de olsa kamu otoritesi tasarrufu kullanamaz, çünkü demokratik meşruiyet kaynağı şeffaf bir şekilde gösterilemeyen otorite kullanımının her türlü zorbalıktır.

Dolayısıyla, hiçbir bürokrat tek başına veya topluca devlette mülk ittihaz edemez, hiçbir kimse ve grup da bürokrasi üzerinden kamu otoritesi iddiası ile tasarrufta bulunamaz. Bütün darbe teşebbüsleri bürokrasinin bir kanadı veya kesimi üzerinden devlete sahip olma iddiasından kaynaklanmış ve beslenmiştir. Akademik hayatta bir kurmay subay tarafından dile getirilen bu devleti askerler kurmuştur, nihai kertede de askerler sahip çıkar' iddiasını duyduğumda darbe psikolojisinin bilinçaltını yakından hissetmiştim. Bir kez bu iddia kabul edildiğinde ilk soru 'hangi asker?' olur ve askeri bürokrasinin komitacılık üzerinden bölünmesi başlar. Bütün darbelerde olduğu gibi 15 Temmuz darbe girişimi de böylesi bir bilinçaltının harekete geçmesiyle hayat bulmuştur. Öncelikle bu bilinçaltının temizlenmesi gerekir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu topraklarda uzun tarihi süreçlerden süzülerek gelmiş ortak bir iradenin ürünüdür; bu ortak iradeyi tarih sahnesine çıkaran topluluk bir bütün olarak milleti ve bu milletin hukuki karşılığı olan kamuyu oluşturur. Asker ya da sivil bürokrasi bu kamunun hem ayrılmaz bir parçası hem de hizmetkarıdır, dolayısıyla kamunun bütününün mülkü olan devlette sahiplik iddiasında bulunamaz.

Burada alınması gereken tedbir bu tür yapıların daha oluşum sürecinde engellenebilmesini sağlayan bir personel rejimini hayata geçirmektir. Bürokrasiyi devletin sahibi, memuriyeti bürokrasiye bir kez içine girildiğinde emekliliğe kadar süren bir hak olarak gören bugünkü personel rejimi meşru siyasi iradeyi böyle bir imkandan mahrum bırakmaktadır. Bugün en öncelikli reform ihtiyaçlarının başında yukarıda zikrettiğimiz şekilde bürokrasiyi kamunun hizmetlisi olarak gören anlayışa dayalı bir şekilde ehliyet, liyakat ve performansı esas alan çağdaş bir personel rejimini hayata geçirmek gelmektedir. Memuriyet performans ne olursa olsun emekliliğe kadar süren bir hayat sigortası niteliğinden çıkarılmalı, kamu kaynaklarının en iyi şekilde kullanımını sağlayacak bir performans alanı haline dönüştürülmelidir.

Böyle bir dönüşüm gerçekleştiği takdirde bürokrasi siyasi iradeye alternatif bir güç alanı olmaktan da çıkar. Bürokraside sık sık dile getirilen 'biz hancı bakanlar yolcu' tabiri aslında devleti bir han, bürokrasiyi de bu hanın kalıcı sahibi olarak gören bir anlayışı yansıtmaktadır. Kalıcı sahip niteliği geçici misafir gibi görülen siyasi iradenin temsilcilerine tepeden bakmayı beraberinde getirmiştir. Misafirin yanlış yaptığını düşünen han sahibi gerekli gördüğünde onu kapı önüne koymakta da bir beis görmemiştir. 12 Eylül dönemindeki 'tencereyi kirleten siyasiler' anlayışı da bu yanlış mantığa dayanmaktadır.

Öte yandan bürokrasinin kalıcı, siyasi iradenin geçici görülmesi devleti tümüyle ve kalıcı olarak ele geçirmek isteyen totaliter odakları meşakkatlerle dolu ve süreklilik garantisi

olmayan siyaset alanına yönelmektense bürokrasiyi ele geçirmeye teşvik etmiştir. Ortadoğu'daki ulusalcı-Marksist nitelikli Baas ideolojisine benzer totaliter eğilimlerle 27 Mayıs'tan sonra harekete geçen cunta faaliyetleri de, son 15 Temmuz darbe girişiminde kendini gösteren Mesihçi paralel terör yapılanmaları da halktan meşruiyet almak yerine bürokrasiyi ele geçirme yöntemini benimsemişlerdir.

Bütün bu sapmaları engellemenin tek yolu hanın sahibini doğru tanımlamaktır. Hanın da devletin de tek ve kalıcı sahibi millettir ve millet bu tasarruf yetkisini de kendi içinden seçtiği vekiller üzerinden kullanır' anlayışına dayalı meşruiyet ilkesi her açıdan hayata geçirilmedikçe bugün engellense bile yarın yeni han sahipliği iddiasıyla ortaya çıkabilecek paralel bürokratik unsurlara engel olmak çok güçtür. Egemenlik Milletindir' ilkesi aslında meşruiyetin kaynağını da, kullanım yolunu ve yöntemini de göstermektedir. 27 Mayıs Anayasası ile gelen ve bürokrasinin bir kesimini bu egemenlik kullanımına ortak kılan yaklaşım da terk edilmelidir.

Bürokraside Ehliyet

Bürokrasiyi güç mücadelesi alanı olmaktan çıkarmanın en temel ilkeleri ehliyet ve liyakattır. Bürokrasi siyasi iradeye ve hukuka sadakatle, siyasi irade ise bürokrasiye ehliyet ve liyakat ilkeleri temelinde yaklaşmakla yükümlüdür. Bürokraside ehliyet ve liyakat ilkelerinin terk edilmesi ve nepotizmin yaygınlaşması devlet düzeninde etkinliği, verimliliği ve rasyoneliteni yok etmek suretiyle sistemin yozlaşmasına ve kamunun sisteme olan güveninin sarsılmasına yol açar. Bu husus siyasi düşünce tarihimizde yer alan bütün siyasetnamelerde, nasihatnamelerde ve layihalarda yer alan en temel uyarılardan biridir.

Bu ilkelerin hayata geçirilebilmesi için bürokrasiye giriş objektif kurallara ve adil süreçlere, bürokraside kalma ve yükselme ise objektif kriterlerle ölçülebilir performansla bağlanmalıdır. Bu yapının, 15 Temmuz darbe teşebbüsüne giden süreçte devlet düzenine ve toplumsal ahlaka verdiği en büyük zarar bürokrasiye girişlerde tahakküm kurabilmek için KPSS sınavlarında yaptıkları yolsuzluktur. Bu yolsuzluk ile bürokrasiye giren kişilerin devlete ve devletin maliki olan kamuya değil kendilerini bürokrasiye sokan bu çeteeye aidiyet ve sadakat hissetmeye başlamaları devlet düzeninin bürokrasideki sadakat ve aidiyet parçalanması üzerinden bozulmasına yol açmıştır. Bu yapılabilecek en büyük ahlaksızlık, zulüm ve zorbalıktır.

Bu tecrübeden hareketle bürokrasiye giriş şartlarının tamamıyla rasyonel süreçlerle ve ehliyet ve liyakat esasları üzerinden tanzim edilmesi ve her türlü nepotizmden, ayrımcılıktan ve kayırmacılıktan arındırılması sağlanmalıdır. Bürokraside hizmet süresince doğal mesleki ilişkiler dışında yatay etkileşime ve dikey hiyerarşik sapsmalara izin verilmemeli ve bu tür ağların oluşması yakın takiple engellenmelidir.

Bütün bürokrasi için geçerli olan bu husus, stratejik nitelikteki güvenlik ve istihbarat bürokrasisi için daha da hassastır. Bu yapının güçlü ve seçici teamüllere sahip TSK'ya girişlerde bile bu derece etkin ve uzun dönemli plan yapabilmiş olması hepimiz için en ciddi uyarı niteliği taşımaktadır.

Bu süreçlerde de bürokrasiye sızma ve ele geçirme aracı olarak görülen takiye kültürünü engelleyecek en etkili panzehir de yine şeffaflıktır. Bu tür yapılar zıddıyla kaim olma niteliğine sahiplerdir. Dini inancın yansımalarını kamusal alanın dışına çıkarmaya çalışan 28 Şubat zihniyeti bu tür takiyeciyi anlayışların kendilerini meşru gösterme çabalarına da zemin oluşturmuştur. Herkesin kendi düşünce ve inancını özgürce yaşayabildiği, şahsi inançların mesleki sorumluluklarla karıştırılmadığı ortamlarda böylesi takiyeciyi bir anlayışın yayılması mümkün olmaz. Bir kısır döngü gibi, yasakçı zihniyet takiyeciyi zihniyete meşruiyet kazandırmakta, takiyeciyi zihniyet ise yasakçı zihniyetin etki alanını genişletmektedir. Bu kısır döngüyü kırmanın vakti gelmiştir. Her bir vatandaş objektif ehliyet ve liyakat kuralları içinde değerlendirilmeli, adayların kökenleri, düşünce ve inançları bürokrasiye giriş, kalış ve terfi için engelleyici bir kriter olarak görülmemelidir. Öte yandan, bu objektif süreçleri kim gizli bir gaye ile tahrif etmeye kalkışırsa en şiddetli şekilde cezalandırılmalıdır.

15 Temmuz darbe girişimi milletimizin istikbali, ülkemizin istiklali ve devletimizin bekası için gelebilecek en büyük tehdidin, kamu düzenini bozan bu tür yapılardan kaynaklanabileceğini hepimize göstermiştir. Ne kadar güçlü olursa olsun hiçbir faktör bir gece içinde savunma kapasitemizi bu ölçüde zaafa uğratamazdı. Bu girişim ile tam bir disiplin içinde bulunması gereken ordumuzun kendi içinde yaverlerin komutanları esir alabildiği hiyerarşik ve yatay güven sarsılması yaşanmış, milletin bağrından çıktığını gururla söylediğimiz ordumuzun bir kesimi ile milletimiz karşı karşıya getirilmiştir. Tarihimizde bir çok isyan görülmüştür, ancak hiç birisi toplumsal ortak savunma bilincimizde bu ölçüde bir yara açamamıştır. Bu güvensizlik o ölçüye ulaşmıştır ki, halk kendi ordusunun hareket etme kapasitesini kısıtlamak için kışlaları ve üsleri sivil araçlarla kapatmak ve kullanılamaz hale getirmek zorunda kalmıştır. Allah muhafaza, o günlerde dış bir saldırı olmuş olsaydı, direnç gösterme ve mukabelede bulunma şansımız olmazdı.

Bugün acil tedbir alınması gereken en önemli konuların başında, ordu içinde ve ordu ile millet arasındaki bu güven travmasının aşılması gelmektedir. Her şeyden önce bu alçak girişimin anonim bir kurum olarak TSK'nın bütününe teşmil edilmesi engellenmeli ve her kademede ve her vesile ile şehidimiz Ömer Halisdemir ile sembolleşen TSK bünyesindeki vatanperver subay ve erlerin bu girişimin durdurulmasındaki rolüne atıfta bulunulmalıdır.

İkinci olarak, TSK geride kalmış olması muhtemel bütün yıkıcı unsurlardan arındırılmalı ve emir-komuta zinciri süratle yeniden tanzim edilmelidir. Darbe girişimi sonrası YAŞ

toplantısının erkene alınması ve TSK'nın toparlanma sürecinin hızlandırılması doğru olmuştur. Şimdi, bu arındırılma sonrası doğabilecek askeri açıdan yetkin insan unsuru zaafını da gidermek gerekmektedir. Böylesi bir travma sonrasında TSK'nın terörle mücadele yanında Fırat Kalkanı gibi zorlu bir operasyonu başarıyla yürütüyor olması ordumuzun vazife bilincini, toparlanma ve direnç kabiliyetini ortaya koymuştur.

Üçüncü olarak, YAŞ toplantılarında ve Genelkurmay Başkanlarımızla katıldığımız diğer toplantılarda yakından takip ettiğim TSK'nın 2033 projeksiyonu yaşanan bu acı tecrübe ışığında yeniden değerlendirilmelidir. AK Parti hükümetleri döneminde, savunma sanayimiz başta olmak üzere savunma yeteneğimizin artırılması yönünde devrim mahiyetinde adımlar attığımız gerçeğini kimse göz ardı edemez. Bu çalışmalar hiçbir şevk kaybı yaşanmaksızın kesintisiz devam etmelidir. Ancak son darbe girişimi büyük fedakarlıklarla gerçekleştirilen bu atılımların eseri olan sofistike silahların hain bir odak tarafından halka karşı kullanılabileceğini de ortaya koymuş bulunmaktadır. Bu nedenle ki, her türlü savunma hedef, projeksiyon ve planlamasının asli unsurunun mesleki yetenekler yanında demokrasi ve meşruiyet bilinci ile de donanmış kaliteli insan unsuru olduğu asla unutulmamalıdır.

Dördüncü olarak, askeri eğitim ve yetiştirme sistemimiz gelecekte hangi kimlikte olursa olsun bu tür yıkıcı unsurların TSK'ya sızmasını engelleyebilmek için darbe kültürünü tümüyle yok edecek şekilde tanzim edilmelidir. Seçkin ve kurtarıcı bir anlayışla, seçilmiş meşru siyaset erkini küçümseyerek kendisini devletin sahibi ve rejimin bekçisi olarak konumlayan anti demokratik ve darbeci izlerin silinmesine yönelik başta eğitim müfredatında olmak üzere kapsamlı ve çok yönlü politikalar hayata geçirilmelidir.

Darbe girişimi sonrası alınan yeniden yapılandırma kararı doğrudur; ancak bu kararın uygulanmasında hem geçmişimizdeki tecrübelerden hem de çağdaş ordu örneklerinden hareketle çok yönlü bir ön çalışma yapılması gerekmektedir.

Ve son olarak, ülkemizin ve milletimizin bir daha darbe teşebbüslerine muhatap olmaması için yapılması gereken en esaslı dönüşüm, ordu-siyaset ilişkilerinin demokratikleştirilmesi ve sivil siyasi iradenin bütün bürokratik mekanizmalar üzerinde nihai etkiyici ve belirleyici kılınmasıdır. Bu çerçevede, bütün bürokratik kurum ve kadroların siyasi irade tarafından demokratik bir eksen üzerinden yeniden yapılandırılması şarttır.

Benzer bir yeniden yapılandırma ihtiyacı güvenliğimizin diğer önemli ayakları olan emniyet ve istihbarat kurumlarımız için de geçerlidir. Ülkemize yönelik iç ve dış tehditlerin iç içe geçmiş olması, siber saldırılar ve algı operasyonları gibi asimetric yöntemlerle boyutlanması devletimizin istihbarat ihtiyacını arttırmaktadır. Bu durum, iç ve dış istihbaratın kurumsal düzeyde profesyonelleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Başta MİT Müsteşarlığı olmak üzere istihbarat kurumlarımızın, çağın gereklerine uygun, değişime

ayak uydurabilen, bölgesel ve küresel gelişmelere yönelik daha hızlı refleks gösterebilecek yetenek ve kapasiteye sahip olması gerekmektedir. Bu kapsamda, istihbarat kurumları arasında olumsuz rekabetin oluşması, kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon eksikliği, kurumlarımızın görev alanlarının net olarak ayrılmaması şeklinde özetlenebilecek yapısal sorunların çözümü için gerekli adımlar atılmalıdır.

Aidiyet Bilincini Tahkim etmek

Darbelere karşı toplumsal bünyemizi ve devletimizi ayakta tutacak en önemli dayanağımız, vatandaşlık kimliğine dayalı aidiyet bilinci ve hayatın her alanına nüfuz eden özgürlükçü demokratik kültürdür. Toplumsal bütünlüğümüzün harcı milletimize, ülkeye ve devletimize duyduğumuz aidiyet bilincidir, çünkü devletler ve milletler ancak ve ancak ortak aidiyet bilinciyle ayakta dururlar. Eğer bir toplumda aidiyet bilinci zayıflamışsa, devlet bir grup vatandaşını dışlamışsa, ötekileştirmişse, o andan itibaren o devletin ayağa kalkması, o milletin felah ve sükun bulması mümkün değildir.

Aidiyet bilincimiz ise ortak tarihdışlık ve eşit vatandaşlık temelinde hayatiyet bulur. Ortak tarihdışlık sadece geriye dönük ortak kadim geçmişimizi değil, aynı zamanda geleceğe dönük ortak kader bilincimizi de yansıtır. 15 Temmuz gecesi ortak tarihi geçmişin verdiği aidiyet bilinci ile ayağa kalkan milletimiz, ortak kader bilinciyle de geleceğimizi belirleyecek iradeyi göstermiştir.

Eşit vatandaşlık ilkesi ise çağdaş siyasal meşruiyetin temelidir ve bu temel hiç bir surette ve hiç bir gerekçe ile zayıflatılamaz ve göz ardı edilemez. 2023 Sözleşmesi'nde dile getirdiğimiz şu temel ilke her bir vatandaşımız tarafından hakkıyla benimsendiği ve yaşandığı bir ortamda darbe kültürünün zemin bulması mümkün değildir: "İnsan onuru ile taçlandırılan Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı kimliği taşıyan hiç kimse hiç bir makam ve güç sahibi tarafından tahkir edilemez; inancı, rengi, cinsiyeti, engelliliği, dili, ırkı, siyasi düşüncesi, felsefi anlayışı ve hayat tarzı sebebiyle ayrımcılığa maruz bırakılamaz, herhangi bir şekilde nefret söylemine muhatap kılınamaz."

Bu aidiyet bilincinin siyasi hayata yansması demokratik seçimler ile gerçekleşir, siyasi katılım kanallarının açık tutulması ve güçlü sivil toplum ile süreklilik kazanır. İşte darbe, bu iradeye meydan okuyan küçük bir grubun dar aidiyet anlayışının toplumun bütüncül aidiyet anlayışını yok ederek toplumun ve ülkenin kaderine ipotek koyması demektir. Toplum bu meydan okumaya sessiz kaldığında farklı gruplar kendi dar aidiyet bilinçlerinden hareketle benzer ipotek koyma çabalarına kalkıştığında cuntalaşma ve çeteleşme yaygınlaşır. 27 Mayıs sonrası oluşan kaotik ortamda Aydemir ve Madanoğlu gibi cuntalaşmaların ve birbirini takip eden darbe girişimlerinin ortaya çıkması bunun en çarpıcı örneğidir.

Toplumun böylesi bir meydan okumaya direnememesinin bir başka önemli sonucu da, kendi iradesine ve seçtiği yöneticilere sahip çıkamayan vatandaşlarda suçluluk psikolojisine kadar varan derin bir özgüven eksikliği ve acziyet duygusu yaratmasıdır. 27 Mayıs darbesi sonrasında seçilmiş Başbakan'ın ve iki bakan arkadaşının asılmasına karşı gösterilemeyen tepkinin sadece bir nesilde değil takip eden nesillerde dahi psikolojik travmaya yol açmış olması bunun acı tecrübeyle yaşanmış bir örneğidir.

Darbelerin yarattığı bir başka psikolojik travma ise siyasi elit üzerinde yaşatılan tehdit algısının siyasi alanı terörize etmesidir. Sayın Demirel'in 1965 seçimleri sonrasında Başbakan olduğunda 'Başbakanlığın koridorlarında 27 Mayıs'ın ruhu dolaşıyordu' dediği rivayet edilir. Korku ve baskı ile terörize edilmiş böyle bir ortamda milli iradenin gerçek anlamda tecellisi de mümkün olmamıştır.

15 Temmuz gecesi darbe girişimine karşı iradesine sahip çıkan halkımız aslında geriye doğru en az iki nesle sirayet etmiş bir travmayı kökünden söküp atmış, gelecek nesillere de böyle bir travmayı yeniden yaşatmayı düşünecek olanlara karşı direnme konusunda en güçlü ilhamı ve mirası bırakmıştır. Bir gece yarısı, iradesi ve onuru için canını ve kanını ortaya koyan bu vakur halka karşı siyaset ve devlet adamları olarak bizlerin en büyük borcu, yeni bir darbe girişimi ihtimali bir yana, darbenin adını anmayı bile imkansızlaştıracak anayasal, yasal ve siyasal şartları oluşturmaktır. Bu asli görevin öncelikli şartı da darbe dönemlerinin ürünü olan psikolojinin, yanlış teamüllerin, görünür görünmez bütün kural ve yasaların tasfiye edilmesi ve ortak tarihdışlık ve eşit vatandaşlık ilkelerinden güç alan aidiyet bilincine, demokratik gelenek ve kurumlara dayalı yeni bir siyasetin inşa edilmesidir.

Bu yeni siyaset inşası öncelikle anayasal zeminde başlamalı ve Cumhuriyetimizin 100. yılına yürürken 12 Eylül darbe anayasasının yerine katılımcı, çoğulcu, özgürlükçü, demokratik ve sivil bir anayasa yazımı ile tahkim edilmelidir. Özgürlük, eşitlik ve adalet değerleri üzerine inşa edilecek yeni anayasal düzenimizin en temel ilkesi, ahlaki referansı ve ruhu insan onuru olmalı, insan onurunun ancak ve ancak insanın tercih ve irade gücünü yansıtan özgürlükler ile hayat bulmakta olduğu gerçeğinden hareketle de yeni anayasal düzenimizin odağında insan hak ve özgürlükleri yer almalıdır. Bu çerçevede düşünce, inanç, ifade ve girişim özgürlüğü insan onurunun ve kimliğinin ayrılmaz bir parçası olarak anayasal koruma altına alınmak suretiyle, darbe kültürünün can damarları bütünüyle kesilmelidir.

Bugün siyasal mutabakat eksikliği dolayısıyla gerçekleştirilemeyen bu hedef, yürütme erkindeki kargaşayı düzeltmek üzere teklif edilen anayasa değişikliği sonrasında da mutlaka gündemimizde olmaya devam etmelidir. Unutmayalım ki ne kadar değiştirirsek değiştirelim, 12 Eylül'ün darbe ruhu bu anayasanın satır aralarında, fıkralarında ve

kelimelerinde dolaşmaya' devam ediyor.

Darbe Araştırma Komisyonumuzun yazacağı raporun, bu darbe ruhunu tümüyle tasfiye etmek, milletimizin istiklalini, ülkemizin istikbalini ve devletimizin bekasını koruyacak yegane güç olan milli iradeyi hakim kılmak, gelecek nesillerin insan onuruna yakışır bir toplumsal ve siyasal düzeni miras bırakmak için büyük ve anlamlı bir katkı sağlayacağı inancıyla saygılarımı sunarım.

EK-1

TBMM Ziyareti Açıklama

16 Temmuz 2016

Türkiye'nin kara bir gün yaşaması için her şey yapıldı hain alçak odaklar tarafından. Ama dün ifade etmiştim bu aynı zamanda onurumuzu kurtarma gecesidir diye ve sabah yeni bir güne doğacağız ve bu yeni günde Türkiye'de artık bir daha vesayet, darbe, cunta adı değil iması bile yapılamayacak. Bunun en büyük teminatı milletimizdir. Dün cumhurbaşkanımızın, hepimizin çağrısıyla sokaklarda meydanlarda kendi iradesine kendi onuruna sahip çıkan bütün vatandaşlarımı tebrik ediyorum kucaklıyorum alınlarından öpüyorum.

Bir destan yazılmıştır bu demokrasi destanıdır. Meclisimiz bir savaş kazanmış meclisti, savaş şartlarında kurulan bir meclisti, Şimdi de bir demokrasi zaferi kazandı. Milletimiz bu zaferin en önemli öznesi, alanlara çıkan canını ortaya koyan kimilerini tanıdığımız şehadet mertebesine erişmiş kardeşlerimiz adlarını tarihe altın harflerle yazarak geçtiler. Bu milletin sıradan bir ferdi olmak dahi en büyük onurdur. Bu onuru yaşamış olmak, gelecek nesillere bırakacağımız en büyük mirastır.

Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımız bütün bu kritik süreçte dirayetli yönetimi, doğru ve sağlam duruşu ile Türkiye'de sadece milletimizin geleceği açısından değil devletin bekası açısından da başkomutanlık vazifesini en iyi şekilde deruhte etmiş, ve milletimize güven milletimize direnme gücü verecek bir liderlik sergilemiştir. Ayrıca Sayın Başbakanımız, hükümetimiz hiçbir şekilde taviz vermeden çalışmalarını aralıksız sürdürmüş, biz de gece boyu kendileriyle, Cumhurbaşkanımızla, hükümetimizle temaslar halindeydik. Sayın Meclis Başkanımız, meclisimizin onurunu büyük bir vakarla korumuştur. Bu konuda emeği geçen gayreti geçen ter döken kan döken bütün kardeşlerimize bütün yetkililere bir kez daha teşekkürü milletimiz adına bir borç bilirim.

Bugün saldırıya uğrayan meclis 1 Kasım'da %85'i aşkın bir katılım ile oluştu. 10 Ağustos 2014'te de yine milletimiz kendi iradesi ile doğrudan halk tarafından seçilen ilk cumhurbaşkanını seçti. Dolayısıyla Milli irade konusunda kimse tereddüt edemez. Milli iradenin tecelligahı olan meclisimiz her zaman açık ve her zaman milletin iradesine sahip çıkacak şekilde hazır ve nazır olacaktır.

Burada özellikle de bu darbe karşısında direnen bu darbeye karşı tavır sergileyen görevlerini ifa ederken milletin geleceği ve devletin bekası için canını ortaya koyan bütün emniyet görevlilerimize teşekkürü bir borç biliyorum. Polislerimize, darbeye katılmayıp darbe karşısında dirençli bir tavır sergileyen askerlerimize ve bütün görevlerimize teşekkürü bir borç biliyoruz. Onlara minnettarız.

Kimse dün gece yapılan bu alçakça saldırıyı Türk Silahlı Kuvvetleri'ne mal edemez.

Silahlı kuvvetlerimiz başta genelkurmay başkanımız olmak üzere bütün kademesi ile bu darbe karşısında direnç göstermiştir. Sayın genelkurmay başkanımızla birlikte geçmişte çalışmış olarak da yakinen kendisinin demokrasiye bağlılığını biliyorum, Türk Silahlı kuvvetlerinin devlete bağlı unsurları, milli iradeye, demokrasiye bağlı unsurları Türkiye’de bir daha darbe olmasına hiçbir zaman imkân vermeyecek onurlu bir tavır sergilemişlerdir. Ve bu anlamda da devletimizin yeniden inşası bağlamında da en temel taşı olduğunu ve gerçek anlamda milli orduya sahip olduğumuz ortaya konmuştur. Ayrıca dün gece yayınlarıyla, milletin tepkisini açık bir şekilde ortaya koymasını sağlayan ve hiçbir şekilde gelen baskılara boyun eğmeyen basın camiamızı da bütün unsurlarıyla tebrik ediyorum.

Türkiye dün topyekûn bir mücadele vermiştir, topyekûn bir demokrasi savaşı vermiştir. Bu savaşın başarılı ulaşmasında tehditlere aldırmandan milletimizin tepkisini sokaklardaki o kalabalıkları, çocuklarıyla sokağa çıkan o halkı gösteren ve dünyaya dün bu halka rağmen ve halka zulüm ederek yapılan bir darbe teşebbüsüdür diye ortaya koyan medya kuruluşlarımızı tebrik ediyorum. Hiçbir ayırım yapmadan hepsini tebrik ediyorum. Bugün eğer biz bu mecliste tekrar demokrasiden bahsedebiliyorsak, İnşallah saat 3:00’te öğleden sonra bir araya gelerek hep beraber bütün parti mensupları ile yeni bir demokrasi birlikteliği ortaya koyuyorsak bunda milletimizin ve bu milletin tepkisini dünyaya gösteren basınımızın büyük payı var.

Ayrıca bütün partilerimize de siyasi gruplarımıza, sivil toplum kuruluşlarımıza da teşekkür borcumuz var. Onların Ortak tavrı inşallah bugün çok güçlü bir deklarasyona da birlikte imza atacağız. Türkiye’de siyasetin küçük hesaplar için değil büyük idealler için yapıldığını ortaya koydu. Ben milletimize geçmiş olsun bile demek istemiyorum, çünkü milletimiz bir destan yazdı.

EK-2

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNE DAİR MEKTUP

Ankara, 17 Ağustos 2016

Sayın ... , Değerli Dostum,

Bu mektubu Size eski bir dostunuz ve Türk milletinin demokratik iradesinin vücut bulduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bir üyesi olarak yazıyorum. Bu mektubumun amacı sadece Türkiye'de değil, aynı zamanda bölgemiz ve ötesinde demokrasi tarihi açısından çok kritik bir dönemde olduğumuz bu günlerde, ülkemizde yaşanan gelişmelerin doğru anlaşılmasına katkıda bulunmak ve değerli desteğinizi talep etmektir.

15 Temmuz akşamı Türk Silahlı Kuvvetleri'ne sızan teröristler, seçilmiş Cumhurbaşkanımız ve hükümetimizi devirmeyi, parlamentomuzu kapatmayı ve anayasal düzeni ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır.

Darbe girişiminin ardından ortaya çıkan bulgular ve teşebbüse liderlik eden subayların ifadeleri, bu kanlı ve hain girişimin, 1999'dan beri ABD'de bulunan terörist kült lideri Fethullah Gülen tarafından planlandığını ve hayata geçirildiğini göstermektedir. Bu şahsın, 15 Temmuz'da ortaya çıkan hain planını gerçekleştirmek amacıyla, yıllardır kanun ve ahlak dışı yöntemlerle tüm devlet kurumlarına gizlice sızmış olan bir terör örgütünün lideri olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

Büyükelçiliklerimiz bu bilgileri dost ülkelere ve uluslararası örgütlere iletmektedir.

Sözkonusu menhus darbe girişimi, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın cesur liderliği ve Türk milletinin savaş uçakları, helikopterler ve tanklar karşısında hayatları pahasına gösterdiği kararlı direniş sayesinde engellenmiştir. O karanlık gecede, darbe girişimine karşı çıkan milyonlarca vatandaşımızdan 240'ının şehit olduğunu, 2195'inin yaralandığını ve diğer önemli kurumlarımızın yanısıra Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Özel Harekât Dairesi'nin tank, helikopter ve uçaklarla defalarca bombalandığını bilhassa dikkatinize getirmek isterim.

Sayın

O gece bağlandığım televizyon kanallarında “lkemizin bu karanlık geceden aydınlık bir sabaha uyanacağını” vurgulamıştım. Türk milletinin, 15 Temmuz akşamında ve takip eden süreçte ülkemizin dört bir yanında meydanları albayraklarla dolduran aynı ruh ve iradeyle, bu ve benzer darbe girişimlerine büyük bir kararlılıkla karşı çıkmaya devam edeceğinden şüpheniz olmasın. Bugün geldiğimiz noktada, hayatları pahasına ülkesinin demokratik geleceğine sahip çıkan kahraman milletimle gurur duyuyorum.

Siyasi görüşlerinden bağımsız bir şekilde meydanlara dökülen aziz milletimizin her bir ferdi, Türkiye'nin bağımsızlığının, egemenliğinin ve demokrasisinin koruyucusu ve teminatıdır. Milletimizin bu duyarlılığı, Cumhurbaşkanımızın çağrısıyla, yaklaşık beş milyon vatandaşımızın ve iktidar ile iki muhalefet partisinin liderlerinin katıldığı, benim de hazır bulunduğum, 7 Ağustos'ta İstanbul'da gerçekleşen miting ile doruğa ulaşmıştır.

Buna rağmen, demokrasi testinden büyük bir başarı ile çıkan Türk millete verilen uluslararası desteğin yetersiz olduğunu görmekten hayal kırıklığına uğradığımı belirtmek isterim. Türk halkının uluslararası kamuoyundan beklentisi, bu hain darbe teşebbüsünün daha açık ve samimi bir şekilde kınanması, ülkemizin seçilmiş Cumhurbaşkanı, Parlamentosu ve Hkmeti ile daha güçlü bir dayanışma sergilenmesi ve demokrasiyi savunmak için hayatlarını hiçe sayarak büyük bir mücadele veren milletimize güçlü destek beyan edilmesidir.

İçinde bulunduğumuz dönemde, darbecilerin işledikleri menfur suçların araştırılması, suçluların yakalanması ve mahkemelerde yargılanması için gerekli tedbirler tabiatıyla devletimizce alınmaktadır. Bu tedbirler tamamen hukuk devleti ilkesi içerisinde uygulanmaktadır. Bahsekonu tedbirlerin, böyle büyük bir tehditle karşılaşan her devletin alacağı türden, meşru önlemler olduğu açıktır. Bu bağlamda, Fransa, Belçika ve Almanya'nın son dönemde gerçekleşen terör saldırılarının ardından benzer nitelikteki tedbirleri hayata geçirdiği malumunuzdur.

Demokratik hukuk devletinde idarenin eylemleri eleştiriye açıktır. Bununla birlikte, ülkemizin içinden geçtiği bu hassas dönemde, eleştirilerin maalesef eksik bilgilerin ve önyargıların etkisinde kaldığı gözlenmektedir. Bu nedenle, duyarlı ve erdem sahibi devlet adamları ve kanaat önderlerinin bilgi ve sağduyuya dayanan yapıcı rolüne ihtiyaç duyulmaktadır.

Geçmişte uluslararası sorunların czmnde, evrensel değerler rehberliğinde birlikte gayret sarfettiğim, akil bir şahsiyet ve Türkiye'nin gerçek bir dostu olarak, bu süreçte ülkemize ve halkımıza destek vereceğinize inancım tamdır. Uluslararası kamuoyuna yönelik güçlü rehberliğiniz, Türkiye'ye haksız eleştiriler yöneltilen bu dönemde, Türk demokrasisine ve milli iradesine g katacak, ortak evrensel değerlerimizin savunulmasına katkı sağlayacaktır.

Bu katkınızın, aşırıcılık, ırkçılık, ayrımcılık, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi gibi teh-

ditlerin küresel ölçekte giderek yükseldiği bu dönemde daha da anlamlı olacağını düşünüyorum. Sosyo-politik dönüşümlerin özellikle bölgemizde ortaya çıkardığı çok boyutlu güvenlik sınamaları karşısında, Türkiye ile bilhassa Avrupa-Atlantik arasındaki işbirliği ve dayanışmanın daha da ilerletilmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin, bir hukuk devleti olarak, demokratik rejiminin güçlenerek devam edeceği, Türk milletinin iradesinin bunun en güçlü koruyucusu olduğu gerçeği tüm dostlarımız ve müttefiklerimiz tarafından bilinmelidir.

Bu vesileyle şahsi sağlık ve mutluluğunuz için en iyi dileklerimi iletirim.

Ahmet Davutoğlu

EK-3

15 TEMMUZ MEKTUBUNUN GÖNDERİLDİĞİ İSİMLER

1. Lady Catherine Ashton, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Eski Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton
2. William Hague, Birleşik Krallık Eski Dışişleri Bakanı
3. Emma Bonino, İtalya Eski Dışişleri Bakanı
4. Alexander Stubb, Finlandiya Eski Başbakanı
5. Antonio Guterres, Portekiz Eski Başbakanı
6. Carl Bildt, İsveç Eski Başbakanı
7. Martti Ahtisaari, Finlandiya Eski Cumhurbaşkanı
8. Celso Amorim, Brezilya Dışişleri Eski Bakanı
9. Hillary Clinton, ABD Eski Dışişleri Bakanı, Demokrat Parti ABD Başkan Adayı
10. Yorgo Papandreu, Yunanistan Eski Başbakanı, Demokrat Sosyalistler Hareketi Başkanı, Sosyalist Enternasyonal Başkanı
11. David Cameron, Birleşik Krallık Eski Başbakanı
12. José Luis Rodríguez Zapatero, İspanya Eski Başbakanı
13. Jorge Sampaio, Portekiz Eski Cumhurbaşkanı, BM Medeniyetler İttifakı Eski Yüksek Temsilcisi
14. Kofi Annan, Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreteri
15. Jose Manuel Barroso, Portekiz Eski Başbakanı, Avrupa Komisyonu Eski Başkanı
16. Radosław Sikorski, Polonya Eski Dışişleri Bakanı
17. Alain Juppé, Fransa Eski Başbakanı
18. Vuk Jeremic, Sırbistan Eski Dışişleri Bakanı, BM Genel Kurulu Eski Başkanı
19. Wolfgang Ischinger, Almanya'nın Eski ABD Büyükelçisi
20. Klaus Schwab, Dünya Ekonomik Forumu Başkanı
21. Angela Merkel, Almanya Federal Cumhuriyeti Şansölyesi
22. Mark Rutte, Hollanda Başbakanı
23. Matteo Renzi, İtalya Başbakanı
24. Donald Tusk, Avrupa Konseyi Başkanı
25. Jean Claude Juncker, Avrupa Komisyonu Başkanı
26. Stefan Löfven, İsveç Başbakanı
27. Juha Sipilä, Finlandiya Başbakanı
28. Beata Szydło, Polonya Başbakanı
29. Alexis Tsipras, Yunanistan Başbakanı
30. Xavier Bettel, Lüksemburg Başbakanı
31. Erna Solberg, Norveç Başbakanı
32. Jens Stoltenberg, NATO Genel Sekreteri
33. Thorbjørn Jagland, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri

34. Pedro Agramunt, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı
35. Don Johnston – OECD Eski Genel Sekreteri
36. Thomas Friedman, Yazar, New York Times Gazetesi
37. Christina Lagarde, Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı
38. Angel Gurría, OECD Genel Sekreteri
39. Kevin Rudd, Avusturya Eski Başbakanı
40. Helen Clark, BM Kalkınma Programı (UNDP) Başkanı
41. Richard Falk, Emeritüs Profesör, Princeton Üniversitesi, Birleşmiş Milletler'in Filistin İnsan Hakları Eski Raportörü
42. Bernard Kouchner, Fransa Eski Dışişleri Bakanı
43. Strobe Talbott, ABD Dışişleri Bakan Eski Yardımcısı
44. Martin Schulz, Avrupa Parlamentosu Başkanı
45. Stjepan Mesi , Hırvatistan Eski Cumhurbaşkanı
46. Danilo Türk, Slovenya Eski Cumhurbaşkanı
47. John McCain, ABD Senatosu, Arizona Eyaleti Senatörü
48. Chuck Hagel, ABD Eski Savunma Bakanı
49. John Kerry, ABD Dışişleri Bakanı
50. Lindsey Graham, ABD Senatosu, Güney Karolina Senatörü
51. Lech Wał sa, Polonya Eski Cumhurbaşkanı
52. Tony Blair, Birleşik Krallık Eski Başbakanı
53. Jean Asselborn, Lüksemburg Dışişleri Bakanı
54. Justin Trudeau, Kanada Başbakanı

EK-4

RUS UÇAĞININ DÜŞÜRÜLMESİNİN ARDINDAN 25 KASIM 2015 TARİHLİ AK PARTİ GRUP TOPLANTISI – İlgili Bölüm

“Değerli arkadaşlarım, bildiğiniz gibi dün sabah saatlerinde Hatay Yayladağı bölgesinde Türk hava sahasını ihlal eden, müteaddit uyarılara rağmen hava sahamızı terk etmeyen ve o dakika itibarıyla milliyeti bilinmeyen bir uçak Hava Kuvvetlerimizce düşürüldü. İhlali yapan iki uçak 5 dakikada 10 defa uyarılmış, bir uçak hava sahamız dışına çıkmış, ikinci uçak ihlal etmeyi sürdürünce uluslararası angajman kurulları çerçevesinde F-16’larımız tarafından müdahale gerçekleştirilmiştir. İhlali sürdüren uçağa bölgede devriye görevi yapan F-16 savaş uçaklarımız tarafından Türk hava sahası içindeyken ateş açılmış ve uçak isabet alarak Suriye topraklarına düşmüştür. Düşen uçağın bazı parçaları Türkiye sınırları içine düşmüş, bunun sonucunda iki vatandaşımız da yaralanmıştır. Düşürülen uçağın milliyetinin Rusya Federasyonu olduğu Rus makamlarınca bilahare yapılan açıklamalardan anlaşılmıştır. Bu bağlamda düşen uçağa Türk hava sahası ihlali halindeyken ateş açıldığının altını özellikle çizmek istiyorum. Bu uçak Türk hava sahası ihlali esnasında düşmüştür.

Suriye hava sahasından ülkemiz hava sahasına giriş yaparak ihlalde bulunacak hava araçlarına yönelik angajman kurullarımız ilgili bütün taraflara açık bir şekilde defaatle izah edilmiştir. 3 ve 4 Ekim 2015 tarihlerinde hava sahamızın Rusya Federasyonu’na ait uçaklarca ihlal edilmesinin ardından angajman kurullarımız Ankara’da ve Moskova’da Rus makamlarına en üst düzey dahil muhtelif seviyelerde ve müteaddit kereler bütün açıklığıyla izah edilmiş ve gerekli uyarılarda bulunulmuştur. Bu kapsamda Dışişleri Bakanlığımıza davet edilen Rusya Federasyonu Büyükelçisine pilotlarımızın Suriye’den gelerek hava sahamızı ihlal eden askeri hava araçlarını milliyeti ne olursa olsun vurma yolunda daimi talimatlar olduğu, bu tür ihlallerin tekrarı halinde yaşanabilecek hadiseler konusunda sorumluluğun tamamıyla Rus tarafına ait olacağı net olarak ifade edilmiş, yeni ihlaller yapılmaması beklentimiz önemle vurgulanmıştır.

Bu çerçevede son bir hafta içinde özellikle Bayırbucak bölgesinde saldırıların yoğunlaşması üzerine Pazar günü yemin törenimizden hemen önce yaptığımız güvenlik zirvesinde de bu husus bir kez daha vurgulanmış, bu gelişmeler eğer Türk hava sahası ihlaline yol açacak bir sonuç doğurursa her türlü tedbiri alacağımız dile getirilmiş ve o toplantıda da Silahlı Kuvvetlerimize gerekli talimatlar bizzat tarafımca verilmiştir.

Hemen sonrasında yaptığımız açıklamada da, burada yemin töreni esnasında yaptığımız açıklamada da bütün ülkelere, ilgili taraflara Türk hava sahasının ve kara sınırlarının ihlal edilmemesi gerektiğini, ihlal edilmesi halinde hava sahamızı ve kara sınırlarımızı korumak konusunda kararlılığımızı bir kez daha açıkça ifade ettik. Dolayısıyla, bu konudaki kararlı tutumumuz da, angajman kurullarımız da bütün dünya tarafından bilinmektedir.

Angajman kurallarımız Rusya Federasyonu makamlarınca bilindiği halde, bu son hadisede radarımız tarafından defalarca yapılan ikazlar ihlal yapan uçaklar tarafından dikkate alınmamıştır. Neticede hava sahası ihlalinde bulunan, milliyeti tespit edilmeyen uçak bir tehdit olarak algılanmış ve yürürlükteki angajman kurallarımız talimatlar gereği uygulanmıştır. Bu hiçbir şekilde meydana gelmesini arzu etmediğimiz bir olaydır. Bütün uyarılarımıza rağmen kara ya da hava sahamızda bir ihlal gerçekleşiyorsa, ona karşı her türlü tedbiri almak bizim hakkımız, aynı zamanda da milletimize karşı görevimizdir.

Olay sonrasında gerekli bütün diplomatik tedbirleri alıyoruz. Güncel gelişmeleri bir mektupla Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ve Güvenlik Konseyi üyelerine duyurmuş bulunmaktayız. Eşzamanlı olarak P-5 ülkelerinin, yani Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin Ankara'daki büyükelçilerine Dışişleri Bakanlığımızca bilgi verilmiştir. Öte yandan, müttefiklerimizi bilgilendirmek amacıyla talebimiz doğrultusunda NATO Genel Sekreterinin çağrısıyla NATO Konseyi bu akşam olağanüstü bir oturum düzenlemiştir. Ayrıca, bu toplantı öncesinde NATO Genel Sekreteriyle bizzat görüşerek olayla ilgili detaylı bir istişarede bulundum. Sayın Cumhurbaşkanımız ve ben dün ve bugün birçok dünya lideriyle görüşerek tutumumuz kendilerine aktarılmıştır.

İhlal edilen egemen Türk hava sahası aynı zamanda NATO hava sahasıdır. Dün itibarıyla bu konuyla ilgili olarak NATO Genel Sekreteriyle üye ülkelerin büyükelçilerini detaylı bir şekilde bilgilendirdik. Yine dün akşam Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Sayın Cumhurbaşkanımızın Başkanlığında ilgili bütün birimlerin katıldığı bir güvenlik toplantısı gerçekleştirdik. Dün akşam NATO Genel Sekreteriyle, Almanya, İngiltere ve İspanya başbakanlarıyla görüşmeler yaptım, bu görüşmelerde olayla ilgili detaylı bilgileri biraz önce de söylediğim gibi kendilerine aktardık. Bu muhataplarımıza ülke hudutlarımızı korumanın gereğini anlattım, onlar da sınırlarımızı korumamızın tabii hakkımız olduğunu teyit ettiler ve dayanışma ifade ettiler. Buradan bu çerçevede Türkiye'ye dayanışma ifade eden bütün müttefik ülkelere de ve yetkililerine de teşekkürü bir borç biliyorum.

Tabiatıyla Rusya Federasyonu makamlarına da olayın ayrıntıları konusunda bilgi verdik. Burada bir noktayı özellikle kaydetmek istiyorum; bizim Rusya ile ekonomik, siyasi, ticari ve kültürel bağlarımız son derece güçlüdür. Rusya Federasyonu ile ilişkilerimizde bu tür olaylara ve kazalara fırsat verilmemesi konusu her temasımızda gündeme getirdiğimiz ve hassasiyet gösterdiğimiz bir husustur. Bizler her zaman bu özeni ve dikkati göstermiş bir ülkeyiz. Bu olayda Rusya Federasyonu ile ipleri germek, gerilim yaşamak gibi bir niyetimiz yoktur, olamaz da. Rusya bizim dostumuzdur, komşumuzdur. Büyük devletler arasındaki ilişkiler iletişim kazalarına feda edilemez. Rusya Federasyonu bizim çok önemli bir ortağımızdır ve son 13 yılda da ilişkilere en büyük hassasiyet gösterdiğimiz ülkelerin başında gelmektedir. Şu anda aramızdaki iletişim kanalları açıktır. Bu kanallar üzerinden karşılıklı iletişime büyük bir önem veriyoruz. Ancak şunu da ifade etmek isterim: Güvenliğimiz de,

ulusal güvenliğimiz de, her dost ülke arasında olduğu gibi uluslararası hukuk çerçevesinde saygı esasına dayanmak zorundadır. NATO Genel Sekreteri ve Avrupa Birliği ülkelerindeki mevkidaşlarımızın da kaydettikleri üzere Türkiye'nin ulusal güvenliğini korumak için hava sahasına sahip çıkması en tabii hakkıdır ve olay bundan ibarettir. Bu gerilimin düzeyini ve kapsamın artırmamak bütün tarafların özen göstermesi gereken bir husustur. Ülkemizin etrafında adeta bir ateş çemberi vardır. Bu ateş çemberi içinde ülkemizin bekası, vatandaşlarımızın hayatı ve izzeti söz konusu olduğunda her türlü tedbiri bugün de, yarın da ve önümüzdeki 4 yıl içinde de alacağımızı herkes bilmelidir.

Bugün Türk hava sahasını ihlal eden uçaklara Silahlı Kuvvetlerimizin gösterdiği tepkiyi de bu çerçevede ele almak lazımdır. Türkiye'nin hiçbir ülkenin toprağında gözü yoktur. Kendi topraklarını ve hava sahasını korumak, uluslararası hukuktan kaynaklanan en tabii hakkıdır. Türkiye bölgede her türlü gerilime karşıdır. Rusya yahut bir başka ülkenin bu olayda hedef alınması söz konusu değildir. Buna karşılık bu ülkenin her karış toprağının güvenliğini sağlamak noktasında herhangi bir tereddüt içinde olmadık, olmayacağız.

Biz yanı başımızda büyük acılar yaşayan ve yangını yüreğimizi yakan komşumuz Suriye'ye barış gelsin, huzur gelsin, adalet gelsin, demokrasi gelsin istiyoruz. Suriye'nin acısını dindirmek için gösterdiğimiz fedakarlıkları cümle alem biliyor. Suriye'deki kaos ve yıkım ortamının sona ermesi için bir yandan DEAŞ teröründen, diğer yanda meşruiyetini yitirmiş Esad rejiminin devlet teröründen kurtulmak gerekmektedir. Bunun için DEAŞ'a karşı mücadele eden bütün tarafların mücadelelerinin yoğunlaştırılması ve Suriye'de siyasi bir geçiş sürecinin sağlanması hayati öneme sahiptir.

Buradan bir kere daha bütün dünyaya çağrıda bulunuyorum; gelin Suriye'deki bu yangını söndürelim, gelin Suriye halkının acılarını dindirelim. Bu insanlara zulmedenlere, masum sivilleri katledenlere artık dur diyelim.

Son günlerde bize tarihi bakımdan derin bağlarla bağlı olan özelde Bayırbucak bölgesinde, genelde Suriye halkının bütününde, ama Bayırbucak bölgesindeki Türkmen kardeşlerimize dönük olarak çok yoğun bir saldırı söz konusudur. Bu olayları askeri, istihbari ve diplomatik birimlerimizce yakından takip ediyoruz. Bunlar Suriye rejiminin kendi halkına, sivil insanlara ne kadar zalimce saldırdığının delili olan saldırılardır. Ayrıca bu olaylar da göstermektedir ki yabancı savaşçılar sadece DEAŞ şeklinde değil Suriye rejiminin yanında yer alan saldırgan bazı milislerce de temsil edilmektedir. Biz bütün bu yabancı savaşçılara Suriye topraklarında karşıyız ve bu yabancı savaşçıların tümünün Suriye'den çıkması gerektiğini düşünüyoruz. Maalesef bu saldırılara Rus uçaklarının katıldığı bilgisi de söz konusudur. Bayırbucak bölgesinde değerli arkadaşlar, tek bir DEAŞ unsuru yoktur, tek bir terör unsuru yoktur. Kimse Bayırbucak bölgesine yapılan saldırıları DEAŞ ile meşru gösteremez. DEAŞ'a saldırıyoruz diyerek Bayırbucak'ın masum insanlarına saldırılmasına da göz yummayız.

Rejimin bu bölgeye yönelik operasyonları DEAŞ yahut terörle mücadeleyle değil uluslararası toplumun desteklediği ılımlı Suriye muhalefetini hedef almaktadır. Bu saldırıların derhal durdurulması gerekmektedir. DEAŞ'a karşı operasyon yapılıyorsa, yapılmak isteniyorsa bu uluslararası anlamda bir koordinasyon içinde yürütülmelidir. DEAŞ'a operasyon yapılıyor görüntüsü altında masum Suriyeli sivillere ve özellikle de bu bölgede Türkmenlere dönük bir katliama yol açılmamalıdır. Bugün Türkiye'nin sınır boylarında sivil halka karşı misket bombaları atılmak suretiyle saldırılıyor, adeta bir katliam yapılıyor, buna derhal son verilmelidir. Bu saldırıları gerçekleştirenler bu insanlık dışı katliamın sorumlusu olacaktır. Bayırbucak bölgesindeki kardeşlerimizin korunması ve kendi öz vatanlarında onurlu bir şekilde hayatlarını sürdürmeleri için her türlü tedbiri alıyoruz. Çünkü o bölgeye yerleştirilen o Bayırbucak Türkmenleri ta Selçuklu'dan beri Hicaz Yolunu Haçlılara karşı muhafaza etmek üzere oraya yerleştirilmişlerdir, bugün de bu toprakların asil ve öz çocuklarıdır.

Türkiye, Bayırbucak Türkmenleri başta olmak üzere mağdur edilen ve göçe zorlanan tüm Suriyelilere kapılarını bundan sonra da açık tutmaya devam edecektir. İnsani yardımların ulaştırılması ve evinden edinen ailelerin kamplara yerleştirilmesi için gerekli tedbirler alınmıştır.

Değerli arkadaşlar; bizim duruşumuz bellidir, mesajımız açıktır. Suriye halkı diğer bütün halklar gibi barış ve onur içinde yaşamayı hak eden bir halktır. Arap, Kürt, Türkmen, Sünni, Nusayri, Müslüman, Hristiyan, kim olursa olsun Suriye halkı bir bütün olarak Türkiye'nin dostu ve kardeşidir. Türkiye, çevresinde barış ikame etmek için çaba göstermeye devam edecektir. Bu ateş çemberinin içinde ülkemizin istikrar ve güvenliğini teminat altına almak için ne gerekiyorsa yapacağımızdan da kimsenin şüphesi olmasın."